

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ Σ.Δ.Ο.
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ ΚΑΙ ΟΙ
ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ*

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΚΟΥΓΙΑ ΝΙΚΟΛΕΤΑ
ΜΑΝΙΚΑ ΑΝΔΡΙΑΝΑ
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ ΜΑΡΙΑΝΘΗ

ΠΑΤΡΑ 1996

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2268

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως έχει επισημάνει πρόσφατα ο ακαδημαϊκός Γ. Βλάχος η ενοποίηση της Ευρώπης θα είναι προς το καλό, όχι μόνον των Ευρωπαίων αλλά, όλης της ανθρωπότητας.

Η νέα Συνθήκη, η οποία ουσιαστικά είναι το “Σύνταγμα της Ευρώπης”, αποτελεί πλέον το σημαντικότερο “σταθμό” προς την “ευρωπαϊκή ένωση” και θα είναι το αντικείμενο συζητήσεων και μελετών για τα επόμενα χρόνια. Η Συνθήκη αυτή υπεγράφη στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας την 7η Φεβρουαρίου του 1992. Για την Ελλάδα υπέγραψαν ο Υπουργός Εξωτερικών Α. Σαμαράς και ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας Ε. Χριστοδούλου.

Η αναθεώρηση της ιδρυτικής Συνθήκης της ΕΟΚ με τη νέα Συνθήκη του Μάαστριχτ αποτελεί ένα ιστορικό γεγονός για την Κοινότητα, αλλά και για την Ευρώπη γενικότερα. Είναι ένα ορόσημο για την εξέλιξη της Ευρώπης τόσο από οικονομικής όσο και από πολιτικής απόψεως. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ θα συμβάλει ώστε η Ευρώπη να καταστεί μια σημαντική παγκόσμια δύναμη και στην Ελλάδα δίνει την ευκαιρία να αναπτυχθεί οικονομικά - κοινωνικά και να ακολουθήσει τις ευρωπαϊκές προοπτικές που διανοίγονται με τη νέα Συνθήκη. Έχει όμως ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα της οποίας η προσπάθεια για εκσυγχρονισμό συμπίπτει με τις απαιτήσεις του Μάαστριχτ για να επιτευχθεί εμβάθυνση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης.

Η νέα Συνθήκη έχει επικυρωθεί ήδη από τα περισσότερα κράτη - μέλη, είτε από τα εθνικά Κοινοβούλια είτε με Δημοψήφισμα. Εξαίρεση αποτελεί η Δανία όπου οι Δανοί ψήφισαν αρνητικά σε σχετικό Δημοψήφισμα. Στη χώρα μας η Συνθήκη επικυρώθηκε με συντριπτική πλειοψηφία από το Κοινοβούλιο στις 31 Ιουλίου 1992. Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι όλα τα μεγάλα κόμματα στη χώρα μας τάχθηκαν

υπέρ της επικύρωσης της νέας Συνθήκης. Η συναινετική αυτή επικύρωση θα οδηγήσει και στη χάραξη μιας κοινής πολιτικής σύγκλισης, η οποία θα είναι εξ αυτού του λόγου ευρύτερα αποδεκτή και κατά συνέπεια εφαρμόσιμη και αποτελεσματική.

Κρίναμε ότι έχει μεγάλη σημασία η παράθεση του κειμένου της Συνθήκης και η ανάλυση της για να γίνουν αντιληπτές οι δυνατότητες και οι δυσκολίες που συνεπάγεται η Συνθήκη του Μάαστριχτ για τη δημιουργία της “Ευρωπαϊκής Ένωσης”. Έχει διαπιστωθεί ότι στη χώρα μας τόσο οι πολίτες όσο και οι επιχειρήσεις αγνοούν όσα προβλέπει, και είναι πολλά, η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Αυτό βέβαια δεν είναι ελληνική αδυναμία, αφού όπως έχει παρατηρηθεί, όλοι οι κάτοικοι της Κοινότητας αγνοούν ακόμη και τις βασικές διατάξεις της Συνθήκης, όλοι όμως αισθάνονται σιγά-σιγά τις επιπτώσεις της.

Αντικείμενο συνεπώς της παρούσης εργασίας είναι η πληροφόρηση για το περιεχόμενο αυτής της Συνθήκης, η αναλυτική παρουσίαση της σημασίας της για τη χώρα μας, και η διαδικασία προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας με εκείνες της Κοινότητας και τους στόχους της νέας Συνθήκης.

Η Κοινοτική κατάσταση ενόψει της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχει ακόμη πλήρως διαμορφωθεί και είναι ρευστή, εξαιτίας ορισμένων διαφωνιών, όπως εκείνες της Αγγλίας και της Δανίας, και κατά συνέπεια η μελέτη μας επιχειρεί μια πρώτη διάγνωση της επίπτωσης των Ευρωπαϊκών εξελίξεων.

Η ενοποίηση της Ευρώπης πέρασε από πολλά και δύσκολα στάδια, χάρις όμως στην έμπνευση κορυφαίων Ευρωπαϊκών προσωπικοτήτων το όραμα γίνεται σιγά-σιγά πραγματικότητα. Η συμβολή της Ελλάδος προς αυτή την κατεύθυνση ήταν σημαντική και έχει αναγνωριστεί από πολλούς Ευρωπαίους ηγέτες.

Οι σημαντικότεροι σταθμοί, κατά την άποψή μας, που οδήγησαν στην υλοποίηση της ιδέας της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης είναι τρεις: Το 1957 όταν υπεγράφη η Συνθήκη της Ρώμης για τη δημιουργία της Ε.Ο.Κ., το 1986 όταν υπεγράφη η Λευκή Βίβλος για τη δημιουργία της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς και το 1992 όταν υπεγράφη η συνθήκη του Μάαστριχτ για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δύο πρώτες έχουν αναλυθεί στο παρελθόν από πολλούς μελετητές, ενώ η τελευταία επειδή είναι πρόσφατη είναι ακόμη αντικείμενο αναλύσεως.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρώπη σημαίνει: Κοινή Ευρωπαϊκή υπηκοότητα, κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, σύμμετρη και ισορροπη ανάπτυξη όλων των χωρών-μελών, κοινή αντιμετώπιση των θεμάτων υγείας, παιδείας και περιβάλλοντος και συνεργασία στην εξωτερική και αμυντική πολιτική. Για την Ελλάδα εξάλλου συνεπάγεται: οριστική εξυγίανση και εκσυγχρονισμό της οικονομίας (σταθερότητα τιμών, δημοσιονομική πειθαρχία και ισχυροποίηση της δραχμής, υψηλότερο ρυθμό οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, μεγαλύτερες κοινοτικές ενισχύσεις) και μεγάλα έργα υποδομής. Επιπλέον, η απόφαση της Συνόδου Κορυφής στο Εδιμβούργο (11.12.92) για το διπλασιασμό των κοινοτικών πόρων προς την Ελλάδα και τις άλλες τρεις υποανάπτυκτες κοινοτικές χώρες, εγγυάται τη δημιουργία έργων υποδομής, τα οποία εξασφαλίζουν μακροχρόνια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Αυτά σημαίνουν ότι για τη χώρα μας ενισχύεται: η ασφάλεια, η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, η αμυντική της θέση, ο άξονας της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και η θέση της στην διαμορφούμενη παγκόσμια εξωτερική πολιτική. Για αυτούς τους λόγους όλα τα πολιτικά κόμματα (πλην του ΚΚΕ) ψήφισαν στη βουλή υπέρ της επικύρωσης της συνθήκης του Μάαστριχτ.

Η εξασφάλιση αυτών των ευνοϊκών επιδράσεων της ευρωπαϊκής ένωσης στην Ελλάδα εξυπακούεται ότι προϋποθέτει την καταβολή

σοβαρής προσπάθειας όλων των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας και επιπλέον αναπόφευκτα συνεπάγεται προσωρινές θυσίες, οι οποίες όμως θα πρέπει να κατανεμηθούν όσο γίνεται δικαιότερα μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και αποδοτικότερα διαχρονικά.

Από την πλευρά της Κυβερνήσεως, και της Βουλής γενικότερα, είναι απαραίτητο να καταρτιστεί ένα πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, το οποίο ουσιαστικά θα αποβλέπει στη σύγκλιση και προσαρμογή των Ελληνικών δεδομένων προς το πνεύμα και τις διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Εξυπακούεται ότι το πρόγραμμα αυτό δε θα γίνει αντικείμενο κομματικής εκμετάλλευσης αλλά θα πρέπει να είναι προϊόν συναίνεσης ώστε να εξασφαλιστεί ο μεγαλύτερος βαθμός υλοποίησής του. Το πρόγραμμα αυτό εξάλλου θα ήταν απαραίτητο ακόμη κι εάν δεν υπήρχαν οι όροι της νέας Συνθήκης.

1.1 Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Η χώρα μας υπήρξε το πρώτο κράτος της υφηλίου που ανέπτυξε συμβατικούς δεσμούς με την Κοινότητα, υποβάλλοντας αίτηση συνδέσεως την 9.6.1959 (Συμφωνία Αθηνών την 1.7.1961). Δεδομένου ότι η Κοινότητα είχε να αντιμετωπίσει τον ανταγωνιστή της, την ΕFTA είχε έντονη ανάγκη από αναγνώριση και υποστήριξη και ακριβώς σε αυτό συνέβαλλε η αίτηση και κατόπιν η σύνδεση της Ελλάδος. Η σύνδεση αυτή που έγινε με ενθουσιασμό από την Κοινότητα, είχε μεγάλη σημασία για την τελευταία, αφού η ελληνική αγορά από τότε ήταν σημαντική για την Κοινότητα και επιπλέον η Κοινότητα αποκτούσε δυναμικές προϋποθέσεις για την έντονη παρουσία της στον Μεσογειακό και Αραβικό χώρο. Εξάλλου για τη χώρα μας η απόφαση εντάξεως στην ΕΟΚ και όχι στην ΕFTA, υπήρξε κυρίως πράξη πολιτικής επιλογής και πολιτικού προσανατολισμού και πίστης στην

Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (άρθ.72). Η σύνδεση αυτή ήταν ο σπόρος για την πλήρη ένταξη μετά από 20 χρόνια το 1981.

Εκτός από την πολιτική σκοπιμότητα, η σύνδεση της χώρας μας με την ΕΟΚ έγινε και με βάση την αναμενόμενη ευνοϊκή επίδραση στην ελληνική οικονομία (διαρθρωτικός εκσυγχρονισμός) κυρίως από τη δημιουργία της ευρωπαϊκής τελωνειακής ένωσης. Συγκεκριμένα η Συμφωνία Συνδέσεως προέβλεπε:

i) την εγκαθίδρυση τελωνειακής ένωσης ανάμεσα στην Ελλάδα και την Κοινότητα με την πρόβλεψη 22ετούς μεταβατικής περιόδου σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο (1962-1974) προέβλεπε την σταδιακή κατάργηση των ελληνικών δασμών για εισαγωγές κοινοτικών προϊόντων που δεν παράγονται στην Ελλάδα. Το δεύτερο στάδιο (1974-1984) προέβλεπε την κατάργηση των δασμών για εισαγωγές προϊόντων που παράγονται στη χώρα μας. Σχετικά με τις Ελληνικές εισαγωγές η ΕΟΚ ανέλαβε την υποχρέωση να χορηγήσει ενδοκοινοτική μεταχείριση, με την επιτάχυνση του ρυθμού καταργήσεως των δασμών, πράγμα που έκανε η Κοινότητα από την 11.7.1968. Με τη συμφωνία επίσης η χώρα μας δεσμεύτηκε να εφαρμόσει εντός 22 ετών το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο της Κοινότητας.

ii) την ανάληψη κοινών ενεργειών και την εναρμόνιση των πολιτικών Ελλάδος-Κοινότητας σε διάφορους τομείς και ιδιαίτερα στη γεωργία. Για το γεωργικό τομέα η εναρμόνιση των πολιτικών για κάθε προϊόν αποσκοπούσε στην επίτευξη ισότητας μεταχειρίσεως ανάμεσα στα προϊόντα της Ελλάδος στις αγορές των συμβαλλόμενων μερών. Προβλέπετο επίσης εγκαθίδρυση ελεύθερης διακίνησης προσώπων και υπηρεσιών (12 χρόνια μεταβατική περίοδος), φιλελευθεροποίηση κινήσεως κεφαλαίων καθώς και εναρμόνιση νομοθεσιών στους τομείς φορολογίας, ανταγωνισμού και μεταφορών.

iii) τη διάθεση οικονομικών πόρων στη χώρα μας για να επιτευχθεί επιτάχυνση της οικονομικής της ανάπτυξης. Μέχρι το 1967 η Ελλάδα απορρόφησε 69 εκ. δολ. που προέβλεπε το χρηματοδοτικό πρωτόκολλο των 125 εκ. δολ.

Η Συμφωνία Συνδέσεως έγινε κάτω από τις ευνοϊκότερες προϋποθέσεις, δυστυχώς όμως δεν υπήρξε ομαλή εφαρμογή της, γιατί υπήρξαν προβλήματα τόσο από την Κοινότητα όσο και από τη χώρα μας. Υπήρχαν προβλήματα ακόμη και για τον καθορισμό του περιεχομένου του όρου εναρμόνισης. Συγκεκριμένα η εναρμόνιση στο γεωργικό τομέα για τη χώρα μας σήμανε πλήρη συμμετοχή στους θεσμούς της ΚΑΠ, συμπεριλαμβανόμενου και του συστήματος στηρίξεως των τιμών, αντίθετα για την ΕΟΚ σήμαινε βασικά ελεύθερη διακίνηση αγροτικών προϊόντων.

Το 1967 ήταν κρίσιμος χρόνος για τις σχέσεις Ελλάδος-ΕΟΚ, γιατί είχε αρχίσει να επέρχεται κάποια συμφωνία στους τομείς που υπήρχαν αντικρουόμενες απόψεις. Το πραξικόπημα της 21.4.1967 ήταν το τελειωτικό πλήγμα στην μη ομαλή εφαρμογή της Συμφωνίας, γιατί η ΕΟΚ αναγκάστηκε να παγώσει τη Συμφωνία περιορίζοντας την ισχύ της μόνο στις ρυθμίσεις που προβλέποντο για την τελωνειακή ένωση. Οι συνέπειες του παγώματος ήταν:

α) να διακοπούν οι συνομιλίες για την εναρμόνιση των αγροτικών πολιτικών, β) να ανασταλεί η χρηματοδοτική ενίσχυση προς την Ελλάδα και να μπλοκαριστούν τα 55,8 εκ. δολ. του υπολοίπου του α' χρηματοδοτικού πρωτοκόλλου, γ) να ανασταλούν οι διαδικασίες που προέβλεπαν την επίτευξη ελευθερίας διακινήσεως εργατών, δ) να γίνει επέκταση των κοινοτικών δασμολογικών προτιμήσεων προς άλλες χώρες με αποτέλεσμα να περιορίσει τα πλεονεκτήματα της Ελλάδος στον γεωργικό τομέα. Αυτό έγινε εμφανές μετά το 1974 όταν ενεργοποιήθηκε πάλι η Συμφωνία

Συνδέσεως, και ε) να εκμηδενίσει τη δυνατότητα για γρήγορη ένταξη της χώρας στις Ευρωπαϊκές κοινότητες.

Μετά την πτώση της δικτατορίας (Ιούλιος 1974) άρχισαν ξανά οι προσπάθειες από την ελληνική Κυβέρνηση αναθέρμανσης των σχέσεων με την Κοινότητα που είχαν σαν συνέπεια την επαναδραστηριοποίηση της Συμφωνίας ώστε να διευκολυνθεί η μελλοντική ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ. Στα πλαίσια αυτά απελευθερώθηκε το υπόλοιπο των 56 εκ. δολ. του πρώτου χρηματοδοτικού πρωτοκόλλου και αργότερα (28.2.1977) υπεγράφη το δεύτερο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο ύψους 280 εκ. δολ. Βέβαια η εναρμόνιση του γεωργικού τομέα, όπως τονίσαμε παραπάνω ήταν προβληματική, γιατί είχαν αλλάξει οι συνθήκες, ιδιαίτερα στον Κοινοτικό χώρο. Αμέσως μετά την αποκατάσταση των δημοκρατικών θεσμών η ελληνική κυβέρνηση με υπόμνημά της εξεδήλωσε την επιθυμία της χώρας μας να ενταχθεί σαν πλήρες μέλος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ΕΟΚ ΕΚΑΧ ΕΚΑΕ) στα αμέσως επόμενα χρόνια. Ακολούθησε αίτηση της ελληνικής Κυβέρνησης (12.6.1975) για πλήρη ένταξη. Το Συμβούλιο Υπουργών της Κοινότητας αποφάσισε την έναρξη διαπραγματεύσεων (27.7.1976) για την πλήρη ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ, οι οποίες διήρκησαν 2 χρόνια περίπου (21.12.1978).

Η διαδικασία των διαπραγματεύσεων για την ένταξη της χώρας μας σαν δέκατο μέλος της ΕΟΚ ολοκληρώθηκε στις αρχές του 1979 και το Μάϊο του ίδιου έτους υπεγράφη στην Αθήνα η Πράξη Προσχωρήσεως. Μετά από μακροχρόνιες και επίπονες προσπάθειες κατά τα έτη 1977-1978 η ελληνική Κυβέρνηση μελέτησε όλους τους όρους και το σύνολο των επιπτώσεων που θα είχε η ένταξη της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Η ένταξη αυτή, αν μάλιστα ληφθεί υπόψιν ότι κατά την 7ετία 1967-74 πάγωσαν οι σχέσεις με την Κοινότητα και έτσι το 1975 η ελληνική Κυβέρνηση άρχιζε από την αρχή, πρέπει να θεωρηθεί μια σημαντική πράξη πολιτικού

περιεχομένου και ιστορικής σημασίας. Μπορεί δε να υποστηριχτεί ανεπιφύλακτα ότι αποτελεί προσωπική επιτυχία του Έλληνα Πρωθυπουργού (Κ. Καραμανλή), ο οποίος πίστευε στην ιδέα της Ενωμένης Ευρώπης και με το κύρος του κατάφερε να πετύχει την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ.

Η Συνθήκη προσχωρήσεως της Ελλάδος στην ΕΟΚ σαν 10του μέλους, υπεγράφη στην Αθήνα (22.5.1979), κυρώθηκε από το ελληνικό Κοινοβούλιο και άρχισε να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1981.

1.2 ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Γενικά μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η ένταξη στην Ε.Ο.Κ. από μακροχρόνια άποψη, παρέχει στην Ελλάδα αναπτυξιακές δραστηριότητες, ενώ, παράλληλα εξαρτάται από τη χώρα μας εάν θα ελαχιστοποιήσει τις δυσμενείς συνέπειες ή κινδύνους. Η αναπτυξιακή προσπάθεια, εξάλλου, και ο εκσυγχρονισμός της Ελληνικής Οικονομίας ήταν απαραίτητος ακόμα κι αν δεν υπήρχε η αναγκαιότητα ένταξης της χώρας ή αν δεν είχε δημιουργηθεί η ΕΟΚ. Επιπλέον η ένταξη στην ΕΟΚ οποιασδήποτε Ευρωπαϊκής χώρας δε σημαίνει ότι η ανάπτυξη της οικονομίας της επιτυγχάνεται αυτόματα χωρίς προσπάθεια. Υπάρχει όμως η εξασφάλιση μετά την ένταξη, και για αυτό το λόγο υπάρχει μεταβατική περίοδος, ότι η κοινότητα θα δώσει τη δυνατότητα, εάν μια χώρα αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα προσαρμογών, και τον απαραίτητο χρόνο, για να αποφευχθούν δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία της.

Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας την τελευταία 30ετία βασίστηκε κυρίως: στην αύξηση της εγχώριας ζήτησης, στην αύξηση της γεωργικής παραγωγής, στην ελαφρά βιομηχανία, στην οικοδομή και στον τομέα υπηρεσιών. Η αύξηση των εξαγωγών ήταν περιορισμένη, αντίθετα η αύξηση των εισαγωγών ήταν σημαντική, αλλά η τελευταία

αντισταθμίστηκε συνήθως με την ευνοϊκή εξέλιξη των άδηλων πόρων. Εάν η κατάσταση αυτή συνεχιζόταν θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η ένταξη σε μια ευρύτερη αγορά όπως είναι η ΕΟΚ, δεν ήταν ακόμη απαραίτητη. Παρατηρούμε όμως ότι οι συνθήκες άλλαξαν τόσο από την πλευρά της σύνθεσης της εσωτερικής ζήτησης, όσο και από τη συστηματική μείωση των συναλλαγματικών εσόδων από άδηλους πόρους. Συγκεκριμένα έχει ικανοποιηθεί η εγχώρια ζήτηση για παραδοσιακά ελληνικά προϊόντα (γεωργικά προϊόντα και προϊόντα ελαφράς βιομηχανίας) και οι δυνατότητες παραπέρα αυξήσεως της τουριστικής δραστηριότητας έχουν περιοριστεί και παρουσιάζουν σημαντικές διακυμάνσεις. Είναι συνεπώς φανερό ότι η μόνη διέξοδος για τη στήριξη ενός υψηλού ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, που θα οδηγήσει στην αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής και των εξαγωγών, είναι η εξειδικευμένη παραγωγική δραστηριότητα. Στη συνέχεια για την εξασφάλιση αγοράς ήταν απαραίτητη η ένταξη της χώρας σε μια μεγάλη αγορά όπως αυτή των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. Αυτό το βήμα προϋποθέτει ότι θα εφαρμοστούν σύγχρονοι μέθοδοι παραγωγής, οι οποίες απαιτούν οργάνωση σε μεγάλες μονάδες, ώστε να εξασφαλιστεί ανταγωνιστικό κόστος. Με δεδομένη την εξασφάλιση ανταγωνιστικού κόστους, η ένταξη στην ΕΟΚ παρείχε την εγγύηση για την αποτελεσματική διευκόλυνση των εξαγωγών, αφού παρέχει ελεύθερη πρόσβαση σε μεγαλύτερη αγορά με ευνοϊκούς όρους και σε μόνιμη βάση.

Με τις παραπάνω προϋποθέσεις η ένταξη στην Κοινότητα απέβλεπε στην εξασφάλιση από τη χώρα μας όλων αυτών των πλεονεκτημάτων λαμβανόμενου μάλιστα υπόψιν ότι: το μέγεθος της ελληνικής παραγωγής αποτελεί μικρό ποσοστό στο σύνολο της Κοινότητας, το επίπεδο αναπτύξεως της ελληνικής οικονομίας είναι πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο των χωρών της ΕΟΚ και συνεπώς υπάρχουν σημαντικά περιθώρια

στην περίπτωση ορισμένων ελληνικών προϊόντων να καταστούν ανταγωνιστικά στο χώρο της Κοινότητας. Βέβαια η ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας αδυνάτισε ορισμένα πλεονεκτήματα που είχε η χώρα μας, πριν από την ένταξη αυτών των χωρών, αλλά παράλληλα διευρύνεται η Ευρωπαϊκή αγορά με την ένταξη αυτών των δύο χωρών που αποτελεί πρόσθετο πλεονέκτημα για την ελληνική οικονομία.

Εξάλλου, η ανάγκη εκσυγχρονισμού και εξασφάλισης ανταγωνιστικών συνθηκών για τα ελληνικά προϊόντα μακροχρόνια αναμένετο να έχει θετικά αποτελέσματα για τις εξαγωγές, αλλά το σημαντικότερο είναι ότι ταυτόχρονα ή νωρίτερα θα είναι δυνατή η υποκατάσταση εισαγόμενων με εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα.

Η εξασφάλιση ελεύθερης διακίνησης αγαθών μέσα στον Κοινοτικό χώρο προεβλέπετο να έχει θετικές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία, αν ληφθεί υπόψιν ότι πολλές χώρες ανταγωνίστριες της Ελλάδος προβαίνουν σε ενίσχυση των προστατευτικών τους παρεμβάσεων και έτσι οι δυσμενείς επιπτώσεις για την ελληνική οικονομία θα ήταν αναπόφευκτες στην περίπτωση που η χώρα μας έμενε εκτός ΕΟΚ.

Καταλυτικό ρόλο επίσης αναμένετο να διαδραματίσει η παραπάνω διαδικασία εκσυγχρονισμού της παραγωγικής διαδικασίας και στον ελληνικό δημόσιο τομέα που χαρακτηρίζεται από ελλιπή οργάνωση και χαμηλή παραγωγικότητα. Η ένταξη ήταν βέβαιο ότι θα επιδράσει θετικά στην αποδοτικότητα του δημοσίου τομέα και ειδικότερα των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών.

Παράλληλα με τις παραπάνω ευνοϊκές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία από την ένταξη στις ευρωπαϊκές κοινότητες, δε θα πρέπει να παραβλέπουμε και ορισμένες δυσκολίες με αρνητικές επιπτώσεις. Συγκεκριμένα, η απόσταση μεταξύ πολλών ευρωπαϊκών οικονομιών και της ελληνικής, με στέρηση της τελευταίας, ενώ αποτελεί μια ιστορική

πρόκληση για να ξεφύγει από την υπανάπτυξη, ταυτόχρονα θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν ο κίνδυνος να καταστεί η ελληνική οικονομία ευάλωτη σε πιθανή διείσδυση ξένων οικονομικών συμφερόντων. Η διείσδυση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε επιδείνωση των όρων ανταλλαγής μεταξύ των ελληνικών επιχειρήσεων και των ξένων μεγάλων συγκροτημάτων και έτσι θα περάσουν κάτω από τον έλεγχο των ξένων, δραστηριότητες ελληνικών επιχειρήσεων. Ο βαθμός αυτών των δυσμενών επιπτώσεων θα εξαρτηθεί από την επιθυμία της ελληνικής πολιτείας και του επιχειρηματικού κόσμου να καταβάλλουν ειλικρινείς προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση. Μόνο κάτω από αυτό τον τρόπο θα ήταν δυνατό να εξισορροπήσουμε την ξένη διείσδυση με εκείνη των ελληνικών προϊόντων στον κοινοτικό χώρο, αφού βασικό χαρακτηριστικό της ΕΟΚ είναι η αμοιβαιότητα και η ελεύθερη προσπάθεια στην ευρωπαϊκή αγορά.

Όπως οι ξένοι θα αξιοποιήσουν την ελευθερία που τους προσφέρει το κοινοτικό καθεστώς έτσι και οι Έλληνες επιχειρηματίες θα πρέπει να εκμεταλλευτούν αντίστοιχες ευκαιρίες στις χώρες της ΕΟΚ, αφού η διείσδυση δεν είναι μονομερής. Εξάλλου δε θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι η ελληνική οικονομία διαθέτει ήδη ορισμένες δραστηριότητες οι οποίες έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι πολλών ευρωπαϊκών, όπως π.χ. ναυτιλία, τεχνικά έργα, παραδοσιακά ελληνικά προϊόντα. Επιπλέον η εγκατάσταση ξένων επιχειρήσεων στον ελληνικό χώρο διέπεται από ένα αυστηρό πλαίσιο κοινοτικών κανονισμών, που αναφέρονται στον ανόθευτο ανταγωνισμό και στη μη κατάχρηση της ελεύθερης πρόσβασης. Η χώρα μας συνεπώς μπορεί να εκμεταλλευτεί και αυτό το πλεονέκτημα που διαθέτει, δηλαδή της επιθυμίας των ξένων να εγκατασταθούν στον ελληνικό χώρο. Ήταν απαραίτητο συνεπώς να μειωθεί ο βαθμός προστατευτισμού των ελληνικών προϊόντων, με οποιαδήποτε μορφή κι αν

γίνεται, και να παύσουμε να δυσπιστούμε συστηματικά στη συνεργασία μας με τους ξένους.

Τέλος στα πλαίσια αποδοχής του κοινοτικού κεκτημένου, ταυτόχρονα με την ένταξή της η χώρα μας ανέλαβε έμμεσα την παροχή βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες με βάση τις προτιμησιακές συμφωνίες (δασμολογικές μειώσεις) που έχει συνάψει η ΕΟΚ στο παρελθόν. Ας μη μας διαφεύγει όμως ότι η Κοινότητα διαθέτει μια πολύ πιο συγκροτημένη πολιτική ενισχύσεως των πτωχότερων περιοχών της, όπως η χώρα μας, πολιτική την οποία μπορούμε να επωφεληθούμε και έτσι να αντισταθμίσουμε τα βάρη που μας επιβάλλουν οι προτιμησιακές συμφωνίες της ΕΟΚ προς τρίτες αναπτυσσόμενες χώρες.

Μπορούμε συνεπώς να ισχυριστούμε ότι, ο βασικός λόγος που επέβαλλε την ένταξη της Ελλάδος στις ευρωπαϊκές κοινότητες δε διαφέρει από το λόγο που επέβαλλε τη δημιουργία της ΕΟΚ. Ο λόγος αυτός ήταν ότι η αποτελεσματική διευκόλυνση των εξαγωγών προϋποθέτει ελεύθερη πρόσβαση σε μεγαλύτερη αγορά με ευνοϊκότερους όρους και σε μόνιμη βάση. Μόνο με αυτό τον τρόπο μπορεί η ελληνική οικονομία να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για μια προσπάθεια ανάπτυξης μακροχρόνια. Θα πρέπει δε να επισημάνουμε ότι πολλές άλλες χώρες-μέλη, που διαθέτουν αγορά πολλαπλάσιου μεγέθους από την ελληνική, είχαν αντιληφθεί ότι χωρίς την Κοινότητα η ανάπτυξη μεγάλων σύγχρονων ευρωπαϊκών μονάδων παραγωγής δε θα ήταν δυνατή, γιατί δε θα μπορούσαν να αντέξουν στον ανταγωνισμό από αντίστοιχες επιχειρήσεις που απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα της μεγάλης αγοράς, όπως είναι η Αμερικανική και η Ιαπωνική αγορά. Η χώρα μας με την ένταξή της, έγινε ισότιμο μέλος μεταξύ μεγάλων και ισχυρών χωρών και έτσι έχει τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψή της και να επηρεάσει τη δική της τύχη, την εξέλιξη της Ευρώπης και γενικότερα με τη δημιουργία μιας

ισχυρής Ευρώπης θα επηρεάσει τις διεθνείς εξελίξεις. Η χώρα μας με αυτό τον τρόπο έγινε ισότιμη μεταξύ ισχυρών φίλων-χωρών και ισχυρότερη έναντι των εχθρών της.

Θα πρέπει να σημειώσουμε επίσης ότι η ένταξη μακροχρόνια εκτός από τις παραπάνω οικονομικές κυρίως επιπτώσεις, θα έχει γενικότερα ευνοϊκές επιπτώσεις στη χώρα μας. Συγκεκριμένα η ένταξη θα επηρεάσει ευνοϊκά το δημόσιο ήθος, την εκπαίδευση, την πολιτιστική μας ταυτότητα και τη δυναμική των κομματικών σχηματισμών. Αναμένεται συνεπώς ότι ο συγχρονισμός με την πολιτική συμπεριφορά της Ευρώπης θα επιδράσει κατευναστικά στην εκρηκτική ιδιοσυγκρασία και το μεσογειακό αυθορμητισμό μας, διαμορφώνοντας πολιτικά ήθη περισσότερο ήπια και απαλλαγμένα από πάθη και φανατισμούς. Η συμμετοχή μας στην ΕΟΚ ελπίζεται επίσης ότι θα δώσει την ευκαιρία συνειδητοποίησης των πολιτιστικών μας παραδόσεων.

Επιπλέον, η χώρα μας ενισχύεται πολιτικά στον Ευρωπαϊκό χώρο ιδιαίτερα έναντι της Τουρκίας, η οποία από παλαιότερα έχει εκφράσει την επιθυμία να ενταχθεί στην ΕΟΚ. Μετά όμως από την ένταξη της χώρας μας, η ένταξη της Τουρκίας περνά από την Αθήνα, γιατί χωρίς την Ελληνική συναίνεση δε μπορεί να γίνει αποδεκτή η ένταξη της Τουρκίας στην ΕΟΚ. Η ελληνική θέση συνεπώς ενισχύεται, και αυτό φάνηκε όταν το 1986 υπέβαλλε αίτηση η Τουρκία για ένταξη στις Ευρωπαϊκές κοινότητες, η οποία ουσιαστικά απερρίφθη αλλά και μέχρι σήμερα, η Τουρκία αντιλαμβανόμενη τη δύναμη της χώρας μας,

Αυτόματα επομένως ανακύπτει ένα βασικό ερώτημα: όχι μόνο τι οφέλη θα είχε η χώρα μας, αλλά τι θα έχανε αν δεν είχε γίνει η ένταξη. Αξίζει να αναφέρουμε μερικές απώλειες που είχαν επισημανθεί από τους υποστηρικτές της ένταξης. Συγκεκριμένα:

- Θα χάναμε αγορές, στις οποίες κατευθύνεται το 50% των εξαγωγών μας.
- Τη θέση μας θα την έπαιρναν ανταγωνιστές μας, που θα εμπόδιζαν πια τη διοχέτευση δικών μας προϊόντων στη χώρα τους.
- Θα χάναμε την επαφή με τη σύγχρονη τεχνολογία και τις σύγχρονες εξελίξεις.
- Θα γινόμαστε στόχος των πολυεθνικών εταιριών που, χωρίς περιορισμούς και έλεγχο, θα μπορούσαν να ξεπεράσουν τα δασμολογικά μας τείχη και να συντρίψουν την οικονομία μας.
- Χωρίς την ένταξη θα εξακολουθούσαν τα γεωργικά μας προϊόντα να θεωρούνται προϊόντα τρίτης χώρας, ενώ στο μεταξύ θα είχαμε υποστεί όλες τις δυσκολίες από τη σύνδεση.
- Θα χάναμε κεφάλαια χρήσιμα για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξής μας.
- Θα βρισκόμαστε πάλι χωρίς διεθνή ερείσματα και χωρίς αίσθημα ασφάλειας, που δε θα μπορούσαν να αναπληρώσουν οι προτεινόμενες τότε συμμαχίες με την Αλβανία ή την Αλγερία ή τη Μάλτα.

1.3 ΤΑ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η Ελλάδα με τη σύνδεσή της με την ΕΟΚ έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην επιβίωση και αναγνώριση της νομικής οντότητας της ΕΟΚ, στην ηθική δικαίωση του εγχειρήματος και στην επικράτησή της σε σχέση με τη διεκδικούσα τον ευρωπαϊκό χώρο ιδιόμορφη βρετανογεννή ΕΖΕΣ. Εξάλλου, δεν αμφισβητείται από κανένα ότι η Ελλάδα υπήρξε η γενέτειρα των ιδεών και αξιών που συνιστούν το σύγχρονο ευρωπαϊκό πολιτισμό. Σωστά συνεπώς εκφράστηκε η άποψη ότι “η Ελλάδα είναι συγχρόνως το νεότερο και το παλαιότερο μέλος της ΕΟΚ (R. Jenkins) και ότι με την ένταξη της

Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές κοινότητες η Ευρώπη ξαναβρίσκει την Ευρώπη” (Giscard D’ Estain). Η Ελλάδα πολιτιστικά, πολιτικά, οικονομικά και γεωγραφικά αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Ευρώπης, όπως η Ευρώπη, σαν πολιτιστική έκφραση, αποτελεί συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού.

Η Κοινότητα έχει σημαντικά οφέλη από την ένταξη της Ελλάδος, γιατί η Ελλάδα θα εμπλουτίσει την Ευρώπη αφού διαθέτει πολιτιστικό πλούτο, φυσικό περιβάλλον και ακτές.

Από οικονομική άποψη δεν είναι δυνατό να αγνοηθούν οι προσποριζόμενες στην ΕΟΚ ωφέλειες με την ελληνική συμμετοχή, γιατί δημιουργείται κατ’ αρχήν ευρύς χώρος οικονομικών συναλλαγών, χωρίς δασμολογικά τείχη, που παρέχει τη δυνατότητα, αποδοτικότερης ανάπτυξης σύμφωνα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε χώρας. Πιο συγκεκριμένα με την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ, η Κοινότητα:

- Απέκτησε μια αγορά που εισάγει κοινοτικά προϊόντα που το ποσοστό απορρόφησης είναι ανάλογο με εκείνο των εξαγωγών της Κοινότητας προς την Ιαπωνία, τον Καναδά, την Αυστραλία και τη Βραζιλία.
- Έγινε η πρώτη ναυτιλιακή δύναμη στον κόσμο. Έτσι η ΕΟΚ θα αντιπροσωπεύει το 33% έναντι 19,4% (χωρίς την Ελλάδα) της παγκόσμιας χωρητικότητας, γεγονός που θα καθορίσει την Κοινότητα βασικό ρυθμιστή στις θαλάσσιες μεταφορές. Η συμβολή της ελληνικής στην κοινοτική ναυτιλία φαίνεται από το γεγονός ότι το 1978 ο στόλος ελληνικής ιδιοκτησίας ανήρχετο σε 12,9% του παγκόσμιου εμπορικού στόλου και της ΕΟΚ σε 18,9%. Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι η ελληνική ναυτιλία δε θα δημιουργήσει προβλήματα στις ναυτιλιακές κοινοτικές χώρες, γιατί διενεργεί κυρίως υπερπόντιες μεταφορές για λογαριασμό τρίτων χωρών και επιπλέον η ελληνική ναυτιλία ασχολείται κατά 95% με μεταφορές ξηρών φορτίων χύμα και υγρών φορτίων και μόνο κατά 5% ασχολείται με τακτικές γραμμές.

- Απέκτησε τη δυνατότητα να διευρύνει την παρουσία της στο ζωτικό χώρο της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής.
- Απέκτησε τη δυνατότητα, λόγω της γεωγραφικής θέσης και των στενών δεσμών της Ελλάδος με τον Αραβικό κόσμο, να αναπτύξει τις πολιτικές και οικονομικές της σχέσεις με αυτή την περιοχή που λόγω των πετρελαίων επηρεάζει σημαντικά την παγκόσμια οικονομία.
- Εξασφάλισε σημαντικά αποθέματα ορυκτού πλούτου που βρίσκονται στο ελληνικό υπέδαφος (βωξίτης, λιγνίτης, μαγνησίτης, νικελιούχα σιδηρομεταλλεύματα, περλίτης). Ιδιαίτερης σημασίας είναι οι δημιουργούμενες συνθήκες ανακατανομής βιομηχανικών επενδύσεων με βάση την παραγωγή πρώτων υλών. Ο ελληνικός ορυκτός πλούτος (χρωμίτης, αμιάντο, σιδηρονικέλιο, μόλυβδος, μαγνήσιο) μπορεί να αποτελέσει τη βάση μεγάλων κάθετων βιομηχανιών, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι οι χώρες-μέλη θα μπορούν να εξασφαλίσουν σε χαμηλότερη τιμή το έτοιμο προϊόν. Εξάλλου θα είναι δυνατή η δημιουργία κοινών μονάδων π.χ. βιομηχανία αλουμίνας-αλουμινίου από τον ελληνικό βωξίτη.
- Εξασφάλισε τον εφοδιασμό των Ευρωπαίων με αγροτικά προϊόντα (φρούτα, λαχανικά) που είναι περιορισμένα στον κοινοτικό χώρο.
- Εξασφάλισε νέες προοπτικές επενδυτικών δραστηριοτήτων των κοινοτικών επιχειρηματιών.
- Απόκτησε δυναμικότερες ευκαιρίες για την ανάπτυξη μιας πραγματικής περιφερειακής πολιτικής.
- Ενισχύθηκε η διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, γιατί η Ελλάδα πιστεύει σε αυτό το στόχο. Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι ακόμη και κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων για την ελληνική ένταξη, πραγματοποιήθηκε σημαντική πρόοδος σε δύο αποφασιστικούς τομείς για το μέλλον της Κοινότητας: η δημιουργία του ευρωπαϊκού

νομισματικού συστήματος (ΕΝΣ) και οι άμεσες εκλογές για το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο.

- Ενισχύθηκε η επιδίωξη της αυτόνομης αμυντικής οργάνωσης στο χώρο της Κοινότητας, γιατί είναι φανερό η συμβολή της ελληνικής πολιτικής και γεωγραφικής παρουσίας.

Συνεπώς πολιτιστικά, πολιτικά, οικονομικά και αμυντικά η συμμετοχή της Ελλάδος ήταν απαραίτητη στην οικοδομούμενη Νέα Ευρώπη, μια Ευρώπη ικανή να αποτελεί μια ανεξάρτητη και όχι εξαρτημένη από τις υπερδυνάμεις περιοχή του κόσμου. Η ΕΟΚ, συνεπώς, δε θα μπορούσε να θεωρηθεί ολοκληρωμένη χωρίς τη συμμετοχή της Ελλάδος. Είναι ανάγκη βέβαια να σημειωθεί ότι τα τυχόν πλεονεκτήματα υπέρ της Κοινότητας δε μπορεί να καταλογίζονται σε βάρος της Ελλάδος και αντίστροφα, γιατί τελικά υπάρχει αμοιβαίο όφελος.

Η Ελλάδα συνεπώς θα συμβάλλει στην ενίσχυση της Ευρώπης και όπως έλεγε ο Πωλ Βαλερύ: “η Ευρώπη θα γίνει αυτό που είναι στην πραγματικότητα; δηλαδή μικρό ακρωτήριο της ασιατικής ηπείρου ή θα μείνει τέτοια που φαίνεται; δηλαδή το πολύτιμο μέρος του γήινου σύμπαντος, το μαργαριτάρι της σφαίρας, το μυαλό ενός γιγάντιου σώματος “

Η συνθήκη για την “ Ευρωπαϊκή Ένωση “ είναι λοιπόν ιστορικής σημασίας τόσο για την Ευρώπη όσο και για τη χώρα μας. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα κάνουμε μια σύντομη αναφορά στις νέες δ τάξεις της συνθήκης σχετικά με την Πολιτική Ένωσης ενώ στο τρίτο κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με την οικονομική και νομισματική ένωση. Έτσι θα δούμε τι είναι η ΟΝΕ τι σημαίνει για την Ελλάδα και τις προσαρμογές που αυτή συνεπάγεται για την πραγματοποίησή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

2.1.1. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.

Γενικές παρατηρήσεις

1 Ορολογία

Ο όρος ιθαγένεια είναι ο δεσμός ενός ατόμου προς την Πολιτεία, στο λαό της οποίας ανήκει. Στο εσωτερικό δημόσιο διεθνές δίκαιο η ιθαγένεια ή η υπηκοότητα εμφανίζεται ως προϋπόθεση για την άσκηση της διπλωματικής προστασίας. Στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο η ιθαγένεια καθορίζει τη νομική κατάσταση του ατόμου ή την προσωπική κατάσταση. Στο εσωτερικό δημόσιο δίκαιο εμφανίζεται ως προϋπόθεση για την απόλαυση των πολιτικών δικαιωμάτων. Αλλά και αντίστροφα, τα πολιτικά δικαιώματα αποτελούν το βασικό προνόμιο του πολίτη. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση διασπά την ενότητα της ιθαγένειας και των πολιτικών δικαιωμάτων

2 Η θέση της ιθαγένειας στο σύστημα των συνθηκών.

Η θέσπιση ιθαγένειας συγκαταλέγεται σύμφωνα με το άρθρο Β της συνθήκης του Μάαστριχτ στους 5 θεμελιώδεις στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ρυθμίσεις για την ιθαγένεια της Ένωσης δεν περιλήφθησαν στις κοινές διατάξεις της συνθήκης του Μάαστριχτ, αλλά συγκροτούν το δεύτερο μέρος της τροποποιημένης συνθήκης για την ΕΟΚ και ήδη Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

3 Οροθετήσεις

Σύμφωνα με το νέο άρθ.8 παρ.1 συνθ.ΕΚ <<πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους>>. Οι

πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και της υποχρεώσεις που προβλέπονται από την παρούσα συνθήκη. Στην πραγματικότητα οι πολίτες της ένωσης έχουν μόνο δικαιώματα. Υποχρεώσεις έχουν μόνο έναντι των κρατών μελών. Η καθιέρωση ενός κοινοτικού φόρου εισοδήματος θα αντιστάθμιζε τα δικαιώματα και θα συνέβαλε αποφασιστικά στην συνειδητοποίηση της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης. Παράλληλα θα επέτρεπε να παρακαμφθούν οι αντιρρήσεις των πλουσίων χωρών στην αύξηση των κοινοτικών πόρων.

2.1.2. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

Το δικαίωμα αυτό δεν αναφέρεται στις διατάξεις της συνθήκης ΕΟΚ για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, αλλά απορρέει από αυτές. Δικαιούχοι του δικαιώματος διαμονής δεν ήταν όλοι οι διακινούμενοι πολίτες υπήκοοι των κρατών μελών, αλλά μόνο όσοι ασκούσαν οικονομική δραστηριότητα απελευθερωμένη σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Το δικαίωμα διαμονής εντασσόταν δηλαδή στην οικονομική λογική της ιδρυτικής συνθήκης, και δεν αποτελούσε ένα γνήσιο αστικό δικαίωμα του πολίτη.

Μετά από μακροχρόνιες διαβουλεύσεις εγκρίθηκαν την 28/06/90 από το Συμβούλιο Υπουργών, τρεις οδηγίες που υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να επεκτείνουν ως την 30/06/92 το δικαίωμα διαμονής σε ισάριθμες κατηγορίες πολιτών: τους φοιτητές τους συνταξιούχους και τους άνεργους πολίτες. Αλλά οι οδηγίες αυτές θέτουν ως όρο την επάρκεια των πόρων και την ασφαλιστική κάλυψη των ενδιαφερομένων.

Οι προϋποθέσεις αυτές μπορούν βέβαια να καταργηθούν με νεότερη πράξη του συμβουλίου. Οι πλούσιες χώρες όμως ανησυχούν για το ενδεχόμενο μαζικής μετανάστευσης προς αυτές ανέργων και απόκληρων

της κοινωνίας που θα ζούν με το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Η πλήρης απελευθέρωση διαμονής προϋποθέτει την καθιέρωση ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος στα φτωχότερα κράτη μέλη και μάλιστα ισοδύναμου με το παρεχόμενο στις πλούσιες χώρες. Το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα θα μπορούσε να συνχρηματοδοτείται από την Κοινότητα.

Η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει το δικαίωμα διαμονής στις διατάξεις για τη νομική κατάσταση του πολίτη <<κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρούσα συνθήκη και τις διατάξεις που θεσπίστηκαν για την εφαρμογή της >>.

Στη φάση αυτή επομένως αναγνωρίζεται ένα αστικό δικαίωμα στην ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, αλλά το δικαίωμα αυτό συνεχίζει να υπόκειται σε περιορισμούς. Από την άλλη πλευρά πρέπει να γίνει δεκτό ότι η πλήρης και αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος συνεπάγεται και το δικαίωμα κτήσης ακινήτου για τις ανάγκες της διαμονής.

2.1.3. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Με τη συνθήκη του Μάαστριχτ η αρχή της εθνικής μεταχείρισης εφαρμόζεται για πρώτη φορά στο πεδίο των πολιτικών δικαιωμάτων. Αναφέρεται ειδικότερα στα εκλογικά δικαιώματα των διακινούμενων πολιτών. Σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου οι διακινούμενοι πολίτες της ένωσης αποκτούν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές στο κράτος μέλος της κατοικίας τους. Προκειμένου όμως να ισχύσουν αυτά τα δικαιώματα, το συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα πρέπει να θεσπίσει συμπληρωματικά μέτρα.

Ορισμένα κράτη μέλη αναγνωρίζουν ήδη τα παραπάνω εκλογικά δικαιώματα σε αλλοδαπούς κατοίκους. Η τελευταία ρύθμιση φαίνεται

δικαιολογημένη στο βαθμό που δεν έχει αναγνωριστεί δικαίωμα συμμετοχής των υπηκόων των κρατών μελών στις βουλευτικές εκλογές.

2.1.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Η αρχή της εθνικής μεταχείρισης των υπηκόων των κρατών μελών θεσπίστηκε στο πεδίο των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων με τις διατάξεις της ιδρυτικής συνθήκης της ΕΟΚ για την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και υπηρεσιών.

2.1.5 ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το δικαίωμα της ίσης μεταχείρισης ισχύει βάσει του α.119 συνθήκης ΕΟΚ ως προς τις αμοιβές. Η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών επεκτάθηκε στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων και της κοινωνικής ασφάλισης με οδηγίες του συμβουλίου και τη νομολογία του ΔΕΚ για τις έμμεσες διακρίσεις. Το ΔΕΚ προχώρησε στην αναγνώριση ενός γενικού δικαιώματος ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών, αλλά περιόρισε την εφαρμογή του στις εργασιακές σχέσεις και την κοινωνική ασφάλιση των κοινοτικών υπαλλήλων.

2.2 ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.2.1 ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Σήμερα με τη συνθήκη του Μάαστριχτ, οι δώδεκα δεσμεύονται για πρώτη φορά στο τομέα της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Η συνθήκη τονίζει αυτή τη δέσμευση στις κοινές διατάξεις της (άρθρο Β) ότι “η Ένωση θέτει ως στόχο να επιβεβαιώσει την ταυτότητά της στη διεθνή σκηνή, ιδίως με την εφαρμογή κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας συμπεριλαμβανόμενης της εν καιρώ διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί σε δεδομένη στιγμή, να οδηγήσει σε κοινή άμυνα. Στο άρθρο Γ των κοινών διατάξεων προβλέπεται ότι η Ένωση μεριμνά για τη συνοχή του συνόλου της εξωτερικής της δράσης στα πλαίσια των πολιτικών της στους τομείς των εξωτερικών σχέσεων, της ασφάλειας, της οικονομίας και της ανάπτυξης.

2.2.2 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΚΕΠΠΑ)

Οι στόχοι της κοινής αυτής πολιτικής είναι:

- η διαφύλαξη των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων και της ανεξαρτησίας της ένωσης.
- ενίσχυση της ασφάλειας της Ένωσης και των κρατών μελών της υπό όλες τις μορφές της.
- η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας σύμφωνα με τις αρχές του καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και σύμφωνα με τις αρχές της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι και τους στόχους του χάρτη των Παρισίων.
- η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας.
- η ανάπτυξη και η εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους Δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Η Ένωση επιδιώκει αυτούς τους στόχους αφ’ενός με την καθιέρωση συστηματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την άσκηση της πολιτικής τους υιοθετώντας κοινές θέσεις και αφ’ετέρου με τη σταδιακή

εφαρμογή κοινών δράσεων στους τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη έχουν σημαντικά κοινά συμφέροντα.

Το νέο στοιχείο της Συνθήκης του Μάαστριχτ ως προς την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας έγκειται στο ότι για πρώτη φορά κάνει την εμφάνισή της η έννοια της κοινής δράσης, η οποία συμπληρώνει και είναι περισσότερο δεσμευτική από τη συστηματική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Έτσι η κοινή δράση δεσμεύει τα κράτη μέλη ως προς τις θέσεις που λαμβάνουν και ως προς την πρακτική που ακολουθούν.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προνοεί ωστόσο για τη διεύρυνση της προστασίας των δικαιωμάτων του πολίτη. Στο νέο άρθρο 8??? συνθ. Ε.Κ. περιλήφθηκε ειδική εξουσιοδότηση σύμφωνα με την οποία το “συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα προτάσσει της επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να θεσπίσει διατάξεις για τη συμπλήρωση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στο παρόν μέρος και συνιστά στα κράτη μέλη την αποδοχή των εν λόγω διατάξεων σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες”. Με την εξελικτική αυτή ρήτρα παρέχεται η δυνατότητα προσθήκης νέων δικαιωμάτων στον υφιστάμενο περιορισμένο κατάλογο.

Στον βαθμό πάντως που η ιδιότητα του πολίτη εμπεριέχει και το στοιχείο της αφοσίωσης στην πολιτειακή οντότητα, τα μέτρα που αφορούν τη νομική κατάσταση του πολίτη πρέπει να συνοδεύονται από νέες προσπάθειες στο πεδίο των ενοποιητικών συμβόλων και της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας.

2.3 ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Η νέα συνθήκη διευρύνει τις αρμοδιότητες της Κοινότητας σε ορισμένους τομείς, με την προοπτική της μεγάλης εσωτερικής αγοράς και

στο πλαίσιο της ισόρροπης ανάπτυξης, των κοινών πολιτικών, πάντοτε τηρούμενης της βασικής αρχής για τη θεσμική ισορροπία της Ένωσης, δηλαδή της επικουρικότητας.

Η νέα συνθήκη συμπληρώνει τις ήδη υπάρχουσες διατάξεις για τις αρμοδιότητες της Κοινότητας στους ακόλουθους τομείς:

- κοινωνικός τομέας
- οικονομική και κοινωνική συνοχή
- έρευνα και ανάπτυξη
- περιβάλλον

Επιπλέον η νέα συνθήκη αναφέρεται για πρώτη φορά στη δράση της Κοινότητας και στους εξής τομείς:

- βιομηχανία
- μεγάλα διευρωπαϊκά δίκτυα, μεταφορές
- προστασία των καταναλωτών
- εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση
- υγεία πολιτισμός

2.3.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προβλέπει ότι η πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών, συμπεριλαμβανόμενων των αγροτικών περιοχών.

Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήθηκε πριν από την 31η Δεκεμβρίου 1993 το Ταμείο Συνοχής, που θα συμβάλλει στη χρηματοδότηση για την πραγματοποίηση έργων στο τομέα περιβάλλοντος και στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, για τα κράτη μέλη των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ

είναι χαμηλότερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου και τα οποία έχουν θέσει σε εφαρμογή πρόγραμμα με στόχο την οικονομική σύγκλιση.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ περιλαμβάνει και προσαρτημένο πρωτόκολλο που προβλέπει επαναπροσδιορισμό του τρόπου επέμβασης των τριών υπαρχόντων διαρθρωτικών ταμείων, δηλαδή του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων με βάση τις εξής κατευθυντήριες αρχές:

- μεγαλύτερη ελαστικότητα όσον αφορά τη διάθεση των όρων των διαρθρωτικών ταμείων για ειδικές ανάγκες που δεν καλύπτονται από τις σημερινές ρυθμίσεις.
- διαφοροποίηση του ήθους της συμμετοχής της Κοινότητας στα διάφορα προγράμματα και σχέδια έργων των διαρθρωτικών ταμείων, ώστε να αποφεύγεται υπερβολική αύξηση των δημοσιονομικών δαπανών των λιγότερο ενημερούμενων κρατών μελών.
- θα ληφθεί περισσότερο υπόψιν η ικανότητα συνεισφοράς κάθε κράτους στο σύστημα ιδίων πόρων της Κοινότητας.

Πριν από τη λήψη αποφάσεων για τους προσανατολισμούς στο ζήτημα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής για τα μέτρα εφαρμογής θα πρέπει να γίνονται διαβουλεύσεις με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Των Περιοχών που ιδρύει η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Κάθε 3 χρόνια η επιτροπή θα υποβάλλει στο Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την επιτροπή Των Περιοχών έκθεση για την πρόοδο που έγινε και για το ρόλο που έπαιξαν οι διάφοροι παράγοντες που συνέβαλλαν σε αυτή την πρόοδο, ενώ η έκθεση θα συνοδεύεται και από τις προτάσεις που κρίνονται απαραίτητες.

Η οικονομική και Κοινωνική συνοχή και η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών ανοίγονται ρητά σε αποστολή της Ένωσης. Οι στόχοι πρέπει στο εξής να λαμβάνονται υπόψιν ήδη κατά τη διατύπωση των

πολιτών. Τα διαρθρωτικά Ταμεία στηρίζουν επίσης αυτούς τους στόχους της Ένωσης. Το νέο άρθρο 130β εντάσσει επιτέλους την περιφερειακή πολιτική στο σύνολο των Κοινοτικών πολιτικών. Η επιθυμία για μια αρμονική ανάπτυξη της Ένωσης εκδηλώνεται μέσα από όλες αυτές τις πολιτικές και για αυτό τα διαρθρωτικά ταμεία είναι πλέον ένας από τους παράγοντες υλοποίησης των στόχων που επιδιώκονται. Προβλέπει ακόμα μια τριετή έκθεση της Επιτροπής (στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την ΟΚΕ και την Επιτροπή Των Περιφερειών) σχετικά με:

- την πρόοδο που έχει σημειωθεί
- τον τρόπο με τον οποίο έχουν συμβάλει υπάρχοντες πόροι σε αυτή την πρόοδο.

Στην έκθεση αυτή μπορούν να διατυπώνονται προτάσεις για την πολιτικοοικονομική ανάπτυξη των περιφερειών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποκτά ένα σημαντικό ρόλο στον καθορισμό των γενικών στόχων της περιφερειακής πολιτικής για τον οποίο θα απαιτείται στο εξής η γνώμη του. Το Συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα (μετά από σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και διαβούλευση με ΟΚΕ και Επιτροπή των Περιφερειών) ορίζει τα καθήκοντα, τους πρωταρχικούς στόχους και την οργάνωση των διαρθρωτικών Ταμείων.

Αποφασίζοντας με την ίδια διαδικασία το Συμβούλιο καθορίζει επίσης τους γενικούς κανόνες καθώς και τις αναγκαίες διατάξεις προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και ο συντονισμός των Ταμείων. Αυτό το άρθρο προβλέπει τη δημιουργία ενός Ταμείου που έχει ως αποστολή να βοηθά τις φτωχές χώρες της Ένωσης. Προσανατολιζόμαστε λοιπόν προς μια κοινοτική περιφερειακή πολιτική με περισσότερο ανακατανομητικό χαρακτήρα. Οι προτάσεις

χρηματοοικονομικής αναθεώρησης που υποβλήθηκαν από την Επιτροπή κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση.

Το Συμβούλιο αποφασίζοντας με την ίδια διαδικασία ιδρύει πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1993 ένα Ταμείο Συνοχής που συμμετέχει χρηματοδοτικά σε σχέδια περιβάλλοντος και διευρωπαϊκών δικτύων στο τομέα της υποδομής των μεταφορών.

2.3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο διευκολύνει ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού την προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας και στις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής. Λαμβάνει υπόψη τόσο την πραγματικότητα της οικονομικής κρίσης (το ΕΚΤ δημιουργήθηκε το 1958 σε περίοδο ανάπτυξης και απέβλεπε περισσότερο στη διευκόλυνση της κινητικότητας των εργαζομένων παρά της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού) όσο και την κατάργηση του άρθρου 125 που προέβλεπε δράσεις επανεκπαίδευσης και ενίσχυσης του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού. Η σαφέστερη διατύπωση αυτού του άρθρου θα αποτελέσει μια αρχή για τη συχνότερη εφαρμογή αυτών των διατάξεων. (Άρθρο 123)

2.3.3 ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ

Α) ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Προσδιορίζει την παρέμβαση του Ταμείου Συνοχής στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων. Το Ταμείο Συνοχής είναι απλώς ένα από τα μέσα δράσης της Κοινότητας στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων. Η Κοινότητα μπορεί να συμμετέχει μέσω του Ταμείου στη χρηματοδότηση

συγκεκριμένων σχεδίων στον τομέα της υποδομής των μεταφορών. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία και με συναπόφαση σε ότι αφορά τους γενικούς προσανατολισμούς και με ειδική πλειοψηφία και συνεργασία (μετά από διαβούλευση με την ΟΚΕ και την Επιτροπή Περιφερειών) για τις άλλες διατάξεις. Το πρωτόκολλο περιορίζει τη δράση του Ταμείου στα κράτη μέλη με ΑΕΠ ανά κάτοικο χαμηλότερο του 90% του Κοινοτικού μέσου όρου και τα οποία διαθέτουν πρόγραμμα με στόχο την οικονομική σύγκλιση. (Άρθρο 129γ παρ. 1)

B) ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Προσδιορίζει την παρέμβαση του Ταμείου Συνοχής στον τομέα του περιβάλλοντος. Το συμβούλιο σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά από διαβούλευση με την ΟΚΕ αποφασίζει τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Κοινότητα για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο περιβάλλον. Όταν μια από αυτές τις δράσεις συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για ένα κράτος το συμβούλιο προβλέπει μια οικονομική στήριξη από το Ταμείο Συνοχής (αν το κράτος έχει πρόσβαση σε αυτό.)

2.3.4 ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Το πρωτόκολλο για την οικονομική και κοινωνική συνοχή υπενθυμίζει τη δυνατότητα δημιουργίας νέων ταμείων και προβλέπει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του Ταμείου. Εκφράζει επίσης την επιθυμία διάρθωσης των ανισοτήτων στη χρηματοδότηση της Ένωσης. Το Ταμείο Συνοχής θα παρέμβει στα κράτη μέλη με ΑΕΠ ανά κάτοικο χαμηλότερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου τα οποία διαθέτουν πρόγραμμα με στόχο την εκπλήρωση των στόχων της Ευρωπαϊκής σύγκλισης όπως ορίζεται από το αρθ.104 β (τα ενδιαφερόμενα κράτη είναι η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ελλάδα και η Ιρλανδία). Η διαφοροποίηση αυτή των

επιπέδων της κοινοτικής συμμετοχής αποβλέπει να αποφευχθούν οι υπερβολικές αυξήσεις των δημοσιονομικών δαπανών των λιγότερο ευημερούντων κρατών. Επίσης εκδηλώνεται η πρόθεση να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η ικανότητα συμμετοχής των κρατών μελών στα πλαίσια του συστήματος των ιδίων πόρων.

Έτσι συμφωνούμε ότι το άρθρο 2 παρ. 3 της Κοινωνικής Συμφωνίας προβλέπει τη διατήρηση της συμφωνίας για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με χρηματικές συνεισφορές που έχουν ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας.

2.3.5 ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη βρίσκεται σήμερα στην καρδιά του διεθνούς οικονομικού ανταγωνισμού. Όμως η έρευνα στην Κοινότητα εξακολουθεί να υπόκειται σε πολλούς περιορισμούς, από τους οποίους ο πιο σημαντικός είναι το κόστος της. Πράγματι η υλοποίηση πολλών ερευνητικών σχεδίων ξεπερνά τις δυνατότητες ακόμα και των μεγαλύτερων από τα κράτη μέλη. Πολύ συχνά η περιχαράκωση μέσα στα εθνικά σύνορα οδήγησε σε άσκοπες αντιπαραθέσεις ή σε δαπανηρή αλληλεπικάλυψη δραστηριοτήτων.

Η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος θεωρήθηκε απαραίτητη για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της Κοινοτικής δράσης. Στο εξής το σύνολο των Κοινοτικών δράσεων στο τομέα της έρευνας υπακούει στους ίδιους κανόνες, είτε ο στόχος της είναι η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας, είτε η προστασία του περιβάλλοντος, είτε η ποιότητα ζωής κ.τ.λ.

Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία και σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για το πολυετές πρόγραμμα- πλαίσιο που περιλαμβάνει το σύνολο δράσεων της

Κοινότητας. Η εφαρμογή του προγράμματος - πλαισίου γίνεται με ειδικά προγράμματα που θεσπίζει το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία μέσα από διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Για τη θέσπιση αυτών των προγραμμάτων απαιτείται η συμφωνία των ενδιαφερομένων κρατών μελών. Για την εφαρμογή του προγράμματος - πλαισίου το Συμβούλιο καθορίζει τους κανόνες συμμετοχής των επι/ων των ερευνητικών κέντρων και των Πανεπιστημίων καθώς και τους κανόνες που εφαρμόζονται στη διάθεση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Τα ερευνητικά προγράμματα χρηματοδοτούνται συνήθως από κοινού από τις δημόσιες αρχές και τον ιδιωτικό τομέα. Παρά το γεγονός ότι η έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη ευνοούν τον ανταγωνισμό, η Κοινότητα πρέπει να μεριμνά ώστε αυτές οι χρηματοδοτήσεις να μη νοθεύουν τον ανταγωνισμό και τα αποτελέσματα της έρευνας να μπορούν να γίνουν γνωστά.

2.4 ΝΕΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΗΣ

2.4.1 Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία βρίσκεται σήμερα σε σημείο καμπής. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και η ελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου θα αλλάξει σε βάθος τη βιομηχανία.

Η Συνθήκη περιλαμβάνει στο εξής ένα νέο κεφάλαιο αφιερωμένο στη βιομηχανική πολιτική, το οποίο καθορίζει τους 4 βασικούς στόχους που θα έχει η δράση της Κοινότητας στον τομέα αυτόν:

- να επιταχύνει την προσαρμογή της βιομηχανίας στις διαρθρωτικές μεταβολές.

- να προάγει ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάληψη πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη των επ/σεων και ιδίως των μικρομεσαίων
- να προάγει περιβάλλον που να ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ επ/σεων.
- να βελτιώσει την εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών της Κοινότητας στους τομείς καινοτομίας της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.

Κοινοτική επιδίωξη λοιπόν είναι (όπως αναφέρεται στο σχετικό άρθρο 130 στ' της Συνθήκης) ότι όλοι οι φορείς οι οποίοι ενέχονται στην εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στη βιομηχανία (επ/σεις, δημόσιες αρχές, επιστημονικά ιδρύματα κ.τ.λ.) να εντείνουν και να συνδυάσουν τις ενέργειές τους με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους. Η κύρια ευθύνη για το βιομηχανικό ανταγωνισμό θα πρέπει να βαρύνει τις ίδιες τις επ/σεις, οι οποίες όμως πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αναμένουν από τις δημόσιες αρχές σαφείς και προβλέψιμες συνθήκες άσκησης των δραστηριοτήτων τους.

Οι ρόλοι των κρατών μελών και της Επιτροπής αλληλοσυμπληρώνονται. Τα κράτη μέλη συνεννοούνται μεταξύ τους και συντονίζουν τις δράσεις τους.

2.4.2 ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τα κράτη της Κοινότητας λόγω πληθυσμιακής πυκνότητας και του επιπέδου ανάπτυξής τους είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένα στις απειλές κατά του περιβάλλοντος. Άλλωστε η ρύπανση του περιβάλλοντος δε γνωρίζει σύνορα.

Επίσης η ποικιλία των εθνικών ρυθμίσεων στο ζήτημα του περιβάλλοντος εμποδίζει την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενώ δημιουργείται κίνδυνος επιβάρυνσης των επ/σεων που σέβονται περισσότερο το περιβάλλον. Αν και η ενιαία πράξη έδωσε την πρώτη βότση

για τη δράση της Κοινότητας υπέρ του περιβάλλοντος θα πρέπει να προχωρήσουμε περισσότερο για να εξασφαλίσουμε μια οικονομική ανάπτυξη φιλική προς το περιβάλλον.

Στο εξής η προστασία του περιβάλλοντος θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη τόσο κατά τη χάραξη όσο και κατά την εφαρμογή των πολιτικών της Κοινότητας στους άλλους τομείς. Τέλος η βελτίωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, εξασφαλίζεται από την εφαρμογή της αρχής της ειδικής πλειοψηφίας και της διαδικασίας συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα μέτρα και τις δράσεις που θα αναληφθούν.

2.4.3 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Η ύπαρξη των διευρωπαϊκών δικτύων αποτελεί τμήμα της πορείας για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Πράγματι, τα δίκτυα αυτά θα εξασφαλίσουν την πραγματική ολοκλήρωση της βιομηχανίας και της αγοράς στην Κοινότητα και θα επιτρέψουν την ανάπτυξη των περιφερειών, διευκολύνοντας την πρόσβαση και την επαφή τους με τις κεντρικές περιοχές.

Η κινητικότητα των προσώπων, η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, η ύπαρξη πυκνού δικτύου που θα επιτρέπει τις γρήγορες μεταφορές, όλα αυτά είναι απαραίτητα για τη δημιουργία του χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα. Πώς θα μπορέσει να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά χωρίς ένα ολοκληρωμένο δίκτυο τηλεπικοινωνιών και χωρίς διασυνδεδεμένα συστήματα διανομής της ενέργειας;

Με το πνεύμα αυτό η Συνθήκη αφιερώνει 3 άρθρα στα διευρωπαϊκά δίκτυα, που αφορούν τις υποδομές στον τομέα των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών, και της ενέργειας. Στόχος είναι να εξασφαλιστεί η

διασύνδεση και η διαλειτουργικότητα των εθνικών δικτύων καθώς και η πρόσβαση στα δίκτυα αυτά.

Η δράση της στον τομέα αυτό αποσκοπεί στην υλοποίηση του διπλού στόχου της πραγματοποίησης της εσωτερικής αγοράς και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η Κοινότητα μπορεί επίσης να συμβάλλει στη χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων υποδομής στις μεταφορές μέσω του Ταμείου Συνοχής.

2.4.4 Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Η προστασία των καταναλωτών αποτελεί βασική προϋπόθεση της μεγάλης ενιαίας αγοράς. Πράγματι οι καταναλωτές θα πρέπει να απολαμβάνουν στην ενιαία αγορά επίπεδο προστασίας τουλάχιστον του ίδιου επιπέδου που απολάμβαναν στην εθνική αγορά, είτε σε ότι αφορά την ασφάλεια των προϊόντων ή τους κανόνες που ισχύουν για τις συμβάσεις, είτε στο επίπεδο της πληροφόρησης ή της εκπροσώπησης.

Η νέα συνθήκη του Μάαστριχτ κάνει για πρώτη φορά αναφορά στην προστασία των καταναλωτών (τίτλος XI) και προβλέπει ότι η Κοινότητα θα συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών με:

1. μέτρα θεσπιζόμενα κατά εφαρμογή του άρθρου 100α της Συνθήκης όπως είχε διατυπωθεί από την ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη που επιτρέπει την έγκριση μέτρων για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών με στόχο την εγκαθίδρυση και εσωτερική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
2. ειδικές δράσεις που στηρίζουν και συμπληρώνουν την πολιτική των κρατών για την προστασία της υγείας της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών καθώς και την ενημέρωσή τους.

Τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να εισάγουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας, τα οποία πρέπει να είναι συμβιβαστά με τη Συνθήκη και να ανακοινώνονται στην Επιτροπή.

2.4.5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ - ΥΓΕΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και του πολιτισμού η Κοινότητα θα συμβάλλει κυρίως με ενέργειες ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Πράγματι σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, υπεύθυνα για την πολιτική στους τομείς αυτούς είναι τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες. Ο ρόλος της Ένωσης είναι εδώ συμπληρωματικός, ενώ αποκλείεται η εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Ειδικότερα:

- Η Ένωση θα πρέπει να συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου ενθαρρύνοντας και συμπληρώνοντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών υποστηρίζοντας από κοινού τη δράση τους. Ενώ ταυτόχρονα να σέβονται πλήρως τις αρμοδιότητές τους στον τομέα αυτόν, και την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία. Η δράση της Κοινότητας επιτρέπει ιδίως την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης π.χ. με την προώθηση της εκμάθησης ξένων γλωσσών, την ενθάρρυνση της κινητικότητας των φοιτητών και την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- Η Κοινότητα θέτει επίσης σε εφαρμογή πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης που αποβλέπει να διευκολύνει την προσαρμογή στις εναλλαγές της βιομηχανίας, να βελτιώσει την αρχική αλλά και τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση, να διευκολύνει την πρόσβαση σε αυτήν και να προωθήσει την κινητικότητα και τη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης.

- Στο τομέα της υγείας, η Κοινότητα συμβάλλει στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου, επικεντρώνοντας τη δράση της στην πρόληψη των ασθενειών και ιδίως των μεγάλων πληγών της ανθρωπότητας.
- Τέλος η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη του πολιτισμού των κρατών μελών να σέβονται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.

2.4.6 ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Το κεφάλαιο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει την ενισχυμένη συνεργασία των 12 στον τομέα της δικαιοσύνης καθώς και την αστυνομική και τελωνειακή συνεργασία, ώστε να εξασφαλιστεί η πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης ιδίως η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων δεδομένου ότι όλες αυτές οι διατάξεις δε θίγουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών για τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας.

Το άρθρο 14 της συνθήκης για την Ένωση προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θεωρούν τους κατώτερους τομείς θέματα κοινού ενδιαφέροντος:

1. Την πολιτική ασύλου
2. Τους κανόνες που διέπουν τη διέλευση των προσώπων από τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών και την άσκηση των σχετικών ελέγχων.
3. Την πολιτική όσον αφορά τη μετανάστευση και τους υπηκόους τρίτων χωρών (προϋποθέσεις εισόδου και κυκλοφορίας, προϋποθέσεις διαμονής, καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, διαμονής και εργασίας)
4. Την καταπολέμηση της τοξικομανίας
5. Την καταπολέμηση της απάτης διεθνούς κλίμακας

6. Τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις
7. Τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις
8. Την τελωνειακή συνεργασία

Την αστυνομική συνεργασία για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της διακίνησης ναρκωτικών και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας.

Τα κράτη μέλη αλληλοενημερώνονται και προχωρούν σε αμοιβαίες διαβουλεύσεις με σκοπό το συντονισμό της δράσης τους σε όλους τους παρακάτω τομείς. Όσο αφορά τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων γι' αυτούς τους τομείς, η συνθήκη για την Ένωση προβλέπει ότι μετά από πρωτοβουλία οποιουδήποτε κράτους μέλους (για τα θέματα από 1 έως 9) ή της επιτροπής (για τα θέματα από 1 έως 6), το Συμβούλιο των υπουργών μπορεί:

να λάβει κοινές θέσεις τις οποίες θα εκφράσουν τα κράτη μέλη στους διεθνείς οργανισμούς ή στις διεθνείς διασκέψεις που θα συμμετέχουν.

να εγκρίνει κοινές δράσεις στο μέτρο που θα θεωρηθούν πιο αποτελεσματικές από τη δράση των μεμονωμένων κρατών μελών. Μετά από απόφαση του συμβουλίου τα μέτρα εφαρμογής των δράσεων αυτών μπορεί να ληφθούν με ειδική πλειοψηφία.

να καταρτίζει συμβάσεις και να συνιστά στα κράτη μέλη την αποδοχή τους χωρίς να διαθέτει οποιαδήποτε εξουσία επιβολής τους. Τα μέτρα εφαρμογής των συμβάσεων αυτών θα εγκρίνονται από το Συμβούλιο με την πλειοψηφία των 2/3 των υψηλών συμβαλλόμενων μερών.

Το άρθρο 19 προβλέπει ένα συμπληρωματικό βήμα προς την κατεύθυνση της κοινοτικής αρμοδιότητας για τα θέματα 1-6 που προαναφέρθηκαν, δίνοντας στο Συμβούλιο μετά από πρωτοβουλία κράτους μέλους ή της επιτροπής, τη δυνατότητα να αποφασίζει ομόφωνα

για την εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπει το νέο άρθρο 100γ της Συνθήκης ΕΟΚ.

Το άρθρο αυτό (100Γ) αφορά την πολιτική θεωρήσεων (visas) και προβλέπει ότι το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποφασίζει ομόφωνα ως προς το ποιών τρίτων χωρών οι υπήκοοι θα πρέπει να διαθέτουν θεώρηση για να διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα των κρατών-μελών της Κοινότητας.

Σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης (π.χ. συρροή υπηκόων τρίτης χώρας) το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει με πλειοψηφία να θεσπίσει υποχρεωτική θεώρηση για τους υπηκόους της εν λόγω χώρας για περίοδο 6 μηνών. Κάθε παράταση αυτής της περιόδου μπορεί να αποφασιστεί με ομοφωνία.

Όσον αφορά την πολιτική ασύλου, οι 12 με δήλωση προσαρτημένη στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμφωνούν ότι το συμβούλιο θα εξετάσει τα ζητήματα που αφορούν την πολιτική των κρατών για το πολιτικό άσυλο με σκοπό να θεσπίσει στις αρχές του 1993 κοινή δράση για την εναρμόνισή τους.

Άλλη δήλωση προσαρτημένη στη συνθήκη αφορούν την αστυνομική συνεργασία. Απόφασισμένοι να καταπολεμήσουν από κοινού την τρομοκρατία, τη διακίνηση ναρκωτικών και την παράνομη μετανάστευση, οι 12 έλαβαν μέτρα για την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας στην Κοινότητα. Η συνθήκη του Μάαστριχτ προβλέπει τη δημιουργία ευρωπαϊκής αστυνομικής υπηρεσίας της EUROPOL που έχει αποστολή τη διοργάνωση σε επίπεδο ένωσης, ενός συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανέθεσε στους υπουργούς "TREVI" (Δικαιοσύνης και Εσωτερικών) σε συνεργασία με την επιτροπή, να λάβουν μέτρα ώστε να λειτουργήσει αυτός ο οργανισμός.

2.5 ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

2.5.1 ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΦΕΡΕΙ Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ.

Οι σημαντικότερες θεσμικές λοιπόν αλλαγές που επιφέρει η συνθήκη του Μάαστριχτ αφορούν αφ'ενός στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφ'ετέρου στη δημιουργία ενός νέου συμβουλευτικού οργάνου της επιτροπής των Περιφερειών. Οι τροποποιήσεις στις αρμοδιότητες ή στον τρόπο λειτουργίας των άλλων οργάνων (Συμβούλιο, Επιτροπή, Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Δικαστήριο) είτε αναφέρονται σε συγκεκριμένα μεμονωμένα θέματα, είτε αποτελούν απλώς αναπροσαρμογές που ήταν απαραίτητες υπό το φως της προοπτικής διεύρυνσης της Ένωσης.

Οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου αυξάνονται σημαντικά σε πολλά επίπεδα.

Η καθιέρωση της διαδικασίας της συναπόφασης ενισχύει τη δυνατότητα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να επηρεάζει την κοινοτική νομοθεσία. Αν και η επιτροπή διατηρεί το σχεδόν αποκλειστικό προνόμιο του να υποβάλει ή να αποσύρει νομοθετικές προτάσεις το Κοινοβούλιο αποκτά τη δυνατότητα να ζητήσει από την επιτροπή να του υποβάλει μια νομοθετική πρόταση. Η τροποποίηση αυτή απέχει πάντως ακόμα πολύ από την καθιέρωση μιας πραγματικής δυνατότητας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Μετά από τις Ευρωεκλογές (Ιούνιος 1994) η θητεία της Επιτροπής θα συμπίπτει με τη θητεία του Κοινοβουλίου. Πρόκειται για μια σημαντική διεκδίκηση του Κοινοβουλίου. Ο αυξημένος ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο διορισμό των Επιτροπών δίνει περισσότερη αξιοπιστία στην πρόταση μομφής που προβλέπεται από τη συνθήκη.

Η δυνατότητα δημιουργίας μιας προσωρινής εξεταστικής επιτροπής καθώς και ο διορισμός ενός διαμεσολαβητή, ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να παραλαμβάνει τις καταγγελίες σχετικά με περιπτώσεις κακής διοίκησης, αποτελούν καινοτομίες μεγάλης συμβολικής σημασίας. Εκφράζεται επίσης η επιθυμία για μια στενότερη συνεργασία μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των Εθνικών Κοινοβουλίων, παρουσιάζουν επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον στα πλαίσια της εξελικτικής πορείας προς μια κοινότητα πιο δημοκρατική.

Μέσα στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παραμένει ένα όργανο που στερείται νομοθετικής εξουσίας. Το μόνο που απέκτησε είναι η δυνατότητα οριστικής απόρριψης μιας νομοθετικής πρότασης στο τέλος μιας διαδικασίας. Πρόκειται για μια αρνητική εξουσία, που μπορεί να δημιουργήσει την εντύπωση ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι εμπόδιο στην κοινοτική εξέλιξη. Εξάλλου στους άλλους τομείς αρμοδιότητας ο ρόλος που παραχωρείται στο Κοινοβούλιο είναι μόνο περιθωριακός.

Η δημιουργία της επιτροπής των Περιφερειών τονίζει τη διαρκώς αυξανόμενη σπουδαιότητα που αποκτά η πολιτική της κοινοτικής και οικονομικής συνοχής μέσα στην Κοινότητα και καταξιώνει, κατά κάποιο τρόπο τις περιφερειακές ανισότητες οι οποίες έκαναν τελευταία την εμφάνισή τους στην Ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών μπορεί να εκφραστεί για όλα τα θέματα που υπάγονται στην Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή. Παραμένουν όμως ορισμένα ερωτηματικά σχετικά με την αντιπροσωπευτικότητά της και την ικανότητα της να επηρεάσει αποτελεσματικά αποφάσεις στα περιφερειακά ζητήματα.

Μια άλλη καινοτομία που εισάγει η συνθήκη είναι η δυνατότητα που έχει πλέον το δικαστήριο να επιβάλλει πρόστιμο δηλ. χρηματικές ποινές ή

ποσά κατ' αποκοπή, στα κράτη μέλη που δε συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του. Η δυνατότητα αυτή αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την εξασφάλιση του σεβασμού του κοινοτικού δικαίου στο εσωτερικό των κρατών μελών, υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της επιτροπής, η οποία κρίνει αν είναι σκόπιμο να προσφύγει ένα κράτος μέλος που δε συμφωνεί με την αρχική απόφαση του Δικαστηρίου.

Τέλος η επιτροπή εκτός από το γεγονός ότι θα δει τον αριθμό των μελών της να περιορίζεται ενόψει των μελλοντικών διευρύνσεων, χάνει ένα μέρος του αποκλειστικού προνομίου της πρωτοβουλίας του οποίου είχε μέχρι σήμερα. Από την άλλη μεριά ο ρόλος της ως φίλτρου στα πλαίσια της δυνατότητας του Δικαστηρίου να επιβάλλει κυρώσεις στα κράτη που δε συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του θα της επιτρέψει να εκπληρώσει την αποστολή της ως "θερμοφύλακα των συνθηκών". Μια από τις προτεραιότητες της επιτροπής στο μέλλον θα είναι να μεριμνά για τη μεταγραφή της κοινοτικής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο και για τη σωστή εφαρμογή των οδηγιών, ιδιαίτερα στα πλαίσια της εσωτερικής αγοράς.

2.5.2 ΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Σε γενικές γραμμές οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων που εισήχθησαν με την Ενιαία πράξη διατηρούνται και στα πλαίσια της Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το όργανο που επωφελείται περισσότερο από αυτό το άνοιγμα, κυρίως μέσω του μηχανισμού της συναπόφασης. Μέχρι σήμερα οι τομείς που υπάγονται στην συναπόφαση ανήκουν κυρίως στον τομέα της συνεργασίας. Αναφέρουμε για παράδειγμα την εναρμόνιση των νομοθεσιών στα πλαίσια της εσωτερικής αγοράς, ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων ή ακόμα την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων. Για ορισμένες νέες αρμοδιότητες όπως τεχνολογική

ανάπτυξη και προστασία καταναλωτών προβλέπεται μια διαδικασία συναπόφασης.

Μια άλλη διαδικασία αυτή της σύμφωνης γνώμης στην οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει το δικαίωμα βέτο έναντι του συμβουλίου επεκτείνεται. Η σύμφωνη γνώμη απαιτείτο μέχρι σήμερα μόνο για τις συμφωνίες ένταξης και σύνδεσης. Γίνεται πλέον απαραίτητη για όλες τις συνθήκες που περιέχουν σημαντικά οικονομικά ή πολιτικά στοιχεία, τα μέτρα στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής καθώς και εκείνα που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή.

Επομένως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετέχει πλέον στην επεξεργασία των νομοθετικών πράξεων με τέσσερις κύριους μηχανισμούς, τη διαβουλευτική, τη συνεργασία, τη συναπόφαση και τη σύμφωνη γνώμη. Δημιουργείται επίσης ένα νέο όργανο η Επιτροπή Περιφερειών του οποίου η γνώμη πρέπει να ζητείται σε όλα τα θέματα που παρουσιάζουν μια περιφερειακή διάσταση, ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται ο αριθμός των θεμάτων στα οποία ζητείται η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Μια άλλη σημαντική καινοτομία που εισάγει η Κοινωνική Συμφωνία είναι ότι ανοίγει το δρόμο για τη σύναψη συμβάσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτές οι συμβάσεις να επικυρωθούν στη συνέχεια με μια απόφαση του Συμβουλίου .

Σε ότι αφορά τους κανόνες ψηφοφορίας στο Συμβούλιο υπάρχει μια γενική τάση επέκτασης της ειδικής πλειοψηφίας που ενισχύει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα αποφεύγοντας τον κίνδυνο προβολής βέτο από ένα κράτος μέλος. Παρατηρούμε ότι με την Κοινωνική Συμφωνία η ειδική πλειοψηφία δεν περιορίζεται στους τομείς υγείας και της ασφάλειας των

εργαζομένων, αλλά επεκτείνεται για πρώτη φορά σε νέους κοινωνικούς τομείς.

Η ομοφωνία εξακολουθεί πάντως να απαιτείται για τα πιο "ευαίσθητα" θέματα: τα δικαιώματα που αναφέρονται στην ιθαγένεια, την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων μεταναστών, τη βιομηχανική πολιτική ή ακόμα τις αποφάσεις και τα προγράμματα - πλαίσια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τονίζουμε επίσης ότι στον τομέα της φορολογικής εναρμόνισης εξακολουθεί να ισχύει η ομοφωνία.

Η Οικονομική και Νομισματική ένωση εισάγει ένα διαφορετικό σχήμα λήψης αποφάσεων: οι αποφάσεις λαμβάνονται στο μεγαλύτερο μέρος τους με ειδική πλειοψηφία στα θέματα που αφορούν τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών με βάση τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων) και σε γενικές γραμμές στα νομισματικά θέματα είτε με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είτε μετά από πρόταση ή σύσταση της επιτροπής με προηγούμενη διαβούλευση με την κεντρική Τράπεζα. Τις περισσότερες φορές το Κοινοβούλιο ενημερώνεται ή ζητείται η γνώμη του. Παρατηρούμε πάντως ότι υπάρχει συνεργασία με το Κοινοβούλιο σχετικά με τα μέτρα εφαρμογής των κοινοτικών πράξεων καθώς και ότι απαιτείται να ακολουθηθεί μια διαδικασία σύμφωνης γνώμης για ορισμένες τροποποιήσεις του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Στους τομείς της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας καθώς και της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων η κοινοτική δράση χαράσσεται σε διακυβερνητικό επίπεδο. Στην εξωτερική πολιτική και στην πολιτική ασφάλειας οι αποφάσεις σχετικά με τους γενικούς προσανατολισμούς λαμβάνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ευρείες εξουσιοδοτήσεις και στο συμβούλιο Υπουργών. Οι αποφάσεις

λαμβάνονται ομόφωνα, το Συμβούλιο μπορεί όμως να αποφασίσει τη λήψη μέτρων εφαρμογής με ειδική πλειοψηφία, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται τακτικά, καθώς επίσης κάθε χρόνο διεξάγεται συζήτηση για την πρόοδο που έχει σημειωθεί.

Για θέματα που αναφέρονται στη δικαιοσύνη και στις εσωτερικές υποθέσεις, η απόφαση λαμβάνεται ομόφωνα από το Συμβούλιο. Τα μέτρα εφαρμογής μπορούν, αν το αποφασίσει το Συμβούλιο, να λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία. Συνίσταται συντονιστική επιτροπή αποτελούμενη από ανώτατους υπαλλήλους, που έχει ως καθήκοντα να διατυπώνει γνώμες και να προετοιμάζει τις αποφάσεις του συμβουλίου.

2.6 ΑΛΛΕΣ ΝΕΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Η νέα συνθήκη δίνει επίσης στο Κοινοβούλιο τη δυνατότητα να συνιστά προσωρινή εξεταστική επιτροπή η οποία θα εξετάζει τις καταγγελίες παραβάσεων ή κακής διοίκησης κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, εκτός βέβαια αν τα καταγγελλόμενα εκδικάζονται ενώπιον κάποιου δικαστηρίου.

Αναγνωρίζεται στους πολίτες της Ένωσης ή σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι εγκατεστημένο σ' αυτή το δικαίωμα να υποβάλλουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφορά για οποιοδήποτε θέμα υπάγεται στη δραστηριότητα της Κοινότητας και το οποίο τους αφορά άμεσα.

2.6.1 ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Στο δημοσιονομικό τομέα η Συνθήκη προβλέπει ότι το Συμβούλιο πρέπει να έχει διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πριν λάβει

οποιαδήποτε απόφαση σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων της Κοινότητας.

Ένας άλλος νεωτερισμός που εισάγει η Συνθήκη είναι ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να την ακούσει για οποιοδήποτε θέμα που έχει σχέση με την εκτέλεση των δαπανών του προϋπολογισμού ή τη λειτουργία των συστημάτων δημοσιονομικού ελέγχου.

2.6.2 ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Η συνθήκη του Μάαστριχτ προάγει το ελεγκτικό συνέδριο στο επίπεδο των κύριων οργάνων της Κοινότητας μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Ειδικότερα το Ελεγκτικό Συνέδριο

- δηλώνει προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την ακρίβεια των λογ/σμών και τη νομιμότητα και κανονικότητα των πράξεων που έχουν σχέση με τη διαχείριση των οικονομικών της Κοινότητας ή των οργανισμών που έχει ιδρύσει η τελευταία.
- ελέγχει τη νομιμότητα της πραγματοποίησης των εσόδων και εξόδων της Κοινότητας.
- καταρτίζει ετήσια έκθεση μετά το κλείσιμο κάθε οικονομικού έτους την οποία διαβιβάζει στα άλλα όργανα της Κοινότητας και υποβάλλει ανά πάσα στιγμή παρατηρήσεις, ιδίως με τη μορφή ειδικών εκθέσεων επί ειδικών ζητημάτων κι ακόμα γνωμοδοτεί μετά από αίτηση ενός από τα άλλα όργανα της Κοινότητας.
- βοηθά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατά την άσκηση του καθήκοντος του ελέγχου της εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

2.6.3 ΕΝΑ ΘΕΣΜΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟ

Η συνθήκη του Μάαστριχτ διευρύνει ακόμα περισσότερο την πολιτική ευθύνη και τη νομιμότητα της Επιτροπής με βάση τις εξής αρχές:

α) Διπλή δημοκρατική εντολή.

Η επιτροπή θα έχει στο εξής την εντολή τόσο των δημοκρατικά εκλεγμένων κυβερνήσεων των κρατών μελών, όσο και την εντολή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στο εξής το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα παρεμβαίνει στη διαδικασία ορισμού των μελών της Επιτροπής από τους αρχηγούς των κρατών και κυβερνήσεων σύμφωνα με την ακόλουθη διαδικασία:

- οι αρχηγοί κρατών επιλέγουν με κοινή συμφωνία και μετά από διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την προσωπικότητα που διατίθενται να διορίσουν πρόεδρο της Επιτροπής.
- οι κυβερνήσεις σε συνεννόηση με τον ορισθέντα πρόεδρο, ορίζουν και τις άλλες προσωπικότητες που προτίθενται να διορίσουν μέλη της επιτροπής.
- ο πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

β) Ισόρροπη σχέση μεταξύ των αρμοδιοτήτων των οργάνων της Κοινότητας και των εθνικών και περιφερειακών αρχών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ θέσπισε για την Κοινοτική δράση μια καθοδηγητική αρχή, την αρχή της επικουρικότητας. Η αρχή αυτή χαράσσει κατευθυντήριες γραμμές για τη αύξηση της επιλεκτικότητας των κοινοτικών ενεργειών.

Ήδη το πρώτο άρθρο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρει ότι ανοίγεται νέα φάση στη διαδικασία μιας διαρκώς στενότερης Ένωσης των λαών της Ευρώπης στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατό πιο κοντά στους πολίτες. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ εξειδικεύει

αυτή την αρχή περισσότερο προχωρώντας στον συσταλτικό προσδιορισμό των τομέων στους οποίους παρεμβαίνει η Κοινότητα. Με άλλα λόγια η Κοινότητα δεν είναι αρμόδια για τον καθορισμό των δικών της αρμοδιοτήτων αλλά ενεργεί μόνο στους τομείς που της αναθέτουν τα κράτη μέλη. Μπορούμε να πούμε ότι αποκλείστηκε η δημιουργία ενός Κοινοτικού υπέρ-κράτους.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προβλέπει ότι η Κοινότητα δρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, μόνο αν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατο να επιταχυνθούν από τα κράτη μέλη και δύναται συνεπώς λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο. Η δράση της Κοινότητας δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συνθήκης.

Δημιουργείται αμέσως το ερώτημα για το ποιος είναι αρμόδιος να κρίνει αν τηρήθηκε ή όχι αυτή η αρχή. Σε πρώτη φάση αρμόδιος είναι ο νομοθέτης, που έχει στη διάθεσή του μια μεγάλη ευχέρεια πολιτικής εκτίμησης για να εφαρμόσει τη γενική αυτή αρχή. Εκ των υστέρων και αφού έχει εγκριθεί το νομοθετικό μέτρο, κριτής για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας θα είναι το δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Αυτό θα παρεμβαίνει σε περιπτώσεις έκδηλου σφάλματος, κατάχρησης εξουσίας ή έκδηλης υπέρβασης των ακραίων ορίων της διακριτικής ευχέρειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

3.1 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η δημιουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς στον Κοινοτικό χώρο ουσιαστικά προβλέπεται από τη Συνθήκη της Ρώμης. Συγκεκριμένα το άρθρο 3 ορίζει ότι: Κοινή αγορά σημαίνει ελεύθερη κυκλοφορία: αγαθών-υπηρεσιών, προσώπων και κεφαλαίων, ένα κοινό εξωτερικό δασμολόγιο και εξασφάλιση ανταγωνιστικών συνθηκών.

Απαραίτητη προϋπόθεση, συνεπώς, της οικονομικής ενοποίησης της Ευρώπης είναι η σταδιακή δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς, δηλαδή μιας “κοινής αγοράς” που θα εμπεριέχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της “εγχώριας αγοράς”. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού είναι ανάγκη να προηγηθεί κατάργηση όλων των φραγμών (τεχνικών, φυσικών, φορολογικών) εναρμόνιση των ισχυόντων κανόνων, προσέγγιση της νομοθεσίας και των φορολογικών δομών, ενίσχυση της νομισματικής συνεργασίας και ενίσχυση της συνεργασίας των επιχειρήσεων.

Η εξάλειψη κάθε είδους εμποδίων έχει άμεση ή έμμεση επίδραση στη ζωή των πολιτών, οι οποίοι μετά το 1992 είναι για πρώτη φορά ελεύθεροι να κυκλοφορούν στο εσωτερικό της Κοινότητας χωρίς συστηματικό έλεγχο ταυτοτήτων ή προσωπικών ειδών και η διακίνηση των αγαθών δε θα υπόκειται σε κανένα έλεγχο στα εσωτερικά σύνορα. Οι επιχειρήσεις θα μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα στην κοινή αγορά τα προϊόντα τους με βάση πρότυπα που θα συμφωνηθούν από κοινού.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι η θεαματική ανάπτυξη αμερικανικής οικονομίας προήλθε από τη δημιουργία της ενιαίας αμερικανικής αγοράς.

Η Κοινότητα στην αρχή συγκέντρωσε τις προσπάθειές της στη θέσπιση Κοινού Δασμολογίου. που πραγματοποιήθηκε 18 μήνες πριν τη λήξη του 12ετούς προγράμματος όπως προβλεπόταν από τη Συνθήκη της Ρώμης. Στη συνέχεια ξεκίνησε η εναρμόνιση των έμμεσων φόρων, η

επιτυχία της οποίας αποκορυφώθηκε με την ομόφωνη θέσπιση της 6ης Κατευθυντήριας Οδηγίας από το Συμβούλιο (1977). Πρέπει όμως να επισημανθεί ότι μετά τη μεγάλη αυτή επιτυχία, εξαιτίας της ύφεσης και της έλλειψης κατάλληλου κλίματος στις χώρες-μέλη, ο ενθουσιασμός μειώθηκε σημαντικά. Είναι γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια της ύφεσης, οι φραγμοί αντί να μειώνονται άρχισαν να αυξάνονται, γιατί τα κράτη-μέλη προσπαθούσαν να προστατεύσουν τις εθνικές αγορές και βιομηχανίες (έναντι των τρίτων χωρών, αλλά ακόμη και έναντι των άλλων κρατών της Κοινότητας). Η συμπεριφορά αυτή άρχισε σιγά-σιγά να αλλάζει με τη δέσμευση των κρατών-μελών στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το 1982 (Κοπεγχάγη), να δοθεί άμεση προτεραιότητα στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Το θέμα αυτό απασχόλησε το Συμβούλιο έως το 1985 (Φοντνεμπλώ 1984, Δουβλίνο 1984, Βρυξέλες 1985).

Η πρώτη ουσιαστική φάση των πρωτοβουλιών της Κοινότητας για θέματα εσωτερικής αγοράς είχε αρχίσει κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Κορυφής στην Κοπεγχάγη το 1982. Η δεύτερη και αποφασιστική φάση άρχισε τον Ιούνιο του 1985 στη Διάσκεψη Κορυφής του Μιλάνου, όπου επιτεύχθηκε γενική συμφωνία στο πρόγραμμα που εκπόνησε η επιτροπή (WHITE PAPER) για τη δημιουργία εσωτερικής αγοράς ως το τέλος του 1992.

Οι κύριοι στόχοι της πολιτικής που διαγράφονται στη Λευκή Βίβλο είναι η διεύρυνση, εμβάθυνση και ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας, η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος, η δημιουργία ενιαίου κοινωνικού χώρου και η προστασία του περιβάλλοντος.

Η πολιτική αυτή οδηγεί στην ολοκλήρωση της σύγκλισης και σταθεροποίησης των οικονομικών των χωρών μελών, στη μείωση της ανεργίας και την κοινωνική συνοχή στον Κοινοτικό χώρο.

Η επίτευξη των στόχων για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς έχει τρεις όψεις:

1. τη συνένωση των 12 κρατών μελών σε μια ενιαία αγορά άνω των 320 εκ. καταναλωτών.
2. την εξασφάλιση ότι η ενιαία αυτή αγορά θα είναι μια αναπτυσσόμενη δυναμική αγορά.
3. την εξασφάλιση της ευκαμψίας αυτής της αγοράς, ώστε οι πόροι να διοχετεύονται στις Κοινοτικές εκείνες περιοχές που εξασφαλίζουν μεγαλύτερη απόδοση και καλύτερη κατανομή.

Η ολοκλήρωση βέβαια της εσωτερικής αγοράς δεν είναι εύκολη υπόθεση εξαιτίας κυρίως των αδυναμιών που έχει ο σημερινός μηχανισμός λήψεως αποφάσεων, ο οποίος απαιτεί ομοφωνία στις περισσότερες περιπτώσεις. Η απαιτούμενη αυτή ομοφωνία, ακόμα και για ένα δευτερεύον θέμα, δίνει δικαίωμα σε κάθε χώρα να προβάλλει βέτο και έτσι να μη λαμβάνεται απόφαση. Αν συνεπώς οι χώρες μέλη δεν προβούν σε αμοιβαίες υποχωρήσεις για δευτερεύοντα θέματα οι στόχοι της Κοινότητας κινδυνεύουν να μη πραγματοποιηθούν.

3.2 ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ONE

Η ONE προβλέπει:

1. Σύγκλιση των οικονομιών των κρατών μελών.
2. Ενιαία νομισματική πολιτική.
3. Ενιαίο και ισχυρό - σταθερό Ευρωπαϊκό νόμισμα (ECU).

Η ONE βασίζεται: στο στενό συντονισμό των εθνικών οικονομικών πολιτικών και στη σύγκλιση των μακροοικονομικών επιδόσεων, στη θέσπιση ενιαίας νομισματικής πολιτικής και ενιαίου νομίσματος. Τα θεσμικά όργανα της ONE προβλέπεται να είναι το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ).

Αναλυτικότερα για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ και τη συμμετοχή σε αυτή των κρατών μελών προβλέπονται τρία στάδια:

Α' Στάδιο (μέχρι 31.12.1993)

Προβλέπει: σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών, συντονισμό των νομισματικών πολιτικών, πλήρη απελευθέρωση της αγοράς και ολοκλήρωση της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς και επικύρωση της Συνθήκης του Μάαστριχτ (συμπεριλαμβανόμενης και της ΟΝΕ). Παράλληλα, τα κράτη μέλη θα συντάξουν και θα παρουσιάσουν στην Επιτροπή και το Συμβούλιο προγράμματα για τη μεσοπρόθεσμη προσαρμογή της οικονομίας τους (η Ιταλία και η Πορτογαλία έχουν παρουσιάσει από το τέλος του 1991 αυτά τα προγράμματα και έχουν εγκριθεί από το Συμβούλιο Υπουργών).

Β' Στάδιο (1.1.1994 - 31.12 1996)

Εντατικοποίηση και υλοποίηση των προγραμμάτων σύγκλισης των εθνικών οικονομιών (όχι μόνο των οικονομικών πολιτικών) της Κοινότητας και δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου για να προετοιμάσει την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και να ενισχύσει το ρόλο του ECU, ενώ τα κράτη μέλη θα επιδιώξουν την ανεξαρτητοποίηση των Κεντρικών Τραπεζών. Όλα τα εθνικά νομίσματα πρέπει να εισέλθουν στην κανονική ζώνη του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμών (ΜΣΙ) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου.

Η μετάβαση στο δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ θα γίνει αφού προηγηθεί από τα κράτη μέλη πλήρης απελευθέρωση της Κινήσεως Κεφαλαίων και προσπάθειας μείωσης της προνομιακής πρόσβασης του Δημοσίου στη Κεντρική Τράπεζα και στο Πιστωτικό Σύστημα. Εάν ένα κράτος μέλος δεν ανταποκριθεί στους όρους της Συνθήκης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα

συντάξει σχετική Έκθεση στην οποία θα γίνεται ειδική αναφορά στη σχέση δημοσιονομικού ελλείμματος προς τις δημόσιες επενδύσεις (που δεν πρέπει να υπερβαίνει τη μονάδα). Εάν η σχέση ισούται με τη μονάδα, τότε το ύψος του δημοσιονομικού ελλείμματος θεωρείται ότι είναι σε ανεκτά επίπεδα.

Ειδικότερα, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο θα είναι επιφορτισμένο:

- να προετοιμάσει τα μέσα και τις διαδικασίες οι οποίες είναι αναγκαίες για να υλοποιηθεί η ενιαία νομισματική πολιτική κατά το τρίτο στάδιο,
- να προωθήσει την αποτελεσματική υλοποίηση των συστημάτων διασυννοριακών πληρωμών,
- να εποπτεύσει την τεχνική προπαρασκευή της έκδοσης τραπεζογραμματίων σε ECU.

Γ' Στάδιο (από 1.1.1997) ή το αργότερο από 1.1.1999

Εντός του 1996 η Επιτροπή και το ΕΝΙ θα υποβάλλουν έκθεση στο Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο της προσέγγισης κάθε κράτους μέλους με τους όρους του Μάαστριχτ. Τα κριτήρια στόχοι για την εκτίμηση του βαθμού σύγκλισης είναι τα εξής: η σταθερότητα των τιμών και των δημοσιονομικών μεγεθών, η τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης σύμφωνα με το ΜΣΙ του ΕΝΣ (δηλαδή η συμμετοχή επί δύο χρόνια στο ΜΣΙ του ΕΝΣ, χωρίς υποτίμηση) και το επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Συγκεκριμένα, για τη μετάβαση στο "τρίτο στάδιο" της ΟΝΕ απαιτείται η επίτευξη ικανοποιητικής μακροοικονομικής σύγκλισης, δηλαδή:

- Υψηλός βαθμός νομισματικής σταθερότητας (ο πληθωρισμός κάθε κράτους μέλους δε θα υπερβαίνει περισσότερο από 1,5 ποσοστιαία

μονάδα τον πληθωρισμό των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες σχετικά επιδόσεις.

- Ικανοποιητική δημοσιονομική κατάσταση, δηλαδή το δημοσιονομικό έλλειμμα δε θα πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος το 60%.
- Μακροχρόνια προοπτική της σύγκλισης (προϋπόθεση: τα ονομαστικά μακροπρόθεσμα επιτόκια δε θα υπερβαίνουν περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες τα αντίστοιχα επιτόκια των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις στα επιτόκια).
- Τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης του μηχανισμού ισοτιμιών του ΕΝΣ για 2 τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση του νομίσματος κάθε κράτους μέλους έναντι του νομίσματος άλλου κοινοτικού κράτους.

Κατά κοινή ομολογία οι στόχοι αυτοί είναι πολύ αυστηροί και για πολλές χώρες μέλη ανέφικτοι. Συγκριμένα η Κοινότητα θα χαρακτηρίζει ως υπερβολικό το μέγεθος του δημόσιου χρέους και των καθαρών δανειακών αναγκών του Δημοσίου εάν υπερβαίνουν το 3% και το 60% του ΑΕΠ, αντίστοιχα. Η αυστηρότητα γίνεται εμφανής αν υπενθυμίσουμε ότι το δημόσιο χρέος σήμερα στο Βέλγιο είναι 129%, στην Ελλάδα 96%, στην Ιταλία 101% και στην Ιρλανδία 103% του ΑΕΠ. Επιπλέον, δε λαμβάνεται υπόψιν το ποσοστό των κρατικών επενδύσεων στο ΑΕΠ, μέγεθος που σχετίζεται με το επιτρεπτό όριο δανεισμού. Οι μόνες χώρες που πληρούν σήμερα όλα αυτά τα κριτήρια σύγκλισης είναι: Γαλλία, Δανία και Λουξεμβούργο και οι χώρες που δεν πληρούν κανένα από τα 5 κριτήρια είναι η Πορτογαλία και η Ελλάδα. Ειδικότερα η Γαλλία, Δανία, Αγγλία και Λουξεμβούργο πληρούν τις προδιαγραφές για το ποσοστό των καθαρών δανειακών αναγκών του δημοσίου. Εξάλλου, η Γερμανία, Ισπανία, Ολλανδία και Ιρλανδία έχουν δυνατότητα μείωσης των δημοσιονομικών τους

ελλειμμάτων. Έτσι προβληματικές σε αυτόν τον τομέα παραμένουν οι χώρες: Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία και Βέλγιο.

Ειδικότερα για την Ελλάδα και την Ιταλία οι απαιτούμενες περικοπές δαπανών είναι υπερβολικές και θα πρέπει να συνδυαστούν με αύξηση των φορολογικών συντελεστών ή επιβολή νέων φόρων για να ανταποκριθούν στους στόχους του Μάαστριχτ.

Είναι γεγονός ότι η Συνθήκη του Μάαστριχτ επιβάλλει στη χώρα μας υψηλούς στόχους, οι οποίοι σημαίνουν σημαντικές προσπάθειες και βραχυπρόθεσμες θυσίες. Οι θυσίες αυτές όμως είναι έτσι και αλλιώς αναγκαίες για να μπει η χώρα σε αναπτυξιακή και εκσυγχρονιστική τροχιά. Θα πρέπει όμως να ομολογήσουμε ότι η ελληνική οικονομία μπορεί να εκσυγχρονιστεί μόνο μέσα από την πειθαρχία της Νομισματικής και Οικονομικής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.3 ΤΟ ΝΕΟ ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ

Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να αναφερθούμε αναλυτικότερα στο νέο πακέτο Ντελόρ, γιατί έχει μεγάλη σημασία για τη χώρα μας και πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή.

Το πακέτο έχει κυρίως τρεις στόχους:

- την οικονομική και κοινωνική συνοχή (περισσότερη αλληλεγγύη για την ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών της Κοινότητας).
- τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας (εσωτερικής αγοράς και κοινοτικής βιομηχανίας).
- την αναβάθμιση της εξωτερικής κοινοτικής δραστηριότητας προς τρίτες χώρες όλων των ηπείρων.

Σύμφωνα με το Β' πακέτο Ντελór, προτείνεται να διατεθούν περισσότεροι πόροι για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες της Κοινότητας σε έργα υποδομής μέχρι το 1999. Απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε κράτος μέλος προκειμένου να επωφεληθεί το μερίδιό του από τους πόρους αυτούς είναι να υποβάλλει και να εγκριθούν:

- σχέδια για έργα υποδομής και
- πρόγραμμα οικονομικής σύγκλισης.

Το πακέτο αυτών των μέτρων του Προέδρου της Επιτροπής αποβλέπει στην αύξηση των Κοινοτικών πόρων για να καλύψουν ένα μέρος του κόστους για τις προσαρμογές που προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Παρατηρείται όμως ότι οι πλούσιες κοινοτικές χώρες προσπαθούν με επιχειρήματα να αποφύγουν την αύξηση της εισφοράς τους στον κοινοτικό προϋπολογισμό, ενώ οι φτωχές χώρες μέλη για τις οποίες, όπως και για την Ελλάδα, προβλέπεται μείωση των εισφορών περιμένουν υπομονετικά να επωφεληθούν από την Κοινοτική ενίσχυση.

Η ίδρυση Ταμείου Συνοχής και η υιοθέτηση του Β' πακέτου Ντελór είναι σημαντική εξέλιξη για την ενίσχυση των ασθενέστερων κοινοτικών χωρών για να έχουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του Μάαστριχτ. Στη συνάντηση, όμως, κορυφής στη Λισαβόνα έμειναν σε εκκρεμότητα κρίσιμες αποφάσεις που αφορούν το ύψος και την κατανομή των κοινοτικών πόρων, οι οποίες παραπέμφθηκαν στο Συμβούλιο του Εδιμβούργου (11.12.1992). Συγκεκριμένα:

- Δεν προβλέπεται δέσμευση για το ύψος του ποσού με το οποίο προικοδοτείται το Ταμείο Συνοχής.
- Δεν οριοθετήθηκε ο διπλασιασμός των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων.
- Δεν καθορίστηκε το ανώτατο όριο του ύψους των ιδίων πόρων.

- Δεν προσδιορίστηκε το κόστος της ενοποίησης των δύο Γερμανιών (Δυτικής και Ανατολικής).

Πράγματι, στο Συμβούλιο Κορυφής του Εδιμβούργου αποφασίστηκε ότι οι διαρθρωτικοί πόροι που θα δοθούν από την Κοινότητα υπό τη μορφή ενισχύσεων και επιδοτήσεων μέχρι το 1999, και όχι μέχρι το 1997 που είχε προτείνει η Κομισιόν, θα διπλασιαστούν σταδιακά.

Ο καθορισμός των Κοινοτικών πόρων για τα επόμενα επτά χρόνια συνιστά μόνος του ένα σταθεροποιητικό παράγοντα για τις Ευρωπαϊκές εξελίξεις, όπως συνέβη και με το Α' πακέτο Ντελόρ, αφού οι κυριότερες διαφωνίες στην Κοινότητα συνήθως εστιάζονται σε οικονομικά θέματα.

Αναλυτικότερα, οι "δώδεκα" στο Εδιμβούργο αποφάσισαν τους εξής πόρους για το Β' πακέτο Ντελόρ:

1. Δέσμευση 176 δις ECU για τη χρηματοδότηση των διαρθρωτικών δράσεων της Κοινότητας (1993-1999), έναντι 67 δις ECU που προέβλεπε για τις ίδιες δραστηριότητες το Α' πακέτο Ντελόρ.
2. Πρόβλεψη 15,5 δις ECU, ειδικά για τις 4 ασθενέστερες χώρες στα πλαίσια του νεοϊδρυόμενου Ταμείου Συνοχής. Θα πρέπει βέβαια να επισημάνουμε ότι η έναρξη λειτουργίας του Ταμείου Συνοχής συνδέεται άμεσα με την επικύρωση της Συνθήκης του Μάαστριχτ από όλες τις χώρες μέλη της Κοινότητας.

Στα πλαίσια του αποφασισθέντος Προγράμματος Οικονομικής Ανάπτυξης της Ευρώπης, δημιουργήθηκαν δύο νέα Ταμεία: το Ταμείο Εγγυήσεων Δανείων (δανειοδοτικός μηχανισμός 5 δις ECU) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων 2 δις ECU (ενίσχυση δανειοληπτικής δυνατότητας μικρομεσαίων επιχειρηματιών), από τα οποία η χώρα μας έχει σημαντική επιπλέον ενίσχυση. Υπολογίζεται ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων θα είναι σε θέση να εγγυηθεί δάνεια ύψους 5-10 δις ECU και

να προκαλέσει τελικώς πολλαπλασιαστικές επενδύσεις κεφαλαίων της τάξεως 15-20 δις ECU για τις δώδεκα κοινοτικές χώρες εντός του 1993.

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι για να τεθούν σε εφαρμογή οι αποφάσεις αυτές της Συνόδου Κορυφής του Εδιμβούργου, όπως συνέβη και με το Α' πακέτο Ντελόρ, απαιτείται η έκδοση Κανονισμών. Οι κανονισμοί αυτοί θα αναφέρουν τα κριτήρια με βάση τα οποία κάθε κράτος μέλος θα συμμετέχει στο σύνολο των πόρων.

Ένα βασικό συνεπώς ερώτημα για το Β' πακέτο Ντελόρ είναι ο καθορισμός των κριτηρίων με βάση τα οποία θα γίνει η κατανομή των πόρων.

Οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να συνοδεύονται από συντελεστές σταθμίσεως, οι οποίοι θα αντικατοπτρίζουν ποιοτικά χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες του κάθε κράτους. Οι δείκτες που συζητήθηκαν στη Κοινότητα είναι: το κατά κεφαλή εισόδημα, η έκταση και ο πληθυσμός της κάθε χώρας μέλους.

Από το Β' πακέτο Ντελόρ η Ελλάδα προβλέπεται να πάρει 19 δις ECU δηλαδή 2.7 δις ετησίως για την περίοδο 1993-1999 (δηλ. 700 δις δραχμές ετησίως).

Αναλυτικότερα από τα διαρθρωτικά Ταμεία (Κοινωνικό, Περιφερειακό, Αγροτικό - Τμήμα Προσανατολισμού) η Ελλάδα θα πάρει 16.5 δις ECU (δηλ. το ποσοστό συμμετοχής στους Κοινοτικούς πόρους ανέρχεται σε 23%) και από το Ταμείο Συνοχής (από 1.1.1993) 2,5 δις ECU (δηλ. ποσοστό 17%).

Ο τελικός επίσης συμβιβασμός που επετεύχθη στον τομέα Κοινοτικής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) προβλέπει 255,5 δις ECU για την περίοδο 1993-99. Η Ελλάδα συμμετέχει με ποσοστό 7% άρα δικαιούται 17,9 δις ECU δηλ. 4,5 τρις δρχ.

Προκύπτει συνεπώς ότι για τη χώρα μας θα διατεθούν κατά την επταετία 1993-99 10 τρις δρχ. από τους Κοινοτικούς πόρους.

Δε θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι ένα σημαντικό τμήμα των Κοινοτικών εισροών προς την Ελλάδα θα επιστραφεί τελικά στους εταίρους. Από εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προκύπτει ότι το 40% των πόρων του Β' πακέτου Ντελόρ για την Ελλάδα επιστρέφεται σε άλλες Κοινοτικές χώρες μέσω κυρίως των μελετών που καταρτίζουν για την Ελλάδα, και των υλικών και πρώτων υλών που θα εξάγουν στη χώρα μας. Αυτό σημαίνει ότι το ΥΠΕΘΟ και κάθε αρμόδιος φορέας θα πρέπει να προσπαθήσει να μειώσει όσο είναι δυνατόν την εκροή αυτών των δαπανών αυξάνοντας την προστιθέμενη αξία στην ελληνική οικονομία.

Η σχετική εγκύκλιος του ΥΠΕΘΟ από τον οκτώβριο του 1992 καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές με βάση τις οποίες θα επιλεγούν τα προς χρηματοδότηση μεγάλα έργα, και επιπλέον αναφέρει τα κυριότερα έργα που προβλέπει η Κυβέρνηση:

- *Μεταφορές:* Χρηματοδότηση των λεωφορειούχων για την αντικατάσταση των λεωφορείων της πρώην ΕΑΣ από οχήματα αντιρρυπαντικής τεχνολογίας (μέχρι 90% της αξίας τους). Χρηματοδότηση για την αντικατάσταση των ταξί της Αθήνας, των υπεραστικών λεωφορείων και των φορτηγών Ι.Χ. διεθνών μεταφορών. Χρηματοδότηση για τον εκσυγχρονισμό και ανανέωση των τρόλεϊ και του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου. Προβλέπεται επίσης η αναβάθμιση των λιμένων Πάτρας και Ηγουμενίτσας, η ηλεκτροκίνηση του σιδηροδρομικού άξονα Αθήνας Πάτρας, η επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου προς Ηγουμενίτσα, η αποπεράτωση της Εγνατίας οδού, η βελτίωση του οδικού δικτύου Ηγουμενίτσας Αντιρρίου, η ζεύξη Ρίου Αντιρίου και η ολοκλήρωση του Περιφερειακού Πάτρας. Τέλος προβλέπεται εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού άξονα Αθήνας Θεσσαλονίκης Ειδομένης και διασύνδεση

των οδικών περιφερειακών δικτύων με το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας, βελτίωση της υποδομής της Θεσσαλονίκης και της Αλεξανδρούπολης και η κατασκευή του Μετρό της Αθήνας και εκείνου της Θεσσαλονίκης.

- *Τηλεπικοινωνίες:* Επέκταση του δικτύου του ΟΤΕ και αντικατάσταση της παλιάς από ψηφιακή τεχνολογία, κάλυψη των τηλεπικοινωνιακών αναγκών του Δημοσίου, ενίσχυση του τρίτου καναλιού της ΕΡΤ (Βόρεια Ελλάδα) και εκσυγχρονισμό, των Ελληνικών Ταχυδρομείων.
- *Ενέργεια - Βιομηχανία:* Εισαγωγή του φυσικού αερίου, ενίσχυση των κλάδων της βιομηχανίας με έντονη εξαγωγική δραστηριότητα και των ειδικών προγραμμάτων της βιοτεχνίας.
- *Γεωργία:* Κατάρτιση του Γενικού Εθνικού Κτηματολογίου και Μητρώων Αγροτών, έργα για τη βελτίωση της γης και την αντιμετώπιση της λειψυδρίας, ενδυνάμωση των μηχανισμών εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, στήριξη των μεταποιητικών δραστηριοτήτων και ανάπτυξη νέων κλάδων και μεθόδων παραγωγής.
- *Περιβάλλον:* Πρόγραμμα πολεοδομικής ανάπλασης, εκσυγχρονισμός των αστικών συγκοινωνιών της Αθήνας, αντιπλημμυρικά έργα, έργα ύδρευσης Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Ιωαννίνων, έργα αποχέτευσης στην Πάτρα, Κορινθία, Χανιά και δημιουργία Κέντρου Βιολογικού Καθαρισμού στη Θεσσαλονίκη.

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η Ελλάδα είναι από τις χώρες μέλη που έχουν ευνοηθεί συγκριτικά περισσότερο από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Κατ' αρχήν έχει ιδιαίτερη σημασία το γεγονός ότι οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις, οι οποίες είχαν τότε υποστεί φοβερή κριτική, είχαν προβλέψει όλες τις δυνατότητες για τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις. Δεύτερον, με το Α' πακέτο Ντελόρ είχαν διπλασιαστεί οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων από την αύξηση των κοινοτικών εσόδων

για να καλυφθούν οι ανάγκες της εσωτερικής αγοράς και ιδιαίτερα εκείνης των φτωχότερων κρατών μελών (Ισπανίας Πορτογαλίας Ιρλανδίας και Ελλάδας).

Η διαπίστωση όμως είναι ότι ενώ η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία εκμεταλλεύτηκαν τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις της Κοινότητας, ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 1980, η Ελλάδα δεν εκμεταλλεύτηκε αυτή την ευκαιρία. Αυτό έχει ως συνέπεια να παραμένει ακόμη προβληματική και χωρίς παραγωγική υποδομή η ελληνική οικονομία και αναπόφευκτα τώρα πλέον να απαιτούνται σημαντικές θυσίες για να μπορέσει να συμπορευθεί με τα άλλα κράτη μέλη της Κοινότητας. Η διαχείριση της κοινοτικής χρηματοδότησης, όπως έχει επισημανθεί από στελέχη της Κοινότητας, εκ μέρους της Ελλάδος δεν ήταν η πρέπουσα και υποστηρίζουν: α) κατά την περίοδο 1982 - 1989 η απορρόφηση της κοινοτικής χρηματοδότησης (διαρθρωτικά ταμεία) ήταν κάτω του 50%, β) η αδυναμία της ελληνικής δημόσιας διοίκησης να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που παρέχει η Κοινότητα και τα προγράμματά της και γ) η Ελλάδα δεν κατάφερε από το 1982 να αξιοποιήσει σωστά έστω αυτά τα χρήματα που κατάφερε να απορροφήσει από την Κοινότητα.

Είναι φανερό συνεπώς ότι η χώρα μας έχει μια τελευταία ευκαιρία να εκμεταλλευτεί το πακέτο Ντελόρ II, διαφορετικά οι ενισχύσεις που προβλέπονται από το ταμείο Συνοχής θα παραμείνουν θεωρητικά ποσά για την Ελλάδα και θα παραμείνει σε οικονομική στασιμότητα όταν οι άλλες φτωχές χώρες μέλη θα ευθυγραμμίζονται με τις ανεπτυγμένες κοινοτικές χώρες.

Η προετοιμασία της χώρας μας θα πρέπει να εντατικοποιηθεί, αλλιώς η Ελλάδα, η οποία ανέμενε το μεγαλύτερο ποσοστό των πόρων του Ταμείου Συνοχής, κινδυνεύει να έπεται της Ισπανίας, η οποία έχει ετοιμάσει τόσο το Πρόγραμμα Οικονομικής Σύγκλισης, όσο και το

Πρόγραμμα για μεγάλα έργα για το περιβάλλον και τις μεταφορές, με έμφαση στα διευρωπαϊκά δίκτυα. Εξαιτίας αυτής της καθυστέρησης, η χώρα μας έχει προτείνει να οριστούν ποσοστά για κάθε κράτος μέλος αλλά η Κοινότητα δε συμφωνεί.

Η χώρα μας πρέπει εξάλλου να εκμεταλλευτεί τους πόρους για τα διευρωπαϊκά δίκτυα (λιμάνια δυτικής Ελλάδος και σύνδεση με Ιταλία, δίκτυο τηλεπικοινωνιακής σύνδεσης με τον κοινοτικό χώρο, δίκτυα μεταφοράς ενέργειας, όπως αέριο από την Ιταλία και ηλεκτρικό ρεύμα από τη Γαλλία). Το Β' πακέτο Ντελόρ προτείνει επίσης το διπλασιασμό των πόρων για έρευνα με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής βιομηχανίας. Η χώρα μας όμως όπως και άλλες κοινοτικές χώρες, δε φαίνεται να έχει τη δυνατότητα απορρόφησης αυτών των πόρων και για αυτό το λόγο θα πρέπει να επιδιωχτεί η μετάδοση της τεχνογνωσίας, για να επιτευχθεί σύγκλιση των οικονομιών στον κοινοτικό χώρο.

Πρέπει να προσθέσουμε ότι η χώρα μας έχει δυνατότητες αντλήσεως κοινοτικών πόρων και στον τομέα εξωτερικής πολιτικής της Κοινότητας, δεδομένου ότι η επιδιωκόμενη πολιτική βασίζεται στην οικονομική κοινοτική βοήθεια προς τρίτες χώρες: της Μεσογείου, της Αφρικής, της Καραϊβικής, του Ειρηνικού και της Λατινικής Αμερικής και επιπλέον σε διπλάσια σχεδόν οικονομική βοήθεια προς τις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.

Κρίνουμε ότι είναι σκόπιμο να αναλύσουμε ειδικότερα τη σημασία του Β' πακέτου Ντελόρ για ένα σημαντικό τομέα της ελληνικής οικονομίας, δηλαδή το γεωργικό τομέα. Ο αγροτικός τομέας θα είναι από τους πρώτους τομείς που θα έχουν άμεσα και σημαντικά οφέλη από τις πολιτικές που προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο εκσυγχρονισμός της αγροτικής μας οικονομίας είναι προϋπόθεση της επιτυχίας της Εθνικής μας στρατηγικής, δεδομένου ότι η αγροτική δραστηριότητα αποτελεί σημαντικό μέρος της ελληνικής οικονομίας. Γι' αυτό το λόγο, ο αγροτικός τομέας θα πρέπει να αποτελεί τομέα αιχμής για την οικονομία μας.

Η ενίσχυση της ελληνικής γεωργίας από το νέο πακέτο Ντελόρ θα είναι σημαντική (1 τρις δρχ.) και δίδεται μια ευκαιρία για εκσυγχρονισμό αυτού του τομέα. Συγκεκριμένα, προβλέπεται στα πλαίσια του διπλασιασμού των κοινοτικών πόρων, η διάθεση από 1.1.1994 του ποσού των 750 δις δρχ. από την ΕΟΚ για την ελληνική γεωργία και εάν ληφθεί υπόψη και η εθνική συμμετοχή κατά 25% (250 δις δρχ.) το ποσό αυτό φτάνει το 1 τρις δρχ. Απαιτείται συνεπώς σωστός και έγκαιρος προγραμματισμός για να απορροφηθούν αυτοί οι πόροι και να είναι όσο δυνατό μεγαλύτερη η αποτελεσματικότητά τους. Η ορθολογικότερη συνεπώς κατανομή αυτών των ποσών, κατά περιφέρεια και διαχρονικά, θα συμβάλλει στην επίλυση των διαρθρωτικών προβλημάτων και στη δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων για τη μακροχρόνια ανάπτυξη αυτού του τόσο σημαντικού για τη χώρα μας τομέα.

Το Υπουργείο Γεωργίας προχώρησε στην κατάρτιση ειδικού προγράμματος για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει το πακέτο Ντελόρ. Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώνεται σε 6 κατευθύνσεις:

1. Βελτίωση της δομής και λειτουργίας του αγροτικού τομέα (350 δις δρχ.).

Η υλοποίηση θα γίνει από το Δημόσιο σε εθνικό - νομαρχιακό - τοπικό επίπεδο. Αναλυτικότερα προβλέπεται:

- Σύνταξη γενικού κτηματολογίου, ειδικών κτηματολογίων, μητρώου αγροτών και συστήματος παρακολούθησης του τομέα.
- Κατάρτισης των μηχανισμών εμπορίας, δημιουργία νέων μορφών αγοράς.

- Ενδυνάμωση των μηχανισμών τεχνολογικής υποστήριξης και έρευνας.
 - Ενδυνάμωση του συστήματος πληροφόρησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης των αγροτών.
2. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και αξιοποίηση του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού (250 δις δρχ.). Η υλοποίησή του θα γίνει από τον ιδιωτικό τομέα (αγρότες, επιχειρήσεις, συνεταιρισμοί, ΟΤΑ).
Ειδικότερα προβλέπεται:
- Εκσυγχρονισμός αγροτικών εκμεταλλεύσεων.
 - Στήριξη μεταποιητικών δραστηριοτήτων.
 - Βελτίωση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων.
 - Στήριξη νέων κλάδων και μεθόδων παραγωγής.
 - Ενίσχυση συλλογικών δραστηριοτήτων μείωσης του κόστους παραγωγής και εμπορίας.
 - Ενίσχυση συλλογικών δραστηριοτήτων για την επαγγελματική κατάρτιση των αγροτών.
3. Αντιμετώπιση των προβλημάτων της κτηνοτροφίας (150 δις δρχ.) από φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Ειδικότερα επιδιώκεται:
- Βελτίωση των αποδόσεων και της ποιότητας των προϊόντων και αντιμετώπιση των ασθενειών των ζώων.
 - Εκσυγχρονισμός των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και εγκαταστάσεων.
 - Ενίσχυση των μηχανισμών αγοράς και στήριξη μεταποιητικών δραστηριοτήτων (προϊόντων και εισροών).
4. Αντιμετώπιση των προβλημάτων των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών (100 δις δρχ.). Ειδικότερα τα μέτρα που προβλέπονται είναι:
- Ενίσχυση υποδομών.
 - Ενδυνάμωση ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού.

- Βελτίωση των μηχανισμών αγοράς και ποιότητας ζωής.
 - Στήριξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων απασχόλησης (π.χ. μικρής κλίμακας μεταποίηση, παροχή υπηρεσιών).
 - Αξιοποίηση και διατήρηση φυσικών και πλουτοπαραγωγικών πόρων.
 - Ενίσχυση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής (ήπιες και φιλικές προς το περιβάλλον) και παραδοσιακών προϊόντων.
5. Αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν τα δάση και το περιβάλλον (100 δις δρχ.).
6. Αντιμετώπιση προβλημάτων της αλιείας και υδατοκαλλιεργειών (50 δις δρχ.).

Είναι φανερό συνεπώς ότι η υλοποίηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ ενισχύει τον αγροτικό τομέα της χώρας μας. Απαραίτητη βέβαια προϋπόθεση είναι η αξιοποίηση των δυνατοτήτων ώστε να επιτευχθεί εκσυγχρονισμός της ελληνικής γεωργίας, ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών και εξασφάλιση της απαραίτητης υποδομής για τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο.

Η συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο θα επιτευχθεί μόνο με τη δημιουργία ανταγωνιστικών μεγάλων μονάδων και την εισαγωγή σύγχρονων και αποδοτικών μεθόδων καλλιέργειας με παράλληλη αναβάθμιση του κοινωνικού και οικονομικού πολιτιστικού περιβάλλοντος του νέου αγρότη.

3.4 ΕΝΙΑΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Ορισμένοι πριν από ένα χρόνο αμφέβαλαν ότι θα ήταν δυνατό για την Ευρώπη να δημιουργήσει το δικό της νόμισμα την 1η Ιανουαρίου του 1999. Σήμερα έχουν διαλυθεί αυτές οι αμφιβολίες. Σημαντική πρόοδος έχει επιτελεστεί ήδη, και τα πρόσφατα αποτελέσματα της συνάντησης των υπουργών Οικονομικών και των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών στη

Βερόνα της Ιταλίας χαιρετίστηκαν από όλο τον τύπο. Καμία αμφιβολία ότι το Ευρωνόμισμα θα δει το φως. Αυτή η εξέλιξη δεν μπορεί να αντιστραφεί. Θα προσπαθήσουμε να δώσουμε απάντηση σε τρία ερωτήματα που συχνά τίθενται:

- Πότε θα έχουμε το ενιαίο νόμισμα
- Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να υπάρξει
- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα που προσφέρει

3.4.1 ΠΟΤΕ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΝΟΜΙΣΜΑ

α. Ποιο είναι το χρονοδιάγραμμα μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα.

1. Καθορισμός των κρατών μελών που θα συμμετάσχουν στην ΟΝΕ.

Στο τέλος του 1997 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο θα αναφέρουν στο Συμβούλιο Υπουργών τις κρίσεις τους σχετικά με την ικανότητα των κρατών μελών να μετάσχουν στην ΟΝΕ, αφού εξετάσουν συγκεκριμένα τη συμμόρφωση στα κριτήρια σύγκλισης και στις κύριες νομικές υποχρεώσεις, όπως π.χ. την ανεξαρτησία των Κεντρικών Τραπεζών. Το Συμβούλιο Υπουργών θα αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία, μετά τις συστάσεις της Επιτροπής, και κατόπιν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δηλαδή οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, στην αρχή του 1998 θα καταλήξει στον καταλήγω των κρατών μελών που πληρούν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να προσχωρήσουν στο ενιαίο νόμισμα.

2. Δημιουργία του ευρώ την 1η Ιανουαρίου του 1999.

Το αργότερο την 1η Ιανουαρίου του 1999, η ισοτιμία των νομισμάτων των συμμετεχουσών χωρών θα καθοριστεί με οριστικό και αμετάκλητο τρόπο μεταξύ τους και σε σχέση με το ευρωνόμισμα. Το ECU θα καταργηθεί την 1η Ιανουαρίου του 1999 και θα αντικατασταθεί από το ευρώ με ισοτιμία ένα προς ένα. Η νομισματική και συναλλαγματική

πολιτική της νομισματικής ένωσης θα βασίζονται στο ευρώ και αυτή θα ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Επίσης το Δημόσιο Χρέος θα εκφράζεται σε ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999. Τέλος το σύνολο των χρηματαγορών της ζώνης ευρώ θα υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα.

Ένας κανονισμός του Συμβουλίου, ο οποίος θα υιοθετηθεί πριν από το τέλος αυτού του χρόνου, θα καθορίσει το νομικό πλαίσιο για τη χρησιμοποίηση του ευρώ. Από την 1η Ιανουαρίου του 1999, το ευρωνόμισμα θα είναι ένα αυτοτελές νόμισμα και από νομική άποψη θα είναι πλήρως ισοδύναμο με τα εθνικά νομίσματα. Δεν θα υπάρχει πλέον κανένα πλεονέκτημα να έχει κανείς εθνικό νόμισμα ή το ευρώ. Θα εξασφαλιστεί η συνέχεια των συμβάσεων είτε έχουν διατυπωθεί σε εθνικό νόμισμα, είτε σε ECU, είτε σε ευρώ.

3. Η κυκλοφορία ευρώ-χαρτονομισμάτων και κερμάτων το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2002.

Η έκδοση ευρώ-χαρτονομισμάτων και κερμάτων θα αρχίσει μόλις ο κατάλογος των συμμετεχόντων στην ΟΝΕ θα γίνει γνωστός. Θα κυκλοφορήσουν την 1η Ιανουαρίου του 2002, το αργότερο, και θα αντικαταστήσουν προοδευτικά τα εθνικά νομίσματα και κέρματα της κάθε χώρας πριν από την πρώτη Ιουλίου του 2002.

β. Τι θα συμβεί για τις χώρες που δεν θα συγκαταλέγονται

στην πρώτη ομάδα των συμμετεχουσών χωρών στο ευρώ.

Η δημιουργία του ευρώ δεν πρέπει να διχοτομήσει την Ευρωπαϊκή ένωση. Όλα τα κράτη μέλη μπορούν να υιοθετήσουν το ευρωνόμισμα και είναι επιθυμητό αυτό να το κάνουν το ταχύτερο δυνατό. Αλλά θα πρέπει να εξασφαλιστεί η νομισματική σταθερότητα στην Ευρώπη.

Το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας που συναντήθηκαν στη Βερόνα στις 12 Απριλίου καθόρισε τις γενικές γραμμές των σχέσεων μεταξύ των χωρών που θα χρησιμοποιούν ήδη το

ευρωπαϊκό νόμισμα, από 1η Ιανουαρίου 1999, και των υπολοίπων χωρών. Δηλαδή καθόρισε τις σχέσεις μεταξύ των in-χωρών, που είναι ήδη μέσα στο ευρώ, και των pre-in-χωρών, που δεν έχουν ακόμα μπει στο ευρώ. Αυτές οι σχέσεις θα πρέπει να τίθενται στη βάση μιας διττής απαίτησης:

- τη διατήρηση μιας ζώνης νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη,
- τη συνέχιση μιας πολιτικής συνεργασίας μεταξύ όλων των κρατών μελών.

1. Η διατήρηση μιας ζώνης νομισματικής σταθερότητας.

Σε ότι αφορά τη διατήρηση μιας ζώνης νομισματικής σταθερότητας, η ενίσχυση της σύγκλισης αποτελεί οικονομική αναγκαιότητα, αλλά είναι και μια υποχρέωση που επιβάλλεται από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και θα πρέπει να τη σέβονται όλοι.

Η οικονομική σύγκλιση θα πρέπει να εξασφαλιστεί μετά από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, ώστε οι χώρες που δε θα έχουν εισαχθεί στο ευρώ να ενσωματωθούν στη ζώνη ευρώ με τις ίδιες προϋποθέσεις όπως και εκείνοι που θα βρίσκονται ήδη μέσα. Επ' αυτού οι Υπουργοί εξέφρασαν την επιθυμία στη Βερόνα να συστηματοποιήσουν τα εθνικά προγράμματα σύγκλισης όπως υπάρχουν αυτή τη στιγμή. Επίσης εξέφρασαν την επιθυμία να ενισχύσουν το περιεχόμενό τους. Αλλά η ενίσχυση της σύγκλισης δεν είναι αρκετή για να εξασφαλίσει τη νομισματική σταθερότητα εφόσον, μερικές φορές, οι αγορές λαμβάνουν υπόψη και άλλους παράγοντες και όχι μόνο τα βασικά οικονομικά στοιχεία.

Για αυτό το λόγο αποφασίστηκε να δημιουργηθεί ένας νέος συναλλαγματικός μηχανισμός που θα εμπνέεται από το υπάρχον νομισματικό σύστημα, αλλά που θα βασίζεται στο ευρώ. Αυτός ο μηχανισμός θα είναι σταθεροποιητικός και θα μπορεί να αποτελέσει έναν

από τους φορείς πολυμερούς επιτήρησης που θα έχει ενισχυθεί, μιας ενεργούς νομισματικής αλληλεγγύης μεταξύ των Κεντρικών Τραπεζών. Τα νομίσματα των χωρών που δεν έχουν ακόμα εισαχθεί στο ευρώ, θα κυμαίνονται σε μια ζώνη, το εύρος της οποίας δεν έχει ακόμα καθοριστεί, γύρω από το ευρώ. Το σύστημα θα είναι αρκετά ευέλικτο έτσι ώστε να λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη διαφορετικών επιδόσεων στις προσπάθειες σύγκλισης που γίνονται. Αυτές οι πρακτικές διαδικασίες δε θα πρέπει όμως να θέσουν σε κίνδυνο το στόχο της σταθερότητας των τιμών που έχει καθορίσει η Συνθήκη για την Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα.

Η πρωτοβουλία επανευθυγράμμισης των ισοτιμιών η οποία σήμερα ανήκει *de facto* στα κράτη μέλη, θα πρέπει να επεκταθεί και στους άλλους παρεμβαίνοντες στο σύστημα, μεταξύ των οποίων και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

2. Η συνέχιση μιας πολιτικής στενής συνεργασίας.

Ο νέος συναλλαγματικός μηχανισμός δε θα είναι το μόνο όργανο συνεργασίας μεταξύ της ζώνης ευρώ και των χωρών που δεν έχουν εισχωρήσει σε αυτή τη ζώνη. Η Συνθήκη προβλέπει δύο βασικούς φορείς:

- το Γενικό Συμβούλιο της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Αυτό το όργανο της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας θα αναλάβει την εξασφάλιση του διαλόγου και του συντονισμού μεταξύ όλων των Κεντρικών Τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε το νόμισμά τους έχει ενταχθεί, είτε όχι στο ευρώ.
- το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών θα συζητά τους κύριους προσανατολισμούς της Ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής που αφορά τα 15 κράτη μέλη.

Τα *pre-in* κράτη θα προσχωρήσουν στο ευρώ από τη στιγμή που θα είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τα κριτήρια σύγκλισης. Ο μελλοντικός

συναλλαγματικός μηχανισμός γύρω από το ευρώ δε θα είναι ένα καθαρτήριο που θα υπάρχει για την κάθαρση των δημοσιονομικών αμαρτημάτων. Εξ' ορισμού οι σχέσεις μεταξύ των *ip* και των *pse-ip* χωρών, θα είναι προσωρινές και θα αφορούν τη φυσική εξέλιξη και πρόσβαση στην νομισματική ένωση για όσους δε θα συμμετέχουν ήδη από την 1η Ιανουαρίου 1999 στο ευρωνόμισμα.

3.4.2 ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ.

Τα κράτη πρέπει να πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης που προβλέπει η Συνθήκη. Πρόκειται για απλούς κανόνες απλής διαχείρισης των οποίων δύο είναι οι βασικοί στόχοι: η συγκράτηση του πληθωρισμού και ο έλεγχος των δημόσιων οικονομικών. Πρόκειται για τις απαραίτητες προϋποθέσεις, ώστε να εξασφαλιστούν χαμηλά επιτόκια και να δημιουργηθούν οι βάσεις μιας υγιούς και σταθερής ανάπτυξης που θα δημιουργεί θέσεις εργασίας.

α. Συγκράτηση πληθωρισμού

Ο πληθωρισμός δεν πρέπει να ξεπερνά περισσότερο από 1,5% το μέσο όρο των πληθωρισμών των τριών κρατών μελών που έχουν τα καλύτερα αποτελέσματα σε αυτόν τον τομέα. Σήμερα 11 κράτη μέλη τηρούν αυτή την προϋπόθεση. Σημαντικές πρόοδοι έχουν επιτελεστεί στην Ελλάδα σε αυτόν τον τομέα, μετά από σημαντικές προσπάθειες. Ο πληθωρισμός έπεσε το 1995 κάτω από το 10% για πρώτη φορά μετά από 22 χρόνια. Αλλά πρέπει κανείς να είναι άγρυπνος. Αυτή η πολιτική που έχει ως σκοπό μεγαλύτερη σταθερότητα τιμών θα πρέπει να συνεχιστεί διότι αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για τη μείωση των επιτοκίων. Η σύγκλιση στον τομέα του πληθωρισμού γενικά είναι ικανοποιητική σήμερα στην Ευρώπη. Άλλωστε τα επιτόκια σήμερα στις περισσότερες χώρες μέλη

βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Απομένει το δεύτερο πρόβλημα, εκείνο του ελέγχου των δημοσίων οικονομικών.

β. Έλεγχος των Δημοσίων Οικονομικών

Για να μπορέσει το μελλοντικό Ευρωπαϊκό νόμισμα να είναι σταθερό, για να είναι δυνατόν τα επιτόκια που προτείνονται από τη μελλοντική Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα να είναι χαμηλά, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαχειρίζονται την οικονομία τους σαν ένας καλός νοικοκύρης. Επίσης πρέπει να εμπνέουν εμπιστοσύνη. Διότι η έλλειψη εμπιστοσύνης έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους των πιστώσεων, οι συνέπειες της οποίας είναι αρνητικές για την οικονομία. Αυτή η αναζήτηση λοιπόν της εμπιστοσύνης είναι το αντικείμενο των κριτηρίων σύγκλισης που αφορούν τον αποτελεσματικό έλεγχο των δημοσίων δαπανών.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ αναφέρει δύο κριτήρια: εκείνο του ελλείμματος του προϋπολογισμού και εκείνο του δημόσιου χρέους. Το έλλειμμα του προϋπολογισμού ετησίως δεν πρέπει να ξεπερνά το 3% του ΑΕΠ. Το δημόσιο χρέος δε θα πρέπει να ξεπερνά το 60% του ΑΕΠ. Αυτοί οι δυο δείκτες συχνά αποτελούν τη βάση των φόβων και της κριτικής μιας κακοπληροφορημένης κοινής γνώμης. Ωστόσο η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών είναι απαραίτητη για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη.

1. Ο έλεγχος των δημοσίων οικονομικών δεν είναι κάτι το αδύνατο.

Οι περισσότερες χώρες μέλη έχουν υιοθετήσει σημαντικά μέτρα εξυγίανσης τα οποία, εάν συνεχιστούν θα επιτρέψουν την τήρηση αυτού του κριτηρίου. Το 1993 το δημόσιο έλλειμμα των 15 χωρών μελών ήταν κατά μέσο όρο γύρω στα 6,3% του ΑΕΠ. Σε δύο χρόνια, 1993-1995, αυτό το ποσοστό μειώθηκε κατά 1,6% και έφτασε στο 4,7%. Η προσπάθεια εξυγίανσης θα πρέπει να συνεχιστεί και τα επόμενα δύο έτη. Το ποσοστό

θα πρέπει και πάλι να μειωθεί, κατά την ίδια αναλογία ώστε να φτάσει στην τιμή αναφοράς του 3% στο τέλος του 1997. Είναι περιττό να προσπαθήσει κανείς από σήμερα να διαβάσει σε μια κρυστάλλινη μπάλα ποιος θα είναι ο κατάλογος των χωρών που θα πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις. Η απόφαση θα ληφθεί εντός του 1998 με βάση τα αποτελέσματα του 1997.

Για την Ελλάδα η εξέλιξη είναι ενθαρρυντική, εφόσον μέσα σε τρία χρόνια το δημόσιο έλλειμμα από 12% μειώθηκε στο 8% του ΑΕΠ. Η συνέχιση με τον ίδιο ρυθμό αυτής της εξέλιξης μπορεί να επιτρέψει στην Ελλάδα να τηρήσει αυτό το κριτήριο μέσα σε λογικές προθεσμίες. Για την Ελλάδα ο στόχος του 3% δεν είναι εξωπραγματικός.

2. Ο έλεγχος των δημοσίων οικονομικών δεν είναι επιβλαβής

Ποτέ δεν αποδείχτηκε ότι η αύξηση των ελλειμμάτων και συνεπώς του δημόσιου χρέους, που τελικά επιβαρύνει τους φορολογούμενους, βελτιώνει την απασχόληση. Αντίθετα η δημοσιονομική εξυγίανση απελευθερώνει πόρους οι οποίοι αντί να χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν καλύτερα προς όφελος των επενδύσεων και της κατανάλωσης. Κάθε μονάδα μείωσης του ελλείμματος στην Ευρώπη των 15, επιτρέπει να αποδοθούν 19,5 δις δρχ. στις επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά.

Εξάλλου η πρόσφατη ιστορία μας διδάσκει ότι τα ελλείμματα και η ανεργία αυξάνουν παράλληλα. Στη Γαλλία το έλλειμμα πέρασε από 1,2% του ΑΕΠ το 1989, στο 6% το 1993, ενώ ταυτόχρονα η ανεργία αυξήθηκε από 9% σε 12% του ενεργού πληθυσμού. Αντίθετα στη Δανία από το 1982 έως το 1986 το έλλειμμα του προϋπολογισμού από το 9% του ΑΕΠ έφτασε σε πλεόνασμα 3,5%. Κατά την ίδια περίοδο η ανεργία μειώθηκε σημαντικά, εφόσον από 9% έπεσε στο 5,5% του ενεργού πληθυσμού.

Όπως πολύ σοφά είπε ο Δημοσθένης πρέπει κανείς “να προτιμά τα λόγια που σώζουν από τα λόγια που αρέσουν”. Είναι πολύ δύσκολο να πείσει κανείς την κοινή γνώμη για την αναγκαιότητα ύπαρξης μιας αυστηρής πολιτικής σε σχέση με μια χαλαρή πολιτική. Και όμως ο έλεγχος των δημοσίων οικονομικών είναι μια επιτακτική ανάγκη, ανεξάρτητα από την ίδια τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Ο έλεγχος των δημοσίων οικονομικών είναι ο καρπός μιας διαπίστωσης του κοινού νου: δεν είναι δυνατό να ζεί κανείς συνεχώς με δανεικά. Το σημερινό έλλειμμα είναι αυριανός φόρος. Το δημόσιο έλλειμμα είναι μια δαμόκλεια σπάθη που επικρέμεται στο κεφάλι των παιδιών μας. Είτε έχουμε κοινό νόμισμα είτε όχι, δυστυχώς δεν υπάρχει εναλλακτική λύση εκτός από τη λιτότητα. Αλλά οι προσπάθειες που θα πρέπει να καταβληθούν θα ανταμειφθούν από τα πολλά πλεονεκτήματα που θα φέρει το ευρωνόμισμα.

3.4.3 ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.

Το εύρω θα είναι προς όφελος του πολίτη, της επιχείρησης και της απασχόλησης.

α. Το εύρω θα είναι πηγή πλεονεκτημάτων για όλους τους πρωταγωνιστές της οικονομίας

1. Το ευρωνόμισμα θα απλουστεύσει τη ζωή του πολίτη.

Για να αγοράσει κανείς ένα προϊόν είναι ευκολότερο να συγκρίνει τις τιμές όταν εκφράζονται στο ίδιο νόμισμα. Ποιος Έλληνας πολίτης μπορεί στιγμιαία να συγκρίνει την τιμή του ίδιου αυτοκινήτου σε φράγκα στο Παρίσι, σε φιορίνια στο Άμστερνταμ και σε γερμανικά μάρκα στο Βερολίνο; Η σύγκριση των τιμών πώλησης δεν είναι εύκολη, εφόσον θα πρέπει να κάνει περίπλοκους υπολογισμούς οι οποίοι περιλαμβάνουν τις

συναλλαγματικές ισοτιμίες και τις συναλλαγματικές προμήθειες. Στο μέλλον όλες οι τιμές θα εκφράζονται σε ευρώνομισμα, όπως επίσης θα εκφράζονται σε ευρώνομισμα και οι μισθοί. Ο καταναλωτής θα είναι ο κερδισμένος εφόσον οι επιλογές του θα είναι πολύ πιο εύκολες.

Θα είναι έτσι πιο εύκολο να απολαμβάνει κανείς τις θετικές συνέπειες του ανταγωνισμού μέσα σε μια μεγάλη Ευρωπαϊκή ενιαία αγορά. Οι πολίτες δε θα χάνουν πλέον χρήματα σε συναλλαγματικές προμήθειες κυρίως στις μετακινήσεις τους και στα τουριστικά τους ταξίδια στο εξωτερικό. Αν σήμερα φύγετε από την Αθήνα με 100.000 δρχ. στη τσέπη σας και πάτε στις 14 άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς να ξοδέψετε τίποτα, απλώς αλλάζοντας τα χρήματά σας, θα επανέλθετε με 50.000 δρχ. και μερικά ετερόκλητα κέρματα. Χωρίς να έχετε τίποτα αγοράσει, θα έχετε χάσει τα μισά από τα χρήματά σας. Τα ποσά λοιπόν που θα εξοικονομηθούν από τους πολυπληθείς τουρίστες που έρχονται στην Ελλάδα, θα χρησιμοποιηθούν καλύτερα στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια της χώρας μας.

2. Το ευρώνομισμα θα μειώσει το κόστος και τις δαπάνες των επιχειρήσεων.

Το 60% περίπου του εξωτερικού εμπορίου των κρατών μελών είναι διακοινοτικό και η ενιαία αγορά επιτρέπει την πραγματοποίηση οικονομικών κλίμακος. Αλλά η ύπαρξη διαφορετικών νομισμάτων τείνει να επαναχαράζει σύνορα και να διατηρεί ένα παράγοντα κινδύνου που είναι επιζήμιος για τον επενδυτή. Χάρης στο ευρώνομισμα οι επιχειρήσεις θα έχουν τελικά τη δυνατότητα να τιμολογούν τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παρέχουν στο ίδιο νόμισμα με εκείνο που χρησιμοποιούν για να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους. ε άλλα λόγια όλες οι προσπάθειες των επιχειρήσεων θα ανταμειφθούν δεόντως με αυξημένα κέρδη, χωρίς να

υπάρχει κίνδυνος οι προσπάθειες αυτές να εκμηδενιστούν από τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις, έναντι των οποίων δεν μπορούν να προστατευθούν οι επιχειρήσεις.

Η εκμηδένιση του κόστους των συναλλαγών χάρις στο ευρωνόμισμα, θα εξοικονομήσει περίπου 9 δις δρχ. ετησίως, προς όφελος των επιχειρήσεων και των ιδιωτών, χωρίς να λάβουμε υπόψη το όφελος που θα προκύψει από την εκμηδένιση του κόστους των συναλλαγματικών πράξεων που διασφαλίζουν έναντι μελλοντικών συναλλαγματικών κινδύνων.

3. Το ευρωνόμισμα θα δώσει στην Ευρώπη μια νομισματική ισχύ, η οποία θα αντιστοιχεί στην οικονομική της βαρύτητα.

Η Ευρώπη παράγει το 1/3 του παγκόσμιου πλούτου. Και ενώ είναι η πρώτη εμπορική δύναμη, τόσο από απόψεως παραγωγής αγαθών, όσο και από απόψεως παροχής υπηρεσιών, δεν έχει ενιαία νομισματική παρουσία. Το αντίθετο συμβαίνει με τις Η.Π.Α. οι οποίες παράγουν μόνο το 20% του παγκόσμιου πλούτου αλλά το νόμισμά τους το δολάριο χρησιμοποιείται ως νόμισμα συναλλαγών στο 40% των διεθνών συναλλαγών. Για τις αμερικανικές επιχειρήσεις, ο κόσμος είναι κατά κάποιον τρόπο, μια τεράστια εσωτερική αγορά όπου ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι περιορισμένος, εφόσον έχουν τη δυνατότητα να τιμολογούν σε δολάρια. Το ευρωνόμισμα θα γίνει βεβαίως, ένα αποθεματικό νόμισμα, όπως είναι το γιεν και το δολάριο. Το νόμισμα αυτό που θα βασίζεται σε οικονομίες ισχυρές και υγιείς, θα επιτρέπει να έχουμε μια μεγαλύτερη σταθερότητα του διεθνούς νομισματικού συστήματος, και θα προσφέρει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις πλεονεκτήματα ανάλογα με εκείνα που απολαμβάνουν οι αμερικανικές επιχειρήσεις. Θα δώσει στους Ευρωπαίους πολίτες την εγγύηση της σταθερότητας της αγοραστικής τους δύναμης,

των συντάξεών τους και των οικονομιών τους. Το ευρώνομισμα θα έχει ένα άλλο μεγάλο πλεονέκτημα. Θα ωφελήσει την απασχόληση.

β. Το ευρώνομισμα στοιχείο ενός ευρωπαϊκού πλαισίου προς όφελος της απασχόλησης.

1. Το ευρώνομισμα θα είναι ένα από τα στοιχεία ενός ευρωπαϊκού πλαισίου προς όφελος της απασχόλησης.

Το ευρώνομισμα θα είναι ένα σταθερό νόμισμα, βασισμένο πάνω σε μια σταθερή και υγιή οικονομία. Ζούμε σε έναν κόσμο όπου τα κεφάλαια κυκλοφορούν ελεύθερα και επενδύονται σε χώρες που εμπνέουν εμπιστοσύνη. Η ζώνη του ευρώνομίσματος θα προσεγγίσει ένα σημαντικό μέρος της παγκόσμιας αποταμίευσης, γεγονός που θα συμβάλλει στη μείωση των επιτοκίων η οποία, με τη σειρά της θα ευνοήσει τις επενδύσεις, την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Εκτός από όλες τις δηλώσεις που μπορούμε να κάνουμε, το ευρώ θα συμβολίζει στα μάτια του κόσμου τη βούληση των Ευρωπαίων να δημιουργήσουν ένα πλαίσιο αυστηρό και υγιές, το οποίο θα ωφελεί τον επενδυτή. Και κάνοντας αυτό, η Ευρώπη θα υλοποιήσει, έτσι, ένα ρητό του Χαίρωντα, που έγραφε πριν από 2.200 χρόνια ότι "η αγορά δε χρειάζεται λόγια αλλά νόμισμα".

Το ευρώ είναι αναγκαίο για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αλλά δεν αρκεί. Η νομισματική ένωση θα πρέπει να συνοδεύεται από δυναμικές και εφαρμόσιμες διαρθρωτικές πολιτικές. Βεβαίως, τα κράτη μέλη θα έχουν την ευθύνη τέτοιων πολιτικών, αλλά η Ευρώπη θα έχει και αυτή ένα σημαντικό ρόλο να παίξει.

2. Το ευρωνόμισμα θα συνοδεύεται με προσπάθειες καταπολέμησης της ανεργίας.

Τα Ευρωπαϊκά Ταμεία συμβάλλουν στην μείωση των οικονομικών ανισοτήτων ανάμεσα στις περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι προσπάθειες αυτές είναι πολύ σημαντικές για την Ελλάδα, η οποία λαμβάνει κάθε χρόνο από την Κοινότητα το 4,4% του ΑΕΠ, περίπου 1,165 δις δρχ. Χάρη στα κονδύλια αυτά, η Ευρώπη συγχρηματοδοτεί διάφορα έργα, όπως την κατασκευή των μετρό της Αθήνας και Θεσσαλονίκης, των αυτοκινητόδρομων Πάτρα - Αθήνα - Θεσσαλονίκη και Εγνατία (Αλεξανδρούπολη - Ηγουμενίτσα), το νέο διεθνές αεροδρόμιο των Αθηνών, τη ζεύξη της Πελοποννήσου και ένα μεγάλο αριθμό έργων υποστήριξης και ενίσχυσης της βιομηχανίας, της γεωργίας και του περιβάλλοντος. Όλες αυτές οι ενέργειες απεβλέπουν στην πραγματοποίηση μεγάλων έργων που θα δημιουργήσουν θέσεις απασχόλησης.

Ο Πρόεδρος Ζακ Σαντέρ πρότεινε ένα σύμφωνο εμπιστοσύνης για την απασχόληση. Αφορά μια αυξημένη κινητοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων, συνοδευόμενη από μια αναθέρμανση του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου, ώστε να καταπολεμηθεί η μάλιστα των ευρωπαϊκών οικονομιών, που είναι η ανεργία. Η καταπολέμηση της ανεργίας και η μάχη για την απασχόληση είναι μια προτεραιότητα για την Ευρώπη. Θα πρέπει λοιπόν η δράση μας να είναι αποφασιστική. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια μεγάλη οικονομική δύναμη, τείνει να γίνει μια μεγάλη νομισματική δύναμη, αλλά δεν πρέπει να θεωρούμε ότι το ευρώ είναι αυτοσκοπός. Είναι ένα μέσο που θα ενοποιήσει όλο και περισσότερο την Ευρώπη.

Η Ευρωπαϊκή ιδέα γεννήθηκε στην Ελλάδα. Οι Έλληνες επιθυμούν και έχουν τη δυνατότητα να παραμείνουν η παλλόμενη καρδιά αυτής της ιδέας. Με το ευρώ θα πρέπει όλοι μαζί να προετοιμάσουμε τον 21ο αιώνα, ο οποίος θα πρέπει να είναι ένας νέος χρυσός αιώνας της Ευρώπης.

3.5 Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ

Μεγάλο μέρος της Συνθήκης του Μάαστριχτ αναφέρεται στα οικονομικά κριτήρια τα οποία θα πρέπει να πληρεί κάθε χώρα μέλος κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου ώστε να επιτραπεί η είσοδος της στην ΟΝΕ.

α) Το κριτήριο πληθωρισμού θεωρείται ουσιαστικής σημασίας για τους εξής τουλάχιστον λόγους:

1. για την αποφυγή αυξημένης συνολικής ζήτησης και των επακόλουθων πληθωριστικών πιέσεων οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την σταθερότητα των τιμών.
2. για την αποφυγή μονίμων υγειών ευθυγραμμίσεων των πραγματικών συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Στην πρώτη περίπτωση η σταθερότητα των πραγματικών ισοτιμιών θα προκαλέσει την ισότητα των ονομαστικών επιτοκίων, η οποία με τη σειρά της θα προκαλέσει μείωση των πραγματικών επιτοκίων στις χώρες μέλη με υψηλό πληθωρισμό. Η διαδικασία αυτή θα προκαλέσει στη συνέχεια αυξημένη συνολική ζήτηση και αυξημένες πληθωριστικές πιέσεις οι οποίες θα θέσουν σε κίνδυνο την σταθερότητα των τιμών.

Στη δεύτερη περίπτωση χώρες μέλη με υψηλό πληθωρισμό θα είχαν καταστεί μη ανταγωνιστικές σε μια ζώνη νομισματικής ένωσης, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί αρνητικά ο πραγματικός τομέας της οικονομίας τους αφού η άσκηση διορθωτικής συναλλαγματικής πολιτικής δε θα τους ανήκει πια.

β) Η υιοθέτηση δημοσιονομικών κανόνων κρίνεται αναγκαία για τους εξής λόγους:

1. Η μείωση του δημόσιου χρέους και των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ θα πρέπει να λάβει χώρα πριν

από την είσοδο στην ΟΝΕ γιατί διαφορετικά οι χώρες μέλη θα ασκήσουν πολιτικές πιέσεις προς την ΕΚΤ, για χρηματοδότηση του χρέους τους.

2. Η μη ύπαρξη δημοσιονομικών κανόνων θα μπορούσε να ωθήσει μια χώρα μέλος της ΟΝΕ, να αυξήσει το δημόσιο χρέος της και να οδηγήσει στη συνέχεια τις άλλες χώρες μέλη της Ενώσεως στην ανάγκη να το ξεχρεώσουν

3. Στην περίπτωση αποκλεισμού των δυο πιο πάνω περιπτώσεων ένα υψηλό επίπεδο δημόσιου χρέους μπορεί να οδηγήσει μια χώρα μέλος στον κίνδυνο της χρεοκοπίας, η οποία στη συνέχεια θα μπορούσε να οδηγήσει στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος και άλλων ιδρυμάτων στα όρια της ΟΝΕ.

Ωστόσο, παρά τους ανωτέρω κινδύνους πιστεύεται ότι οι δημοσιονομικοί κανόνες του τύπου Μάαστριχτ δεν είναι αναγκαίοι διότι πρώτα από όλα είναι αυθαίρετοι και αφήνουν τις εθνικές κυβερνήσεις των χωρών μελών της ΟΝΕ ουσιαστικά αδύνατες να αντιμετωπίσουν τις εσωτερικές οικονομικές διαταραχές.

Λόγω των ανωτέρω αναφερομένων αδυναμιών η Συνθήκη είναι λίγο ασαφής όσον αφορά τον αυστηρό προσδιορισμό των δημοσιονομικών κριτηρίων. Με αυτή την έννοια μια χώρα μέλος δε θα αποκλειστεί από την ΟΝΕ στη περίπτωση που δεν πληρεί επακριβώς ένα από τα κριτήρια αυτά, αλλά το αποτέλεσμα θα κριθεί από το εάν η επιτροπή και το Συμβούλιο πειστούν ότι η εν λόγω χώρα μέλος ακολουθεί ικανοποιητική πολιτική περιορισμού των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους.

γ) Το κριτήριο της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών φαίνεται λογικό αφού τελικός στόχος της ΟΝΕ είναι η πλήρης σταθερότητά τους. Εντούτοις η χρησιμότητα του κριτηρίου αυτού έγκειται επίσης και στην αποφυγή εκ μέρους των χωρών μελών μη αναμενομένων υποτιμήσεων πριν από την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ.

Στο πλαίσιο αυτό το κριτήριο της Συνθήκης για σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών δεσμεύει τις χώρες μέλη στην υιοθέτηση μιας συνεπούς συμπεριφοράς και στην αποφυγή μη αναμενομένων υποτιμήσεων.

Το κριτήριο της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι το σημαντικότερο γιατί σε αυτό ουσιαστικά εκπληρώνονται τα άλλα. Επίσης μόνο η ικανοποίηση του κριτηρίου αυτού μπορεί να επιτρέψει τη δημιουργία μιας νέας νομισματικής ένωσης με ενιαίο νόμισμα.

Όλα αυτά εξαρτώνται από: α) κατά πόσο κάθε κράτος μέλος πληρεί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος, β) κατά πόσο η πλειοψηφία των κρατών μελών πληρεί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος.

3.6 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Οι προοπτικές που ανοίγει το Μάαστριχτ και η ενοποίηση της Ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς από 1.1.1993 προσδιορίζουν την ανάγκη ριζικού εκσυγχρονισμού του τραπεζικού μας συστήματος. Ενός εκσυγχρονισμού οργανωτικού και λειτουργικού που θα έχει ως στόχο την προσφορά των κλασικών και νέων τραπεζικών προϊόντων με ασφάλεια, ταχύτητα και χαμηλό ανταγωνιστικό κόστος που θα προσφέρει μια νέα τραπεζική διάσταση μέσα από ένα πλαίσιο μέτρων, μέσων και αποφάσεων που θα έχουν ως βάση την προοπτική που διαγράφουν η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, η ανταγωνιστική παρουσία των Ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων και οι δυνατότητες συνεργασιών και δραστηριοτήτων στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Ειδικότερα η ενοποίηση της Ευρωπαϊκής τραπεζικής αγοράς και η ραγδαία εξάπλωση των νέων τεχνολογικών εφαρμογών είναι από τους

βασικότερους παράγοντες που επηρεάζουν αποφασιστικά το σχεδιασμό εκσυγχρονισμού και τις προοπτικές των Ελληνικών Τραπεζών.

Η Οικονομική Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση προσφέρει τη μεγάλη τραπεζική αγορά των 340 εκατ. Ευρωπαίων και η υλοποίηση των τραπεζικών οδηγιών της ΕΟΚ οδηγεί στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και προσφορά τραπεζικών υπηρεσιών. Τα κύρια χαρακτηριστικά του ενοποιημένου Ευρωπαϊκού χώρου για τους συναλλασσόμενους στην ελληνική και κοινοτική τραπεζική αγορά θα είναι:

- Ο αποταμιευτής θα είναι ελεύθερος να επιλέξει το νόμισμα και το τραπεζικό ίδρυμα για τις καταθέσεις του.
- Ο επιχειρηματίας και ο καταναλωτής θα μπορούν να δανείζονται από το Κοινοτικό Τραπεζικό Ίδρυμα της επιλογής τους και στο νόμισμα της προτίμησής τους.
- Ο επενδυτής θα έχει ελεύθερη την επιλογή να κάνει τις τοποθετήσεις του στη χώρα και την περιοχή που τον ενδιαφέρουν οικονομικά.
- Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες θα έχουν δυνατότητα να εγκαθιστούν ελεύθερα υποκαταστήματα σε οποιαδήποτε κοινοτική χώρα επιθυμούν και να παρέχουν τραπεζικές υπηρεσίες κάθε μορφής ακόμα και σε πελάτες τους στη χώρα της Κοινότητας που δεν έχουν υποκατάστημα εγκατεστημένο. Έτσι η δυναμική των τραπεζικών ενδιαφερόντων θα επεκταθεί από το εθνικό και στο κοινοτικό επίπεδο.

3.6.1 ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Η εξέλιξη στα μέσα πληρωμής από το χαρτονόμισμα στο λογιστικό χρήμα και σήμερα στο πλαστικό και το ηλεκτρονικό, οι αυτοματοποιημένες συναλλαγές με την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων και τα αυτόματα συστήματα των διατραπεζικών διακανονισμών προσδιορίζουν τις αλλαγές στην οργανωτική δομή, τον εξοπλισμό και την αναγκαία εξειδίκευση των

στελεχών των τραπεζών σε όλες τις βαθμίδες. Πρόκειται για μια πορεία που οδηγεί σταδιακά σε τραπεζικές συναλλαγές χωρίς χαρτί και χρήμα μέσα από τη χρησιμοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι εξελίξεις στις επικοινωνίες, τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, στα τερματικά και τηλεματικά συστήματα. Μια πορεία επαναστατική που επιτρέπει την προσφορά νέων τραπεζικών προϊόντων και προπαντός ταχύτητα στις συναλλαγές και οικονομία χρόνου και δαπανών για τις τράπεζες και τους πελάτες. Η εισαγωγή των σύγχρονων τεχνολογικών εφαρμογών από τις ελληνικές τράπεζες, βρίσκεται σε εξέλιξη με τη σημείωση ότι άλλες μεν έχουν προχωρήσει στη μερική εφαρμογή τους ενώ όλες μπορούμε να πούμε ότι βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού και προγραμματισμού.

Οι εξελίξεις στην τραπεζική αγορά και την οργανωτική διάρθρωση των τραπεζών συμβαδίζουν με τις νέες τεχνολογικές εφαρμογές, τα νέα όρια του ανταγωνισμού, την τιτλοποίηση συναλλαγών και τις απαιτήσεις των πελατών για νέα τραπεζικά προϊόντα που ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις συναλλαγές τους. Στις βασικότερες εξελίξεις περιλαμβάνονται:

3.6.2 Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η σύγχρονη τράπεζα είναι μια βιομηχανία υπηρεσιών που καλείται να επιβιώσει και να αναπτυχθεί σε μια διαρκώς διευρυνόμενη ανταγωνιστική αγορά. Η επιτυχία είναι συνδεδεμένη με την ικανότητα προσέλευσης του επιθυμητού πελατειακού δυναμικού που θα εκδηλώσει την προτίμησή του για αυτές και είναι πρόθυμο να πληρώσει το κόστος της προσφοράς τους.

Η σύγχρονη αυτή αντίληψη δικαιώνεται από την εντεινόμενη διεθνώς φιλελευθεροποίηση των οικονομιών και προσδιορίζει την αναγκαία οργανωτική και παραγωγική δομή των ελληνικών τραπεζών. Μια δομή

ανταγωνιστική που πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει το διευρυνόμενο και εντεινόμενο ανταγωνισμό που την προσδιορίζουν, η διεθνοποίηση των τραπεζικών εργασιών, η διείσδυση των ξένων τραπεζών και κυρίως η ενοποίηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αγοράς.

3.6.3 ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Τεχνολογικές καινοτομίες έχουν σαν στόχο ανταγωνιστική προσφορά τραπεζικών προϊόντων και την εξασφάλιση του μεγαλύτερου δυνατού μεριδίου της τραπεζικής αγοράς με τα καλύτερα παράλληλα οικονομικά αποτελέσματα.

Οι καινοτομίες οδηγούν στην αυτοματοποίηση των συναλλαγών με την εξελικτική χρησιμοποίηση των σύγχρονων τεχνικών που καθίστανται αναγκαίες από την εξέλιξη των τραπεζικών εργασιών και από τις εφαρμογές των ανταγωνιστών.

Οι τεχνολογικές εφαρμογές επαναστατοποιούν την τραπεζική αγορά, έχουν ως βασικό στήριγμα τη βελτίωση των τηλεπικοινωνιών, την ανάπτυξη της πληροφορικής η οποία ενημερώνει τη Διοίκηση, παρέχει την εικόνα των πελατών και στηρίζει το Retail banking. Οι πελάτες προτιμούν τα υποκαταστήματα τραπεζών τα οποία με τη σύγχρονη τεχνολογία τους, προσφέρουν ευρύτερο φάσμα υπηρεσιών και τους παρέχουν οικονομία χρόνου και δαπανών. Στις σύγχρονες τεχνικές τραπεζικές εφαρμογές περιλαμβάνονται:

- Το πλαστικό χρήμα που στηρίζεται στις πλαστικές κάρτες τοπικές και διεθνείς.
- Το ηλεκτρονικό κέντρο συγκέντρωσης και επεξεργασίας των στοιχείων των συναλλαγών με γραμμές on line.

- Οι αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές (automatic teller machine - ATM) που δίνουν δυνατότητα αυτόματων χρηματικών συναλλαγών και παροχής πληροφοριών.
- Η ηλεκτρονική κίνηση κεφαλαίων στα σημεία πωλήσεων (electronic fund transfer - Point of sale - EFT/POS) που αντικαθιστά επιταγές και μετρητά με τη χρήση πλαστικής κάρτας με μνήμη μικροκύκλωμα υψηλού συντελεστή ασφάλειας.
- Η διεκπεραίωση τραπεζικών συναλλαγών με χρήση τηλετραπεζικών τερματικών στο γραφείο, το σπίτι του πελάτη (Home office banking) (ιδιαίτερη επίδραση στην αποδυνάμωση των υποκαταστημάτων).

Η εφαρμογή της τραπεζικής τεχνολογίας και η προώθηση των διατραπεζικών συναλλαγών, τους οικονομικότερους όρους διευκολύνουν από τη υιοθέτηση του αυτόματου συστήματος διατραπεζικών διακανονισμών που προσφέρουν κεντρικές εταιρίες και υποδομή που εξασφαλίζει ταχύτητα αξιοπιστία και ασφάλεια σε εθνικό διεθνές επίπεδο.

3.6.4 ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.

Η ίδρυση επενδύσεων έρχεται να καλύψει τις αυξανόμενες ανάγκες του επενδυτικού κοινού και των επιχειρηματικών φορέων σε μεσομακροπρόθεσμα κεφάλαια μέσα από ένα διευρυνόμενο φάσμα τίτλων. Οι δανειολήπτες αντί να προσφεύγουν στις τράπεζες καταφεύγουν στην κεφαλαιαγορά με την έκδοση και διάθεση τίτλων μέσω των γνωστών μηχανισμών.

Η αναζήτηση κεφαλαίων μέσω τίτλων διαπραγματεύσιμων ή μη περιορίζει τον παραδοσιακό δανεισμό και συνδέει απ'ευθείας τους αποταμιευτές με τους επενδυτές. Η απελευθέρωση των υπηρεσιών επενδύσεων και αγοράς τίτλων σε κοινοτικό επίπεδο, θα συμβάλλει στην ένταση διαφοροποίησης της ελληνικής τραπεζικής αγοράς. Η εξέλιξη αυτή

οδηγεί τους τραπεζικούς φορείς σε συνεργασίες ή τη δημιουργία θυγατρικών εταιριών, που επιτρέπουν την επιρροή τους στη δευτερογενή τραπεζική αγορά. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν εταιρίες όπως είναι: "Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων, Επενδύσεων και Χαρτοφυλακίου", χρηματιστηριακές και άλλες. Για τον ίδιο σκοπό ιδρύονται από τις τράπεζες και εταιρίες παροχής υπηρεσιών, στήριξης εταιρικών και λοιπών οικονομικών φορέων.

3.6.5 ΝΕΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ο αριθμός των τραπεζών και των τραπεζικών υποκαταστημάτων αυξάνονται με βάση τις προοπτικές της οικονομίας μας, τον εθισμό του πληθυσμού και των επιχειρήσεων στη χρήση των τραπεζικών υπηρεσιών και την προσφορά νέων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών. Στην ανάπτυξη αυτή σημαντική είναι η συμβολή της ανερχόμενης τεχνικής και κοινωνικής υποδομής της χώρας μας όπως είναι οι επικοινωνίες και οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Έτσι σταδιακά οι τραπεζικοί φορείς με στόχο την αναβάθμιση της θέσης τους στην τραπεζική αγορά και την αντιμετώπιση του διευρυνόμενου ανταγωνισμού και τις νέες απαιτήσεις των πελατών τους, σχεδιάζουν και προγραμματίζουν την ποσοτική και ποιοτική αύξηση των προσφερόμενων σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών αυτοδύναμα ή μέσω θυγατρικών φορέων και συνεργασιών με άλλα πιστωτικά ιδρύματα του εσωτερικού και εξωτερικού.

Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται σήμερα μια νέα σειρά από προϊόντα και υπηρεσίες που υπηρετούν τις διευρυνόμενες συναλλακτικές ανάγκες των πελατών και καλύπτονται από τις νέες τραπεζικές τεχνολογικές εφαρμογές όπως είναι:

- Το Leasing που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να εκσυγχρονίσουν τις εγκαταστάσεις τους, με τη μορφή συμφωνίας μισθώσεως.

- Το Factoring που εξασφαλίζει τη χρηματοδότηση των πωλήσεων στις επιχειρήσεις.
- Το Private Banking που παρέχει τραπεζικές επενδυτικές υπηρεσίες και συμβουλές στους πελάτες αποταμιευτές.
- Το Unter Banking που καλύπτει την είσοδο των επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο.
- Το πλαστικό χρήμα με διάφορες μορφές που εξυπηρετεί τις συναλλαγές σε εθνικό και διεθνές επίπεδο

Στο πακέτο των νέων προϊόντων ανήκουν ακόμα οι εργασίες Forward Rate Agreement, Swaps, Option, Ομολογιακά δάνεια, η προώθηση αμοιβαίων κεφαλαίων και πλείστες άλλες υπηρεσίες που στοχεύουν στην κάλυψη των αναγκών και των πλέον απαιτητικών πελατών.

Από την ενοποιημένη τραπεζική αγορά μας χωρίζει λίγος χρόνος. Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση έχει δρομολογηθεί στο Μάαστριχτ και έχει χρονικά προσδιοριστεί. Οι ίσες ευκαιρίες παραγωγής και προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών προσδιορίζουν την στρατηγική των επιχειρήσεων και των τραπεζών με το βλέμμα στραμμένο τόσο στον εθνικό όσο και στον ευρωπαϊκό ορίζοντα των 340 εκατ. καταναλωτών.

Οι ελληνικές τράπεζες με τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό, το αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό και τα μέσα που διαθέτουν αποτελούν δυναμικό εργαλείο που μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην επιτακτική ανάγκη επιτάχυνσης των ρυθμών σύγχρονης ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Η είσοδος της οικονομίας μας στην τροχιά του Μάαστριχτ και το αξίωμα της Φραγκλίνου "Αν έχεις καιρό μην περιμένεις ευκαιρία" προσδιορίζουν δραματικά την ανάγκη άμεσης δυναμικής αναπτυξιακής κινητοποίησης των οικονομικών φορέων της χώρας μας και των τραπεζών για να μη μείνουμε στο περιθώριο των οικονομιών της Ενωμένης Ευρώπης.

3.7 Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ (ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1992) ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ.

Η νομισματική κρίση που ξέσπασε στα μέσα Σεπτεμβρίου στον Κοινοτικό χώρο, και η οποία επανελήφθει σε ηπιότερη μορφή στις 22 Νοεμβρίου 1992, ήταν ένα αποκαλυπτικό τεστ των ευρωπαϊκών οικονομιών και ένα σκληρό μάθημα σεί πολλούς εταίρους σχετικά με την Ευρώπη των δυο ταχυτήτων και τη σημασία της υιοθέτησης ενός ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος για τη σταθερότητα των Οικονομιών των κρατών-μελών.

Εδώ θα παρουσιάσουμε έναν απολογισμό αυτής της κρίσης, αναλύοντας τα αίτια που την προκάλεσαν, τις επιπτώσεις της στην ευρωπαϊκή και ελληνική οικονομία και τα συμπεράσματα που προκύπτουν. Τα συμπεράσματα αυτά μπορούν να οδηγήσουν στη λήψη μέτρων και στην κατάλληλη συμπεριφορά των Κοινοτικών εταίρων για να αποφευχθεί στο μέλλον παρόμοια κρίση με απρόβλεπτες συνέπειες για την τύχη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΕΝΣ, το οποίο αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την οικονομική σταθερότητα και την ανάπτυξη της Ευρώπης.

Η εμφάνιση της νομισματικής κρίσης ήταν αναμενόμενη από τους γνώστες της πορείας των ευρωπαϊκών οικονομικών εξελίξεων και της εγωιστικής στάσης της Γερμανίας. Αφορμή κατά την άποψή μας, ήταν το αρνητικό δημοψήφισμα των Δανών για τη συνθήκη του Μάαστριχτ και η βαρύτητα που δόθηκε στο δημοψήφισμα στη Γαλλία και η αβεβαιότητα για την έκβασή του, σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη αποκάλυψη της ασθένειας του Προέδρου Μιτεράν.

Η σημασία του γαλλικού δημοψηφίσματος για την Ευρώπη φάνηκε από τη σπουδή των 12 να προειδοποιήσουν για την αρνητική επίπτωση ενός Γαλλικού "όχι" και τη σύγκλιση του Συμβουλίου των Υπουργών

Εξωτερικών την 21η Σεπτεμβρίου 1992, άσχετα με το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος. Είχε προβλεφθεί ότι το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος δε θα είναι ένα ξεκάθαρο και δυνατό “ναι”, αλλά ένα “ίσως” όπως και συνέβη στην πραγματικότητα.

Η θετική ψήφος της μικρής αλλά αποφασιστικής πλειοψηφίας των Γάλλων αποτελεί ιστορικό γεγονός για την Ευρώπη και ειδικότερα την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Και τούτο διότι η Γαλλία έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης από τις αρχές της δεκαετίας του 1950. Αντίθετα, με ένα αρνητικό αποτέλεσμα, η διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης θα έμπαινε σε μια περίοδο έντονης κρίσης και η Ευρώπη σε αστάθεια. Για την Ελλάδα το “όχι” των Γάλλων θα είχε δραματικές επιπτώσεις για πολλούς λόγους, αλλά κυρίως γιατί η Συνθήκη του Μάαστριχτ έχει αρχίσει να λειτουργεί για την Ελλάδα ως ένα μέσο κοινωνικοοικονομικού εκσυγχρονισμού.

Η νομισματική καταιγίδα ήταν μια δοκιμασία και αμφισβήτηση της αξιοπιστίας του ΕΝΣ και υπήρχε κίνδυνος να αποτελέσει τη χαριστική βολή για τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Η νομισματική αυτή τρικυμία δημιουργεί το φόβο στις ασθενέστερες Κοινοτικές οικονομίες ότι δε θα είναι παρούσες στο κρίσιμο ραντεβού του 1997 ή 1999, στο οποίο θα κριθεί η συμμετοχή ενός κράτους μέλους στην Ευρωπαϊκή ΟΝΕ.

Επιπλέον οι αντίπαλοι της Συνθήκης βρήκαν τη “χρυσή ευκαιρία” να εξαπολύσουν έντονη επίθεση εναντίον της δημιουργίας της προβλεπόμενης ΟΝΕ. Υποστηρίζουν ότι η Ιταλία, η Αγγλία και η Ισπανία είναι από τις Κοινοτικές εκείνες χώρες που είχαν ακολουθήσει τις κατευθύνσεις του Μάαστριχτ παίρνοντας σκληρά οικονομικά μέτρα για να μειώσουν τον πληθωρισμό και τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Εντούτοις, υποστηρίζουν ότι η λιρέτα, στερλίνα και πεσέτα ήταν τα πρώτα θύματα της κρίσης.

Παράλληλα όμως οι υποστηρικτές της Συνθήκης χρησιμοποίησαν το επιχείρημα ότι η καθιέρωση ενός ενιαίου νομίσματος στα πλαίσια της ΟΝΕ, θα απαλλάξει οριστικά την Κοινότητα από παρόμοια φαινόμενα.

Σημείο εκκίνησης της πρόσφατης νομισματικής κρίσης αποτέλεσε η απότομη υποχώρηση του αμερικανικού δολαρίου, η οποία οδήγησε στην ενίσχυση του μάρκου. Παράλληλα η Κεντρική Τράπεζα της Γερμανίας, η περίφημη πλέον Μπούτεσμπανκ, κρατούσε τους τελευταίους μήνες τα επιτόκια σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η πολιτική αυτή απέβλεπε κυρίως στον περιορισμό των πληθωριστικών πιέσεων ώστε το γερμανικό μάρκο να διατηρηθεί ισχυρό. Παράλληλα η πολιτική αυτή απέβλεπε στην προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων (καταφύγιο των διεθνών επενδυτών), προκειμένου να αντιμετωπιστεί η αναγκαιότητα εξασφάλισης πόρων για την ανασυγκρότηση της Ανατ. Γερμανίας και την προστασία του βιοτικού επιπέδου της Δυτικής Γερμανίας.

Όπως διαπιστώνεται οι ΗΠΑ και η Γερμανία κινήθηκαν σε διαφορετική κατεύθυνση (μείωση και αύξηση επιτοκίων αντίστοιχα) για να πετύχουν το ίδιο αποτέλεσμα, δηλαδή τη χρηματοδότηση της εγχώριας ανάκαμψης. Στελέχη του ΔΝΤ επέρριψαν ευθύνες στις ΗΠΑ που παρουσιάζουν υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα και παράλληλα διατηρούν σε υψηλά ακόμα επίπεδα τα επιτόκια.

Η ισχυροποίηση του μάρκου οδήγησε στην αύξηση της ζήτησής του, με συνέπεια την υπερτίμησή του και την εξασθένηση των άλλων νομισμάτων και ειδικότερα: της στερλίνας, του φράγκου, της λιρέτας και της πεσέτας. Οι μακροοικονομικές ανισορροπίες που χαρακτηρίζουν πολλές ευρωπαϊκές οικονομίες επέδρασαν δραστικά στην εμφάνιση αυτής της κρίσης μετά από τη συμπεριφορά της Γερμανίας να επιμένει στα υψηλά επιτόκια. Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι την πρώτη

επίθεση δέχτηκαν τα νομίσματα των χωρών με μεγάλα (Αγγλία, Ιταλία) ή μικρότερα οικονομικά προβλήματα (Ισπανία).

Από την εξέλιξη της κρίσης διαπιστώνουμε ότι οι διεθνείς επενδυτές στράφηκαν προς τα νομίσματα των χωρών οι οποίες άσχετα αν είναι υπέρ ή κατά του Μάαστριχτ, έχουν ισχυρή οικονομία, όπως η Γερμανία. Η ολομέτωπη συνεπώς επίθεση της διεθνούς κερδοσκοπίας στον ευρωπαϊκό χώρο διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην “εμβάθυνση” της κρίσης ενόψει μάλιστα της αβεβαιότητας για την έκβαση του αποτελέσματος του γαλλικού δημοψηφίσματος της 20ης Σεπτεμβρίου. Έχει διαπιστωθεί εξάλλου ότι αν οι χρηματιστές σε διεθνές επίπεδο, αποφασίσουν για την αποδοτικότητα ενός νομίσματος, οι παρεμβάσεις των Κεντρικών Τραπεζών είναι αναποτελεσματικές γιατί οι παρεμβάσεις αυτές ουσιαστικά αποτελούν σταγόνα στον ωκεανό.

Οι έντονες αυτές διαταραχές των ισοτιμιών των Ευρωπαϊκών νομισμάτων οδήγησαν στην υποτίμηση της ιταλικής λιρέτας (7%), της ισπανικής πεσέτας (5%) και στην αναγκαστική πλέον αποχώρηση της βρετανικής στερλίνας (επ’ αόριστον) και της λιρέτας (προσωρινά), από το Μηχανισμό του ΕΝΣ. Η αποχώρηση αυτή που αποτέλεσε πλήγμα για το ΕΝΣ, ήταν αναγκαστική διότι αν παρέμεναν στο ΕΝΣ δεν είχαν τη δυνατότητα υποτίμησης πέραν ενός ορισμένου ποσοστού.

Η αναταραχή στο Ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα και η αβεβαιότητα για την έκβασή της, ανάγκασε τον Άγγλο Πρωθυπουργό να αναγγείλει Σύγκλιση Έκτακτης Συνόδου Κορυφής στο Μπέρμιχαμ της Αγγλίας την 16η Οκτωβρίου 1992 με κύρια αντικείμενα συζήτησης: το Δανικό “όχι”, τη διαδικασία προσέγγισης του πολίτη από την Κοινότητα και την αλλαγή του ΕΝΣ.

Αναλυτικότερα την 16η Σεπτεμβρίου που η νομισματική κρίση είχε φτάσει στο αποκορύφωμά της, η Τράπεζα της Αγγλίας, για να στηρίξει τη

στερλίνα αύξησε το επιτόκιό της, (κατά 50%) από 10% σε 15%. Αυτό το μέτρο όμως δεν ήταν αρκετό και έτσι, για να αποφύγει περαιτέρω αύξηση των επιτοκίων, αποφάσισε να αποσύρει τη στερλίνα από το ΕΝΣ για να μην έχει τον περιορισμό της δυνατότητας διακύμανσης της τιμής του εθνικού της νομίσματος. Παράλληλα η ιταλική λιρέτα συνέχιζε να υφίσταται πιέσεις, παρά την υποτίμηση που είχε πραγματοποιηθεί, με συνέπεια να προτιμήσει την πολιτική της βρετανικής κυβέρνησης, δηλαδή την έξοδο της λιρέτας από το ΕΝΣ, έστω προσωρινά.

Θα πρέπει να σημειώσουμε επίσης, ότι η Μπούτεσμπανκ παρενέβη δυναμικά για να στηρίξει τη δανέζικη κορώνα και την ιρλανδική λίρα. Έτσι η Κεντρική Τράπεζα της Δανίας παρενέβη ελάχιστα και επιπλέον η Δανική κυβέρνηση με την αντιπολίτευση κατέληξαν σε συμφωνία για την οικονομική πολιτική που πρέπει να εφαρμοστεί προκειμένου να σωθεί η οικονομία τους. Η στήριξη του δανέζικου νομίσματος από τη Γερμανία είναι ένας λόγος που ψυχράθηκαν οι σχέσεις Αγγλίας - Γερμανίας.

Η Τράπεζα της Γαλλίας επίσης, χρειάστηκε να διαθέσει 15 δις μάρκα (δηλ.1,9 τρις δρχ) για να κρατήσει την τιμή του φράγκου στα οριζόμενα από το ΕΝΣ επιτρεπτά όρια.

Οι αγορές πάντως παρέμειναν "νευρικές" και μετά την 20η Σεπτέμβρη, και αν το αποτέλεσμα του γαλλικού δημοψηφίσματος δεν ήταν θετικό, το χάος θα κυρίευε και πάλι την 21η Σεπτεμβρίου 1992 στις αγορές συναλλάγματος. Η νομισματική θύελλα που σάρωσε την Ευρώπη έχει πλέον κοπάσει και στην ευρωπαϊκή συναλλαγματική αγορά διαμορφώνονται νέες ισορροπίες. Ο Πρόεδρος του ΔΝΤ Μισέλ Καμντεσύ, εξάλλου εξέφρασε ικανοποίηση για τις ενέργειες των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών που απέβλεπαν στην αντιμετώπιση της χειρότερης εδώ και μια 20ετία νομισματικής κρίσης.

Η Ευρωπαϊκή οικονομία παρά τα πλήγματα που έχει υποστεί από την ύφεση, παραμένει κατά βάση υγιής και ισχυρή. Για αυτό κατάφερε να αντέξει στην ολομέτωπη επίθεση της διεθνούς κερδοσκοπίας χωρίς να περιέλθει σε ανεπανόρθωτα χαώδη κατάσταση. Όπως τόνισε ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζακ Ντελόρ, η ένταση στους κόλπους του ΕΝΣ δεν αποτελεί και κρίση του συστήματος, αλλά η αναταραχή αυτή απεικονίζει την κρίση της λιρέτας και της στερλίνας και αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι οι δύο αυτές οικονομίες δε χαίρουν άκρας υγείας.

Όπως ήταν φυσικό η δραχμή δεν ήταν δυνατό να μην επηρεαστεί από αυτή την αναταραχή και έτσι βρέθηκε στη δίνη του ευρωπαϊκού νομισματικού κυκλώνα. Η αναταραχή στο ΕΝΣ και κυρίως η υποτίμηση της λιρέτας και της πεσέτας καθώς και η αποχώρηση της πρώτης και της στερλίνας από το ΕΝΣ, είχαν ως αποτέλεσμα τις έντονες πιέσεις στη δραχμή. Οι πιέσεις όμως αυτές ήταν μικρότερες από εκείνες επί των άλλων κοινοτικών νομισμάτων που μετέχουν στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του ΕΝΣ.

Τα γεγονότα αυτά στην ελληνική αγορά συναλλάγματος οδήγησαν την Τράπεζα της Ελλάδος, για να προστατεύσει τη δραχμή, να δώσει συγκεκριμένες εντολές στις εμπορικές τράπεζες και ειδικότερα:

- Στην περίπτωση ανοίγματος σε λογαριασμούς μετατρέψιμων δραχμών θα επιβάλλετο ποινή, χωρίς ανώτατο όριο.
- Οι πράξεις με περιθώριο δύο ημερών υπόκειντο σε περιορισμό από πλευράς χρόνου.
- Οι προθεσμιακές πράξεις με τράπεζες του εξωτερικού καθώς και όσες αφορούσαν ποσά άνω των 100 χιλ. δολαρίων θα προαναγγέλλονταν στην Τράπεζα της Ελλάδος.
- Οι πράξεις που θα γίνονταν στην ελεύθερη αγορά θα αναγγέλλονταν αμέσως μετά στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι εντολές αυτές αποδείχτηκε ότι ήταν σωστές έγκαιρες και αποτελεσματικές, αφού η δραχμή δεν ακολούθησε τον εκτροχιασμό των άλλων Ευρωπαϊκών νομισμάτων, τουναντίον η δραχμή κράτησε την σταθερότητά της, χωρίς σημαντική διακύμανση κατά τη διάρκεια της κρίσης και μάλιστα υπερτιμήθηκε κατά 1,5% έναντι του ECU. Επιπλέον ο εξωτερικός τομέας της ελληνικής οικονομίας δεν αντιμετώπισε σοβαρή κρίση αφού τα συναλλαγματικά αποθέματα παρέμειναν σε ικανοποιητικά επίπεδα.

Οι παρεμβάσεις βέβαια αυτές ήταν αποτελεσματικές όχι μόνο γιατί ήταν έγκαιρες, αλλά και γιατί η δραχμή ήταν εκτός του ΜΣΙ του ΕΝΣ, δεν έγινε άρση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και είχαμε την τύχη να μην υποτιμηθεί το πορτογαλικό εσκούδο. Επιπλέον, και το σημαντικότερο, η οικονομική πολιτική που ασκείται απεδείχθει ότι άρχισε να δημιουργεί την κατάλληλη "θωράκιση" της ελληνικής οικονομίας ώστε να αντέχει σε κλυδωνισμούς, όπως η πρόσφατη ευρωπαϊκή νομισματική κρίση.

Η αντοχή της δραχμής στην πρόσφατη κρίση δε σημαίνει βέβαια ότι η αναταραχή αυτή έκανε καλό στην ελληνική οικονομία ή ότι η επανάληψή της θα αντιμετωπιστεί και πάλι με επιτυχία, π.χ. η υπερτίμηση της δραχμής έναντι της λιρέτας και της πεσέτας είναι σε βάρος των ελληνικών εξαγωγών προς τη Ιταλία και την Ισπανία. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι με τις αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος κερδίσθηκε χρόνος αλλά αυτό δε σημαίνει ότι θα κερδιθεί η μάχη.

Θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η ελληνική οικονομία δεν είναι σε εσφαλμένη πορεία, πλην όμως παράλληλα με τη σταθεροποίησή της είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Χωρίς την τελευταία δε θα υπάρξει παραγωγική δραστηριότητα ούτε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων.

Το τελικό συμπέρασμα κατά την άποψή μας από τις παραπάνω διαπιστώσεις είναι ότι η πρόσφατη νομισματική κρίση στον ευρωπαϊκό χώρο όχι μόνο δε θα πλήξει τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και το μέλλον της Ευρώπης, αλλά τελικά θα έχει μόνο θετικά αποτελέσματα. Η κρίση αυτή έδωσε πολλά “διδάγματα” στους κοινοτικούς εταίρους και θα οδηγήσει στην επιτάχυνση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και στην ουσιαστική οικονομική ενίσχυση των ασθενέστερων κοινοτικών οικονομιών. Η σύγκλιση αυτή είναι η μόνη εγγύηση αποφυγής μιας παρόμοιας νομισματικής αναταραχής στον κοινοτικό χώρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

**ΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕ-
ΡΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙ-
ΚΟΝΟΜΙΑΣ**

4.1 ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

4.1.1 ΑΣΧΗΜΟΙ ΚΑΙΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Περίπου μισές αγροτικές εκμεταλλεύσεις στην Ελλάδα, για την ακρίβεια οι 423000 επί συνόλου 923000 θα είναι σε λίγα χρόνια εκτός αγοράς. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές ήδη δεν πληρούν τους όρους των κοινοτικών προδιαγραφών από πλευράς καλλιεργούμενης έκτασης, ύψους επενδύσεων, αριθμού απασχολούμενων, χρήση εξοπλισμού κ.τ.λ. Αν ληφθεί υπόψη ότι οι 423000 αγροτικές εκμεταλλεύσεις απασχολούν ένα μεγάλο μέρος του αγροτικού πληθυσμού, είναι σαφές ότι τα αμέσως επόμενα χρόνια η αγορά εργασίας στην Ελλάδα θα υποστεί ισχυρούς κλονισμούς, αφού οι ως τώρα απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα θα αναζητήσουν εργασία σε άλλους τομείς, οι οποίοι όμως αποδεικνύονται ήδη ανίκανοι να απορροφήσουν το πλεονάζον εργατικό δυναμικό.

Υπενθυμίζεται ότι το Πρόγραμμα Σύγκλισης 1994-1999 προβλέπει τη δημιουργία 50000 νέων θέσεων εργασίας, ενώ από τον αγροτικό χώρο θα αναζητήσουν εργασία άνω των 200000 ατόμων. Για όσους δεν το έχουν αντιληφθεί ακόμη, δυστυχώς, θα αναφερθούμε σε ορισμένα στοιχεία βάσει των οποίων αποδεικνύεται ότι η κατάσταση της ελληνικής γεωργίας είναι κακή και οι προοπτικές της δυσοίωνες.

Καταρχήν θα πρέπει να αναφερθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος των εισπράξεών μας από τον Κοινοτικό προϋπολογισμό απορροφάται από τη γεωργία. Για παράδειγμα το 1993 επί συνόλου 1.212 δισ. δρχ. που απορροφήθηκαν συνολικά για τη γεωργική περιφερειακή και κοινωνική πολιτική, τα 800,5 δισ διατέθηκαν για τη γεωργία. Το 1994 από τα 1174 δισ που εισπράχθηκαν συνολικά τα 841 δισ κατευθύνθηκαν στη γεωργία, ενώ το 1995 από τα 1105 δισ τα 817 δισ.

Κατά συνέπεια, αφού το μεγαλύτερο μέρος των εισπράξεων μας από το κοινοτικό προϋπολογισμό απορροφήθηκε από τη γεωργία θα

ανάμενε κανείς ότι έχουν γίνει “επαναστατικές αλλαγές” τα τελευταία χρόνια στο πρωτογενή τομέα. Και όμως η κατάσταση στην ελληνική γεωργία παραμένει απαράδεκτη αφού οι δείκτες της λίγο μόνο διαφέρουν από εκείνους που υφίσταντο πριν από μια δεκαετία και ακόμα νωρίτερα.

Υπενθυμίζουμε ότι ακόμα και σήμερα όπως πριν από 10-15 χρόνια, η γεωργία απασχολεί άνω του 20% του συνολικού πληθυσμού. Αντίθετα σημαντική είναι η συμβολή της γεωργίας στις εξαγωγές αφού καλύπτει το 30% των συνολικών εξαγωγών μας. Τούτο βεβαίως, είναι θετικό σήμερα αλλά θα αποδειχτεί αρνητικό αύριο, διότι λόγω του διεθνούς ανταγωνισμού που επέρχεται οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων θα μειωθούν και οι πιθανότητες να υποκατασταθούν από βιομηχανικά προϊόντα είναι ελάχιστες.

Το γεγονός ότι η κατάσταση στην ελληνική γεωργία είναι κακή αποδεικνύεται και από άλλα στοιχεία. Οι επενδύσεις στο τομέα αυτό είναι ανεπαρκέστερες σε σχέση με τις ανάγκες τους και τις διαρθρωτικές αλλαγές που πρέπει να υποστεί. Το 60% του ενεργού πληθυσμού είναι άνω των 55 ετών και το 30% άνω των 65 ετών. Πρόκειται για το γηραιότερο αγροτικό πληθυσμό της Ευρώπης. Εξάλλου το μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων παραμένει το ίδιο από την εποχή της ένταξης της χώρας μας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες αφού δεν κατεβλήθη καμία σοβαρή προσπάθεια αναδιασμού. Η μέση γεωργική εκμετάλλευση στην Ελλάδα δεν ξεπερνά τα 43 στρέμματα, ενώ ο μέσος κοινοτικός όρος είναι 165 στρέμματα. Έτσι το κόστος παραγωγής αγροτικών προϊόντων είναι υψηλότερο στην Ελλάδα από ότι στις άλλες Κοινοτικές χώρες. Ένα άλλο συγκριτικό μειονέκτημα της ελληνικής γεωργίας είναι η διάρθρωση της παραγωγής.

Αυτή είναι η κατάσταση. Σε ότι αφορά τις προοπτικές αρκεί να υπενθυμίσουμε ότι σύμφωνα με τις επιταγές του Παγκόσμιου Οργανισμού

Εμπορών, (ΠΟΕ πρώην GATT), θα μειώνονται συνεχώς οι αγροτικές επιδοτήσεις και ενισχύσεις ενώ θα μειώνονται και οι δασμοί εισαγόμενων προϊόντων από τρίτες χώρες. Επίσης, ότι τα βασικά αγροτικά προϊόντα, (βαμβάκι, ελαιόλαδο, καπνά, κρασί), τίθενται υπό περιορισμό αφού η παραγωγή τους πρέπει να μειωθεί, σύμφωνα με τις Κοινοτικές αποφάσεις. Είναι φανερό λοιπόν ότι η κατάσταση στην ελληνική γεωργία είναι κακή και οι προοπτικές δυσοίωνες.

4.1.2 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Για τη συνθήκη, οι θετικές συνέπειες που απορρέουν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ είναι πολλές. Εξυπηρετούνται τα εθνικά μας συμφέροντα, ενώ η πορεία προς την ΟΝΕ και τη πολιτική Ένωση μπορεί να λειτουργήσει και ως ένα πλαίσιο για το προσδιορισμό ορισμένων εκσυγχρονιστικών επιλογών στην οικονομία, στη διοίκηση, στους θεσμούς και στην ελληνική κοινωνία γενικότερα. Μπορεί να οδηγήσει την Ελλάδα σε ένα καθολικό εκσυγχρονισμό.

Ποιές είναι όμως οι επιπτώσεις του Μάαστριχτ στη ελληνική γεωργία; Διανοίγονται νέες προοπτικές για τους Έλληνες αγρότες; Δημιουργούνται προβλήματα;

Πρώτο, η αναλογία της Ελλάδος στο Β' πακέτο Ντελόρ (περίπου 5,2 τρις δρχ) είναι γνωστό ότι αποτέλεσε μια επιτυχία στη χώρα μας. Το ποσό αυτό μαζί με τις διάφορες εισροές από το Γεωργικό Ταμείο - Τμήμα Εγγυήσεων μπορεί τελικά να ξεπεράσει τα 10 τρις δρχ. Σίγουρα, λοιπόν το όφελος της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα εκείνο της ελληνικής γεωργίας θα πρέπει να είναι σημαντικό. Σύμφωνα με τις εξαγγελίες του οικονομικού επιτελείου της κυβέρνησης, πρόκειται να διατεθούν για τις ανάγκες της γεωργίας το 15 έως 20% του συνολικού ποσού που έχει

προγραμματιστεί στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, δηλαδή 1 τρις δρχ. περίπου.

Οι δαπάνες που αντιστοιχούν στην ελληνική γεωργία από το Β' πακέτο Ντελόρ στοχεύουν στην εκτέλεση ολοκληρωμένων προγραμμάτων που αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού, στην ενίσχυση και στήριξη πρωτοβουλιών σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, στη παρέμβαση σε μειονεκτικές περιοχές και στην ενίσχυση των κοινωνικών δομών του αγροτικού χώρου. Επομένως αυτό που προσδοκά κανείς από την υιοθέτηση του Β' πακέτου Ντελόρ είναι η αύξηση του μεγέθους των δημοσίων αλλά και των ιδιωτικών επενδύσεων στη γεωργία την περίοδο 1994 - 1997. Οι επενδύσεις αυτές θα στραφούν στη δημιουργία έργων υποδομής και αναδιάρθρωσης καλλιεργειών με συνεπαγόμενη τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την επίτευξη των παραπάνω στόχων.

Δεύτερον η ένταξη της δραχμής στο ΕΝΣ θα επιφέρει τη μείωση του ανοίγματος μεταξύ της πράσινης και χρηματιστηριακής αξίας της δραχμής μέχρι την τελική εξάλειψη του ανοίγματος αυτού με συνεπαγόμενες ευεργετικές επιδράσεις για το αγροτικό εμπορικό ισοζύγιο. Οι επιδράσεις βέβαια αυτές θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο της χρηματιστηριακής αξίας της δραχμής κατά το χρόνο ένταξής της στο ΕΝΣ. Έτσι η εξάλειψη των Νομισματικών Εξισωτικών Ποσών (ΝΕΠ) με δεδομένους τους νόμους της αγοράς και το επίπεδο της υποτίμησης της πράσινης δραχμής θα έχει ως συνέπεια την αύξηση των θεσμικών τιμών παραγωγού (στην αρχή των εμπορικών περιόδων), την αύξηση των εξαγωγών των αγροτικών προϊόντων, αλλά και την αύξηση των τιμών των εισαγόμενων αγριτικών προϊόντων.

Το τρίτο σημείο είναι οι επιπτώσεις που θα έχει η νέα κοινή αγροτική πολιτική στην ελληνική γεωργία. Ως γνωστό, στόχοι της ΚΑΠ της

μόνης ολοκληρωμένης κοινοτικής πολιτικής που προβλέπονταν ήδη από τη συνθήκη της Ρώμης, είναι η στήριξη του αγροτικού εισοδήματος. Μετά όμως από τρεις και πλέον δεκαετίες επιτυχημένης εφαρμογής, επικράτησαν άλλες ανάγκες και προτεραιότητες. Ο περιορισμός της παραγωγής αφού είχαμε φτάσει σε υπερπαραγωγή και η σύνθεσή της με κριτήρια ανταγωνιστικότητας, ώστε να περιοριστεί το υψηλό δημοσιονομικό κόστος. Η Κοινότητα συνεπώς αποφάσισε να αντικαταστήσει τη στήριξη της τιμής ορισμένων βασικών γεωργικών αγαθών με εισοδηματική στήριξη ανά στρέμμα ή κεφαλή ζώου κατά περίπτωση.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ της νέας ΚΑΠ, που αποφασίστηκε από το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας την 21.5.92, είναι η σύνδεση του όγκου της παραγωγής και του ύψους του αγροτικού εισοδήματος με τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης του παγκόσμιου εμπορίου. Η νέα ΚΑΠ αποβλέπει στο να απορροφούν οι παραγωγοί όλο και μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους από την αγορά. Ο κύριος λόγος των εγγυημένων τιμών θα είναι παράγοντες εξισορρόπησης της προσφοράς και της ζήτησης.

Όταν δε οι παραγόμενες ποσότητες θα ξεπερνούν το καθορισμένο όριο, το κόστος για τη διάθεση του πλεονάσματος θα το φέρουν οι ίδιοι οι παραγωγοί. Αυτό σημαίνει ότι δημιουργούνται νέες προϋποθέσεις ανταγωνιστικότητας και η επιβίωση της γεωργίας πλέον εξαρτάται σημαντικά από το βαθμό δραστηριοποίησής της στην εμπορία, τις εξαγωγές και γενικότερα αν έχει ανταγωνιστικά προϊόντα. Στα πλαίσια αυτά η τυποποίηση της γεωργικής παραγωγής, σε συνδυασμό με τη σωστή προβολή των προϊόντων, είναι βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του κάθε κλάδου της γεωργίας. Η νέα ΚΑΠ έχει επίσης διευρημένη αντίληψη για την περιβαλλοντική γεωργία, αναγνωρίζει τον αγρότη όχι μόνο σαν

παραγωγό, αλλά και σαν κάτοικο περιοχής που προσφέρει στην κοινωνία σαν σύνολο.

Το Υπουργείο Γεωργίας πρόσφατα διατύπωσε την άποψη ότι η συνισταμένη των μέτρων της νέας ΚΑΠ στους τομείς αυτούς θα οδηγήσει σε μια αύξηση του αγροτικού εισοδήματος κατά 66 εκατ. ECU ενώ οι εισροές μας από το Κοινοτικό Ταμείο θα αυξηθούν κατά 370 εκατ. ECU. Το πνεύμα συνεπώς της νέας ΚΑΠ είναι ότι οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις πρέπει να είναι βιώσιμες και ότι η βιωσιμότητα αυτή πρέπει οπωσδήποτε να στηρίζεται στη κερδοφορία τους.

Άλλωστε η αρχή της επικουρικότητας που ρητά αναφέρεται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ μπορεί να δώσει την ευχέρεια στην ελληνική κυβέρνηση να αναλάβει και εθνικές πρωτοβουλίες για την αναδιάρθρωση των δομών της ελληνικής γεωργίας και τον εκσυγχρονισμό της.

Τα κύρια στοιχεία πρέπει να βασιστούν στην αξιολόγηση των αδυναμιών του τομέα, των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του, των ευκαιριών που παρουσιάζονται εξωγενώς και των κινδύνων που έχει να αντιμετωπίσει.

Οι αδυναμίες του αγροτικού τομέα είναι λίγο πολύ γνωστές και αφορούν (μέγεθος εκμεταλλεύσεων, πολυτεμαχισμός, διάρθρωση καλλιεργειών κ.λ.π.) τις τεχνολογίες παραγωγής, την εμπορία των προϊόντων, την οργάνωση των μονάδων, τη κατανομή των φυσικών πόρων κ.λ.π.

Σαν συγκριτικά πλεονεκτήματα της γεωργίας μας χαρακτηρίζονται οι κλιματολογικές συνθήκες, το φυσικό περιβάλλον, η γεωργική θέση της Ελλάδας κ.λ.π.

Ευκαιρία για το χώρο αποτελεί η δυνατότητα που προσφέρεται στα πλαίσια της Συνθήκης του Μάαστριχτ για επενδύσεις στην ελληνική γεωργία ύψους πάνω από ένα τρις δραχμές, με σκοπό την εκτέλεση έργων

υποδομής, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών μονάδων και τη σταθεροποίηση του γεργικού εισοδήματος.

4.2 ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Άσχετα με τις επιταγές της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η αποδοτικότερη χρησιμοποίηση του υπάρχοντος κεφαλαίου και η αύξησή του είναι από τους κεντρικούς άξονες κάθε αναπτυξιακής διαδικασίας της Ελληνικής οικονομίας. Η πραγματοποίηση επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου ενισχύει τις αναπτυξιακές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας γιατί διευρύνει την παραγωγική της βάση και επιπλέον μειώνει την ανεργία επειδή δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας.

Είναι φανερό ότι η αύξηση των επενδύσεων είναι εκ των ουκ άνευ και θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι οποιοσδήποτε ΠΟΣ χωρίς επενδύσεις είναι όνειρο θερινής νυκτός. Η αύξηση αυτή θα πρέπει να συμβάλλει οπωσδήποτε και στην ποιοτική βελτίωση της σύνθεσης του πάγιου κεφαλαίου της ελληνικής οικονομίας. Οι ιδιωτικές επενδύσεις, συνεπώς, είναι σκόπιμο να κατευθύνονται προς τη μεταποίηση, ενώ οι δημόσιες προς τις τηλεπικοινωνίες, ηλεκτρική ενέργεια και μεγάλα έργα υποδομής (νοσοκομεία, σχολεία, αεροδρόμια, μετρό στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, δρόμους, λιμάνια).

Οι επενδύσεις αυτές είναι δυνατό να γίνουν γιατί υπάρχουν οι προϋποθέσεις και κυρίως αρκετές προτάσεις εκτελέσεως έργων με αυτοχρηματοδότηση, οι κοινοτικοί πόροι από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής που θεσμοθετήθηκε με τη συνθήκη του Μάαστριχτ.

Απαιτείται να δοθεί προσοχή στον τομέα των επενδύσεων και να δημιουργηθεί το κατάλληλο κλίμα για την προσέλκυση τους, κάτι που δεν έγινε το 1991. Ειδικότερα, για το 1991 διαπιστώνουμε ότι, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 4,1% (έναντι στόχου 4,6), οι ιδιωτικές

μειώθηκαν κατά 4% (έναντι στόχου αύξησης κατά 4%), όπως συνέβη και κατά τη 10ετία 1980-89, όπου η μέση ετήσια μείωση ήταν της τάξης του 2%, κυρίως αχαιτίας της αποεπένδυσης κατά την περίοδο 1980-86.

Στο ΠΟΣ η επιδίωξη είναι οι επενδύσεις να αυξάνονται με ρυθμό 8-9% κατά μέσον όρο ετησίως και το 1996 να αποτελούν το 23,5 του ΑΕΠ, ενώ το 1991 ήταν 18%, όταν ο αντίστοιχος Κοινοτικός μέσος όρος ήταν 20,1 και εκείνος της Ισπανίας και Πορτογαλίας 26%. Σύμφωνα με το ΠΟΣ, για να σημειωθεί αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων, απαιτούνται άμεσες παρεμβάσεις και συγκεκριμένα:

- Δημιουργία ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου με κατάργηση όλων των περιττών γραφειοκρατικών ρυθμίσεων που ισχύουν μέχρι σήμερα.
- Ενεργοποίηση των επενδυτικών κινήτρων για να πραγματοποιηθούν επενδύσεις σε κρίσιμους οικονομικούς κλάδους και στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές. Τα κίνητρα αυτά μπορεί να είναι υπό μορφή εθνικών επιχορηγήσεων ή φορολογικών απαλλαγών. Θα πρέπει όμως κατά την άποψή μας, να μελετηθούν και άλλα κίνητρα για τους ξένους επενδυτές, όπως π.χ. η χορήγηση προσωρινής ιθαγένειας, όπως συμβαίνει στη Πορτογαλία, για να κινούνται ελεύθερα στο Κοινοτικό χώρο και να απολαμβάνουν των Κοινοτικών πλεονεκτημάτων. Ο νόμος 1892/1990 χρειάζεται αρκετές βελτιώσεις για να είναι λειτουργικός και αποτελεσματικός.
- Πρέπει να επιδιωχτεί ο μέγιστος δυνατός βαθμός απορροφητικότητας των διαρθρωτικών Κοινοτικών πόρων, ιδιαίτερα για την αύξηση των δημοσίων επενδύσεων. Το ύψος των διαρθρωτικών πόρων για την Ελλάδα κατά την περίοδο 1993-1997 εκτιμώνται σε 2,8 τρις δρχ. και 300 δις δρχ. προβλέπεται να προέλθουν από το νέο ταμείο συνοχής (σε τιμές 1992).

Οι κρατικές επενδύσεις είναι περίπου το 3% του ΑΕΠ, όσος και ο Κοινοτικός μέσος όρος, και αποτελούν το 30% του συνόλου των πάγιων επενδύσεων της χώρας.

Το σημείο το οποίο πρέπει να επισημανθεί σχετικά με τις δημόσιες επενδύσεις αναφέρεται στη ποιότητά τους. Απαιτείται αυστηρός έλεγχος κατά την εκτέλεση των έργων γιατί πολλές φορές παρατηρείται στη χώρα μας το φαινόμενο όπου ένα έργο κοστίζει 5 δις δρχ. και η πραγματική του αξία δεν υπερβαίνει τα 2 δις δρχ. Αυτό οφείλεται στη κακή κατασκευή και στην απόκλιση μεταξύ έργου και τεχνικών προδιαγραφών του διαγωνισμού στις οποίες στηρίχτηκε ο προσδιορισμός του συνολικού κόστους του έργου.

- Αύξηση των αφορολόγητων αποθεματικών για τις επενδύσεις που θα γίνουν από το 1993 μέχρι το 1996.
- Διατήρηση διαφορετικής φορολογικής μεταχείρισης στα (διανεμόμενα και μη) κέρδη των επιχειρήσεων.
- Διατήρηση της διαφορετικής φορολογίας για εισηγμένες και μη εισηγμένες εταιρίες στο χρηματιστήριο.
- Βελτίωση της αναπτυξιακής υποδομής.
- Μείωση των επιτοκίων δανεισμού.
- Θέσπιση αντικινήτρων για την απασχόληση συνταξιούχων στις επιχειρήσεις.

Όπως είχαμε επισημάνει, οι επενδύσεις δε προσδιορίζονται μόνο από μια συνάρτηση ερμηνευτικών μετρήσιμων μεταβλητών. Οι επενδύσεις επηρεάζονται σημαντικά και από ποιοτικούς και ψυχολογικούς παράγοντες. Οι δημόσιες επενδύσεις αυξάνονται εάν υπάρχει πολιτική βούληση να διατεθούν οι απαιτούμενοι πόροι και τα έργα υποδομής είναι πράγματι απαραίτητα για να γίνουν ιδιωτικές επενδύσεις. Για να εξασφαλιστεί όμως ανοδική πορεία των ιδιωτικών επενδύσεων, απαιτείται

συνέπεια στην ασκούμενη οικονομική πολιτική ώστε να διασφαλίζονται σταθερά οι όροι του παιχνιδιού και να ελαχιστοποιείται ο επιχειρηματικός κίνδυνος.

Προκειμένου συνεπώς να υπάρξει σημαντική και διαρκής ανάκαμψη των επενδύσεων, η οποία θα εξασφαλίσει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης, απαιτείται διάρκεια συνέπεια και αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής.

4.3 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ

Τα άρθρα 3, σημείο 1, 127 παρ. 2, 129B και 130F της Συνθήκης του Μάαστριχτ αναφέρονται στη κοινή βιομηχανική πολιτική ενόψει της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι διατάξεις αυτές καθορίζουν τη δομή της βιομηχανικής πολιτικής, στα πλαίσια ενός συστήματος ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών. Παράλληλα, η κοινή βιομηχανική πολιτική ενισχύεται από άλλες παράλληλες πολιτικές, όπως είναι της επαγγελματικής κατάρτισης, της τεχνολογικής έρευνας και ανάπτυξης, των διευρωπαϊκών δικτύων, του ανταγωνισμού και της οικονομίας της αγοράς. Η τελευταία πολιτική αποβλέπει στη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών είτε με την πολιτική του αντι-τράστ, είτε με εκείνη του ατνιντάμπινγκ, είτε ακι μη με εκείνη της διάδοσης των αποτελεσμάτων της τεχνολογικής έρευνας και ανάπτυξης.

Οι συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού, σε συνδυασμό με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την προβλεπόμενη διεύρυνση της Κοινότητας, συνεπάγονται προκλήσεις στον τομέα της βιομηχανικής πολιτικής, όπως εκείνες του περιβάλλοντος και της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

Το Β' πακέτο Ντελór προβλέπει ενίσχυση του βιομηχανικού τομέα με 3,5δισ. ECU για την ενδυνάμωση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας. Στα πλαίσια αυτά, για να επιτευχθεί ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα πρέπει να πάρουν έγκαιρα τις αποφάσεις εκείνες που θα τους επιτρέψουν να μεγιστοποιήσουν την παραγωγικότητά τους και να κατακτήσουν δυναμικές διεθνείς αγορές. Εξάλλου, οι φορείς του δημοσίου (εθνικοί και κοινοτικοί) θα πρέπει να δημιουργήσουν το κατάλληλο περιβάλλον για να ενισχυθεί η αποδοτικότητα και η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η χώρα μας, λόγω βιομηχανικής συμπληρωματικότητας, χάνει μεν έξω-ευρωπαϊκές αγορές, αλλά θα κερδίζει αυξανόμενα μερίδια στις κοινοτικές χώρες.

Η κατάσταση στη χώρα μας είναι απογοητευτική σε σύγκριση τόσο με τις αναπτυγμένες όσο και με τις αναπτυσσόμενες κοινοτικές χώρες.

Τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα είναι: Η έλλειψη επενδύσεων, η χαμηλή παραγωγικότητα και η χαμηλή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών. Σύμφωνα με κοινοτική έρευνα, το 41,8% της απασχόλησης στην Ελληνική βιομηχανία βρίσκεται σε ευάλωτους ανταγωνιστικά τομείς. Το μόνο συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας μας εντοπίζεται σε κλάδους έντασης εργασίας όπου δεν απαιτείται εξειδικευμένο προσωπικό ή επενδύσεις υψηλού τεχνολογικού εξοπλισμού, ανήκουν δηλαδή στην παραδοσιακή βιομηχανία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τομείς υψηλής τεχνολογίας αντιπροσωπεύουν στη χώρα μας μόνο το 0,6% της συνολικής προστιθέμενης αξίας, ενώ στην Πορτογαλία το 2,7% και το 6,1% στην Κοινότητα (μέσος όρος).

Η κατάργηση όλων των εμποδίων στον Κοινοτικό χώρο από 1.1.93 θα οδηγήσει στην επικράτηση των ανταγωνιστών σε βάρος των ευάλωτων κλάδων της Ελληνικής βιομηχανίας.

Όπως φαίνεται στον πίνακα 7.3 το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολούμενων στη χώρα μας βρίσκεται στον τομέα των υπηρεσιών (48%), ενώ ο κοινοτικός μέσος όρος είναι 59%. Το ποσοστό των απασχολούμενων στη γεωργία ανέρχεται σε 27% και είναι το υψηλότερο από όλες τις κοινοτικές χώρες, όταν ο μέσος όρος στην Κοινότητα είναι 8%. (Στον τομέα της βιομηχανίας το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 25% και είναι το μικρότερο από όλες τις κοινοτικές χώρες, ενώ ο μέσος όρος στην κοινότητα είναι 33% και στην Πορτογαλία 35%.

Στον πίνακα 7.4, εξάλλου, παρατηρούμε για την περίπτωση της Ελλάδος ότι οι μέσες ωριαίες αμοιβές στη βιομηχανία (1987) είναι 2,6ECU και είναι οι χαμηλότερες στον Κοινοτικό χώρο με εξαίρεση την Πορτογαλία (1,5ECU), όταν στη Δανία είναι 10,5ECU και στην Ολλανδία 7,4ECU. Το παράδοξο όμως είναι ότι ενώ οι αμοιβές στη χώρα μας είναι χαμηλότερες στον Κοινοτικό χώρο, το εργατικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος στη βιομηχανία (1989) είναι το υψηλότερο από όλες τις χώρες της Κοινότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.3

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ (1989)

	Γεωργία		Βιομηχανία		Υπηρεσίες		Σύνολο	
		%		%		%		%
ΕΟΚ	9.736	(7,6)	42.539	(33,2)	75.844	(59,2)	128.119	(100,0)
ΒΕΛΓΙΟ	110	(3,2)	1.092	(31,3)	2.281	(65,5)	3.483	(100,0)
ΔΑΝΙΑ	154	(5,8)	723	(27,1)	1.790	(67,1)	2.657	(100,0)
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.202	(4,5)	10.941	(40,5)	14.856	(55,0)	26.999	(100,0)
ΕΛΛΑΔΑ	972	(26,6)	928	(25,4)	1.757	(48,0)	3.657	(100,0)
ΙΣΠΑΝΙΑ	1.671	(14,3)	3.813	(32,6)	6.224	(53,1)	11.708	(100,0)
ΓΑΛΛΙΑ	1.547	(7,2)	6.426	(30,0)	13.436	(62,8)	21.409	(100,0)
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	171	(15,8)	311	(28,6)	604	(55,6)	1.086	(100,0)
ΙΤΑΛΙΑ	2.071	(9,8)	6.796	(32,2)	12.233	(58,0)	2.100	(100,0)
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	6	(3,9)	44	(29,0)	102	(67,1)	152	(100,0)
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	286	(4,8)	1.564	(26,6)	4.041	(68,6)	5.891	(100,0)
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	944	(21,2)	1.640	(34,6)	1.962	(44,2)	4.446	(100,0)

ΒΡΕΤΑΝΙΑ	602	(2,4)	8.361	(32,8)	16.558	(64,8)	25.521	(2,4)
----------	-----	-------	-------	--------	--------	--------	--------	-------

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.4
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΜΟΙΒΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ
ΚΟΣΤΟΥΣ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

	Μέσες ωριαίες αμοιβές στη βιομηχανία	Εργατικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος (1989)	
	Σε ECU ονομαστικά 1987	Σε ECU ανά 1.000 ECU του ΑΕΠ	(Με βάση Ολ- λανδία=100)
Βέλγιο	7,1	743	113
Δανία	10,5	745	114
Γερμανία	8,5	699	107
Ελλάδα	2,6	844	129
Ισπανία	5,2	833	127
Γαλλία	5,8	675	103
Ιρλανδία	6,0	713	104
Ιταλία	5,9	829	127
Ολλανδία	7,4	655	100
Πορτογαλία	1,5	761	116
Βρετανία	6,0	694	106

4.4 ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν την τελευταία ευκαιρία να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να εκσυγχρονίσουν το μηχανολογικό τους εξοπλισμό και να στρέψουν τη μέχρι τώρα νοοτροπία κατά την παραγωγική διαδικασία, σε νέες δομές.

Στο ανταγωνιστικό πλαίσιο μιας διαρκώς διευρυνόμενης αγοράς τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο, η Ελληνική μικρομεσαία επιχείρηση καλείται να προσαρμοστεί στα καινούργια δεδομένα μέσα σε ένα μικρό χρονικό διάστημα το οποίο είναι καθορισμένο για την επιβίωσή της.

Το χρονικό αυτό διάστημα είναι η πενταετία που ήδη διατρέχουμε και ολοκληρώνεται την 31η Δεκεμβρίου του 1999. Τότε εκπνέει η προθεσμία απορρόφησης κονδυλίων μέσω του Δευτέρου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Διανύουμε ήδη μια εποχή όπου οι άυλες επενδύσεις θα καθορίζουν όχι μόνο την επιτυχημένη επιχειρηματική δράση αλλά και τη δυνατότητα επιβίωσης μιας μικρής επιχείρησης.

Οι βιοτέχνες πρέπει να συνεργάζονται με το σύμβουλο επιχειρήσεων, να αναζητούν την πληροφόρηση, να επενδύουν όχι μόνο σε τεχνολογία αλλά και σε ενημέρωση. Γίνεται μια πρόσβαση στους βιοτέχνες από τις τράπεζες με μέτρο που αφορά την επιδότηση του επιτοκίου κατά 20% για δάνεια που προορίζονται για μηχανολογικό εξοπλισμό ή για κεφάλαια κίνησης για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις.

Συγχρόνως ένας θεσμός, οι Εταιρίες Αμοιβαίων Εγγυήσεων - οι οποίες προβλέπεται ότι θα δημιουργηθούν - θα καλύψουν το κενό της εγγύησης που ζητούν οι τράπεζες από το βιοτέχνη επιχειρηματία προκειμένου να του χορηγήσουν το απαιτούμενο δάνειο. Επιπλέον χρειάζεται ενίσχυση μέσω του Κοινοτικού Προγράμματος των κοινοπραξιών. Ενίσχυση που τονώνει τη συνεργασιακή επιχειρηματική δράση όπως και τις εργολαβικές σχέσεις δεν αποδώσουν τα αναμενόμενα.

Όσο αφορά τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η κοινοτική πρωτοβουλία για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ως πρόγραμμα που ενισχύει τις άυλες επενδύσεις στοχεύοντας στη βελτίωση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος είναι:

- 1) Καλύπτει όλη την Ελλάδα κι όχι μόνο συγκεκριμένες περιοχές.
- 2) Αφορά και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, αυτές δηλαδή που απασχολούν από 1 έως 250 άτομα.

Οι μεμονωμένες επιχειρήσεις που θα επιλεγούν για χρηματοδότηση από το πρόγραμμα, θα πρέπει να απασχολούν από 1 έως 250 άτομα και ταυτόχρονα να πληρούν μια ακόμα προϋπόθεση: Ή μέσο κύκλο εργασιών κατά την τελευταία τριετία - μεγαλύτερο του 30% και κύκλο εργασιών τον τελευταίο χρόνο μεγαλύτερο των 70 εκατομμυρίων δραχμών.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι ότι σημαντικότερο υπάρχει στην Ελλάδα από οικονομική και κοινωνική άποψη, γιατί σύμφωνα με στοιχεία που διαθέτουμε, το 90-95% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας είναι μικρομεσαίες, γιατί απασχολούν περίπου το 70% του ενεργού πληθυσμού της χώρας. Επομένως:

- Πρώτο μας μέλημα είναι να στηρίξουμε και να βοηθήσουμε αυτόν το χώρο ώστε να υπάρξει ανάπτυξη στον τόπο.
- Δεύτερο να απορροφήσουμε τα κονδύλια της ευρωπαϊκής ένωσης γιατί αυτή δίνει 700δισ δραχμές για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Τρίτον να απορροφήσουμε την ανεργία για να δώσουμε μια νέα πνοή στον τόπο.

Το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται τα 2 τελευταία χρόνια. Δεν είναι δυνατόν να εφαρμόζεται αφού αποτελεί αντικίνητρο για τη συνένωση που είναι ο μόνος τρόπος που έχουν οι μικρομεσαίοι για να ανταγωνιστούν τα υπερκαταστήματα και τις πολυεθνικές. Τα τελευταία πέντε χρόνια έκλεισαν χιλιάδες επιχειρήσεις και άλλες 300.000 βρίσκονται υπό κατάρρευση, γιατί βρέθηκαν αντιμέτωποι με ασφυκτικές συνθήκες χρηματοδότησης και με χαμηλή και φθίνουσα ζήτηση.

Οι επιπτώσεις της κρίσης είναι ιδιαίτερα εμφανείς στην ελληνική βιομηχανία το επίπεδο παραγωγής της οποίας ακολούθησε καθοδική πορεία μεταξύ 1990-94 με αποτέλεσμα το 1994 να είναι 2% χαμηλότερο από εκείνο του 1980. Η κρίση της ελληνικής βιομηχανίας φαίνεται και από τη συνεχή μείωση της συμμετοχής της στο ΑΕΠ, η συνεχή υποχώρηση της βιομηχανικής απασχόλησης και την αποβιομηχάνιση ολοκλήρων περιοχών. Συνολικά η ελληνική οικονομία βίωσε και βιώνει το πρόγραμμα σύγκλισης αλλά και γενικότερα τη σφιχτή οικονομική κατάσταση των τελευταίων ετών. Ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης εκτοξεύτηκε προς τα πάνω, επικράτησε επενδυτική άπνοια, ενώ το κερδοφόρο τμήμα της βιομηχανίας συνέχισε να μεγεθύνεται και να επενδύει.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι βασική προϋπόθεση εκσυγχρονισμού της ελληνικής βιομηχανίας αποτελεί η δημιουργία των βασικών έργων υποδομής από το κράτος, όπως δίκτυα μεταφορών, τηλεπικοινωνίες, ενεργειακή επάρκεια, αποτελεσματικό πιστωτικό σύστημα, καλύτερο φορολογικό σύστημα.

Παράλληλα θα πρέπει οι βιώσιμες βιομηχανικές μονάδες να προβαίνουν σε συνεχή ανανέωση του κεφαλαιοχικού τους εξοπλισμού και των μεθόδων διοίκησης, να δημιουργηθούν μονάδες νέας τεχνολογίας, να επιλέγεται το άριστο μέγεθος των νέων μονάδων, να ενισχυθούν οι βιοτεχνικές και μικρομεσαίες μονάδες και το σπουδαιότερο, να γίνεται εκσυγχρονισμός των μεθόδων διοίκησης.

4.5 ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Κατά την Επιτροπή προβλέπεται αύξηση των εξαγόμενων προϊόντων σε σταθερές τιμές της τάξεως του 6% ετησίως, η οποία θα βασιστεί στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών

προϊόντων, η οποία θα προέλθει κυρίως από τη συγκράτηση του ανά μονάδα προϊόντος κόστους παραγωγής και ειδικότερα του εργατικού κόστους. Σχετικά με τις εξαγωγές υπηρεσιών η μέση πραγματική αύξηση που προβλέπεται στο ΠΟΣ είναι 10%. Τέλος η διατήρηση των πραγματικών επιτοκίων σε επίπεδα ανταγωνιστικά με τα ευρωπαϊκά θα οδηγήσει στην αποδυνάμωση του όγκου της εκροής ιδιωτικών κεφαλαίων προς το εξωτερικό η οποία θα ενισχυόταν από την προβλεπόμενη απελευθέρωση της κινήσεως κεφαλαίων.

Αποψη μας είναι ότι το οργανωτικό πλαίσιο στήριξης των ελληνικών εξαγωγών δεν έχει εκσυγχρονιστεί για να παρέχει σύγχρονες υπηρεσίες χρηματοδότησης ασφάλισης και εμπορίας, ενώ τα γραφειοκρατικά αντικίνητρα δεν έχουν περιοριστεί. Εξάλλου διακινούνται οι διαρθρωτικές αδυναμίες των ελληνικών εξαγωγών. Το κύριο χαρακτηριστικό της εξέλιξης των εμπορικών συναλλαγών της Ελλάδος με τους εμπορικούς της εταίρους είναι η μεγάλη ελλειμματικότητα τους. Αυτό το χαρακτηριστικό οφείλεται κυρίως στη μειωμένη ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και στα διαρθρωτικά προβλήματα στη προσφορά προϊόντων που χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία και τα οποία εντοπίζονται στο μικρό μέγεθος και στο χαμηλό επίπεδο οργανωτικής δομής, καθώς και στη χαμηλή οικονομική δύναμη των επιχειρήσεων.

Η προσφορά των ελληνικών προϊόντων στη διεθνή αγορά είναι σταθερή σε μηδενικό σχεδόν συντελεστή.

Η μηδενική σχεδόν συμμετοχή της χώρας μας στο παγκόσμιο εμπόριο οφείλεται κυρίως στο ότι η ζήτηση για τα ελληνικά προϊόντα χαρακτηρίζεται από χαμηλή ελαστικότητα της τιμής ζήτησης π.χ. αγροτικά, πρώτες ύλες, παραδοσιακά, βιομηχανικά, καταναλωτικά προϊόντα. Τα προϊόντα αυτά εκτός του ότι αντιμετωπίζουν πρόβλημα διείσδυσης σε χώρες με υψηλή εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης (π.χ.

Καναδάς ΗΠΑ) αντιμετωπίζουν επίσης και σκληρό ανταγωνισμό στη διεθνή αγορά από χώρες που παράγουν ομοειδή προϊόντα σε χαμηλό όμως κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (Άπω Ανατολή, Τουρκία, Νοτιοανατολική Ασία).

Η υπερτιμημένη πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής, η σταδιακή έως πλήρης κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων στα αγροτικά και βιομηχανικά προϊόντα, καθώς και το υψηλό κόστος εργασίας στην ελληνική βιομηχανία, συντέλεσαν στη μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στην διεθνή αγορά.

Για κάθε μια μονάδα αυξήσεως του μοναδιαίου κόστους εργασίας στην ελληνική βιομηχανία μειώνεται η ανταγωνιστικότητα κατά 0,44% (σε δραχμές), δηλαδή, στις κάθε 10 δραχμές αύξησης του κόστους εργασίας, η ανταγωνιστικότητα μειώνεται κατά 4,4 δραχμές.

Οι συντελεστές εξειδίκευσης στη χώρα μας σε κλάδους παραγωγής προϊόντων με χαμηλό ή μηδενικό βαθμό διεξόδου στις διεθνείς αγορές φαίνονται να παραμένουν στάσιμοι για ορισμένα προϊόντα (π.χ. μεταλλεύματα και απορρίμματα μετάλλων, ιατρικά και φαρμακευτικά, χαρτί και χαρτόνια, είδη από χαρτοπολτό) ή να αυξάνουν αντί να μειώνονται (π.χ. ξυλεία και φελλός, πλαστικές ύλες), ενώ σε κλάδους που έχουν και κάποιο συγκριτικό πλεονέκτημα (π.χ. είδη ενδυμασίας, υποδήματα, νήματα, υφαντουργία) στη παραγωγή και εξαγωγή προϊόντων τείνουν να παραμείνουν στάσιμα ή να μειώνονται. Οι αδυναμίες αυτές οφείλονται κυρίως στη πολιτική του προστατευτισμού που εφαρμόστηκε τη τελευταία 50ετία, γιατί η πολιτική αυτή ευνοούσε περισσότερο την υποκατάσταση εισαγωγών αντί της προώθησης των εξαγωγών.

Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων έχει υποβάλλει συγκεκριμένες προτάσεις για τη λήψη μέτρων στήριξης των εξαγωγικών προσπάθειών και την άρση σειράς αντικινήτρων και προώθησης του θεσμού των εταιριών

εξωτερικού εμπορίου. Ο θεσμός αυτός εκτιμάται ότι θα συμβάλει στη διεύρυνση των ελληνικών προϊόντων στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά και στο χώρο των πρώην Ανατολικών χωρών. Ειδικότερα προτείνει:

1. Επαναδραστηριοποίηση των ενεργειών για την αναδιοργάνωση των υπηρεσιών εξωτερικού εμπορίου στα διάφορα υπουργεία.
2. Αναδιοργάνωση και οικονομική στήριξη όλων των διπλωματικών υπηρεσιών του εξωτερικού (πρεσβειών - προξενείων - οικονομικών υπηρεσιών κ.λ.π.), ώστε να δυνηθούν να προβάλλουν και να προωθήσουν τα ελληνικά προϊόντα στις διεθνείς αγορές.
3. Αναδιοργάνωση, αναβάθμιση, και οικονομική στήριξη του ΟΠΕ, με σκοπό τη δημιουργία ενός ευέλικτου θεσμού ουσιαστικής στήριξης και προώθησης των εξαγωγών.
4. Βελτίωση της ασφαλιστικής στήριξης των ελληνικών εξαγωγών, με αναβάθμιση των υπηρεσιών του ΟΑΕΠ και τη στελέχωσή του με το απαραίτητα και εξειδικευμένο προσωπικό για μια ουσιαστικότερη και επαρκέστερη κάλυψη των επιχειρηματικών κινδύνων.
5. Παροχή κινήτρων και άρση αντικινήτρων για την ενεργοποίηση της υφιστάμενης διάταξης του Νόμου που αναφέρεται στις εξαγωγικές εμπορικές εταιρίες (export trading companies)
6. Επαναδραστηριοποίηση των ενεργειών για την ίδρυση της Τράπεζας Εισαγωγών - Εξαγωγών.

Για να επιτευχθούν συνεπώς οι στόχοι του ΠΟΣ θα πρέπει να βελτιωθεί το θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο των εξαγωγών ώστε να επιτευχθεί πραγματική προώθηση των ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό και οι κατάλληλες συστηματικές προϋποθέσεις για τη προσέλκυση κεφαλαίων από το εξωτερικό. Αναλυτικότερα θα πρέπει:

- Να δημιουργηθεί ενιαίος φορέας εξωτερικού εμπορίου ή να ενισχυθεί η σημερινή Γενική Γραμματεία Εξωτερικού Εμπορίου.

- Να ενισχυθούν τα γραφεία οικονομικής και εμπορικής διπλωματικής εκπροσώπησης της Ελλάδος στο Εξωτερικό.
- Να αναδιοργανωθεί ο ΟΠΕ και να στελεχωθεί με ειδικευμένο προσωπικό, παράλληλα με την ενίσχυση του προϋπολογισμού του.
- Να μειωθεί ο χρόνος που απαιτείται για την επιστροφή του ΦΠΑ στους εξαγωγείς με παράλληλη επιτάχυνση των τελωνειακών διατυπώσεων στα μεγάλα τελωνεία της χώρας.
- Να μειωθεί το κόστος χρηματοδότησης των εξαγωγέων και να μετριαστούν τα προβλήματα που συνδέονται με τη χρηματοδότηση αυτή (π.χ. εμπράγματα ασφάλειες).
- Να γίνει εναρμόνιση με τα ισχύοντα στην ΕΟΚ και να εκσυγχρονιστεί το νομικό πλαίσιο που διέπει το εμπόριο transit στη χώρα μας.
- Να δημιουργηθούν ειδικά Κέντρα Πρότυπης Συσκευασίας και να λειτουργήσει το Ινστιτούτο Συσκευασίας του ΟΠΕ, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα των ελληνικών προϊόντων βάσει ποιοτικών προδιαγραφών και ελέγχου πιστοποίησης της ποιότητας των προϊόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

**ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ
ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ**

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε τις απόψεις φορέων της τραπεζικής, επιχειρηματικής και πανεπιστημιακής κοινότητας. Στόχος μας είναι να εξετάσουμε την πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση καθώς και τις δυσχέρειες αλλά και τις προκλήσεις που αυτή συνεπάγεται για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

5.1 ΟΜΙΛΙΑ κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΘΩΜΑΔΑΚΗ (Προέδρου Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς).

Η προοπτική του ενιαίου Ευρωπαϊκού νομίσματος έχει δύο όψεις για την οικονομία συνολικά και για τους φορείς που την απαρτίζουν (τράπεζες, επιχειρήσεις, εργαζόμενους) ειδικότερα: Μια όψη είναι τα κόστη προσαρμογής και προετοιμασίας για τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα. Μια δεύτερη όψη είναι οι ωφέλειες που θα προκύψουν από την επικράτηση του ενιαίου νομίσματος. Η επιλογή της συντεταγμένης πορείας προς την ΟΝΕ μαρτυρεί ότι σε Ευρωπαϊκό επίπεδο οι ωφέλειες εκτιμώνται μεγαλύτερες από τα κόστη προσαρμογής και προετοιμασίας. Η εξειδίκευση αυτού του λογισμού κόστους - ωφέλειας για την Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα πρόκληση, τόσο για την πολιτική και επιχειρηματική ηγεσία όσο και για την επιστημονική κοινότητα. Δεν πρόκειται όμως για ένα ουδέτερο και απομακρυσμένο λογισμό κόστους ωφέλειας. Πρόκειται για ένα λογισμό ο οποίος συναρτάται με τη δράση και διαπλέκεται με την αποτελεσματικότητα και το προγραμματισμό των φορέων της οικονομίας. Έτσι τελικά το σημαντικό ερώτημα δεν είναι "συμφέρει ή δε συμφέρει η ΝΕ την Ελλάδα;". Είναι μάλλον, πως μπορούμε να ενσωματώσουμε την πορεία προς τη ΝΕ στο στρατηγικό σχεδιασμό των φορέων της οικονομίας, έτσι ώστε οι ωφέλειες να υπερβούν τα κόστη.

Ένα ιδιαίτερο σημαντικό ζήτημα που συνδέεται με αυτή τη λογική είναι και το εξής: η κοινωνική συναίνεση και η πολιτική βούληση που θα απαιτηθούν στη δύσκολη πορεία προς τη ΝΕ θα πρέπει να οικοδομηθούν πάνω σε μια κατανομή ωφελειών και κοστών που δε θα αφήνει μεγάλες εσωτερικές ανισότητες. Δε θα φτάσουμε ποτέ στη ΝΕ αν κάποιες κοινωνικές ομάδες κληθούν να αναλάβουν κυρίως κόστος ενώ άλλες θα προσπορίζονται κυρίως ωφέλειες. Ούτε πρόκειται να έχει αποτελεσματικότητα το εγχείρημα της προσχώρησης της Ελλάδας στο Ενιαίο Νόμισμα αν το εγχείρημα εμπλακεί σε εσωτερικές διενέξεις αντί να γίνει επίκεντρο μιας εξόρμησης για τη συνολική βελτίωση της θέσης της οικονομίας μας στην Ευρώπη.

Οι δικές μου επισημάνσεις θα περιοριστούν σε μια πιο ειδική σκοπιά, αλλά θα αντλήσουν την κατεύθυνσή τους από τα λίγα γενικά που μόλις ανέφερα. Η ειδική σκοπιά που θα με απασχολήσει είναι η σκοπιά της ανάπτυξης του εξορθολογισμού και του εμπλουτισμού των αγορών χρήματος και κεφαλαίου στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της πορείας προς το ενιαίο νόμισμα. Στη σχέση των τραπεζών και των επιχειρήσεων ένας θεμελιώδης κρίκος που αναδεικνύεται είναι πλέον οι αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Η σημασία τους είναι αυταπόδεικτη. Εκτός από τη ροή πόρων η οποία ενεργείται σε όλο και μεγαλύτερη κλίμακα μέσω των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, ισχύει επίσης όλο και περισσότερο το ότι ο λογισμός του κόστους και η τιμολόγηση κάθε πράξης χρηματοδότησης εξάγεται από τιμές που καθορίζονται στην αγορά και επηρεάζεται από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

Η επικράτηση του ενιαίου νομίσματος θα έχει ένα θεμελιώδες αποτέλεσμα για τις αγορές χρήματος και κεφαλαίου: θα προωθήσει μια άνευ προηγουμένου ενοποίηση των αγορών αυτών σε ευρωπαϊκή κλίμακα, μια ενοποίηση που θα επηρεάζει άμεσα τόσο τη προσφορά όσο και τη

ζήτηση στις αγορές αυτές. Ας αναλογιστούμε για λίγο τι εμπόδια και τι καταστάσεις θα εξαφανίσει το ενιαίο νόμισμα στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου, για τους παροχείς και τους χρήστες υπηρεσιών.

1. Οι αποδόσεις των τίτλων, μετοχών, ομολόγων, κινητών αξιών γενικά δε θα υπόκεινται σε συναλλαγματική μετατροπή και θα είναι άμεσα συγκρίσιμες. Λόγου χάρη τα επιτόκια ενός ελληνικού και ενός ολλανδικού τίτλου του δημοσίου θα συγκρίνονται αριθμητικά, χωρίς την ανάγκη να υπολογίζει κανείς πιθανότητες και προσδοκίες συναλλαγματικών μεταβολών. Αυτή η άκοπη συγκρισιμότητα θα μετατρέψει την αγορά τίτλων σε πολύ πιο ανταγωνιστικό πεδίο από ότι εκ των πραγμάτων είναι σήμερα.
2. Η σημερινή διάταξη μεταξύ χρηματοδότησης σε δραχμές και χρηματοδότησης σε συνάλλαγμα θα εκλείψει φυσικά, με αποτέλεσμα να εκλείψουν και τα ανοίγματα διαφορετικού κόστους που εμφανίζονται σήμερα στις δύο αυτές μορφές χρηματοδότησης. Αυτό σημαίνει ότι θα εξαλειφθούν ευκαιρίες προσπορισμού κερδών λόγω ασυμμετριών μεταξύ συναλλαγματικών αξιών και επιτοκίων.
3. Για την πλειοψηφία των συναλλαγών με το εξωτερικό - δηλαδή για εκείνο το μεγάλο μερίδιο συναλλαγών που συνδέεται με φορείς χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης - θα εξαλειφθεί ο συναλλαγματικός κίνδυνος, ο οποίος σημειωτέων επηρεάζει τις πιο μακροπρόθεσμες απαιτήσεις και υποχρεώσεις. Έτσι τόσο οι χρηματοδότες όσο και οι χρηματολήπτες θα ωφεληθούν από μια γενική μείωση κινδύνου των συναλλαγών, θα μπορούν πολύ ευκολότερα να πραγματοποιούν προβλέψεις και μακροχρόνιες δεσμεύσεις και αυτά θα μεταφραστούν σε μείωση του κόστους των συναλλαγών. Εκτός αυτού θα προκύψει και σημαντική ώθηση στη διασυνοριακή μεσο- και μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση.

Είναι σαφές ότι η παράλληλη ύπαρξη πολλών εθνικών νομισμάτων και η δυνατότητα μεταβολής των μεταξύ τους ισοτιμιών αποτελεί ένα παράγοντα απομόνωσης (ή περιορισμού της επικοινωνίας) των εθνικών αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Η προσχώρηση σε ενιαίο νόμισμα θα καταργήσει αυτό το παράγοντα απομόνωσης και θα μετατρέψει σημερινές εθνικές αγορές σε τοπικούς πόλους μιας ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς. Με το ίδιο σκεπτικό πολλά χρηματοοικονομικά προϊόντα που διακινούνται στις εθνικές αγορές χρήματος και κεφαλαίου δεν είναι διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα στη σημερινή κατάσταση. Η διεθνής εμπορευσιμότητα των χρηματοοικονομικών προϊόντων θα αυξηθεί σημαντικά με την προσχώρηση στο ενιαίο νόμισμα.

Ενοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου σημαίνει μεγάλη αύξηση του ανταγωνισμού στις αγορές αυτές. Μεγάλη αύξηση του ανταγωνισμού με τη σειρά της σημαίνει μεγάλη πρόκληση στις μονάδες οι οποίες συμμετέχουν στις αγορές αυτές να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους, ώστε να μπορούν και να επαυξάνουν τις θέσεις τους στην αγορά. Η προσπάθεια για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας είναι επομένως βασικό τμήμα της προετοιμασίας που απαιτείται για την προσχώρηση στο ενιαίο νόμισμα. Είναι βέβαια γνωστό, και δε χρειάζεται να το αναπτύξω εδώ σε μάκρος, ότι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας έχει δύο όψεις, εξίσου σημαντικές. μία όψη είναι εκείνη που αφορά σε ενέργειες οι οποίες λαμβάνονται στο εσωτερικό των οικονομικών μονάδων π.χ. εσωτερικές διαρθρωτικές μεταβολές, τεχνολογικές αναμορφώσεις, εκπαίδευση προσωπικού. Μια δεύτερη όψη αφορά σε ενέργειες που έχουν συλλογικές ωφέλειες και που απαιτούν συλλογικές πρωτοβουλίες, π.χ. έργα υποδομής, προγράμματα κατάρτισης, κώδικες δεοντολογίας και διαφάνειας. Η παράλληλη προπαρασκευή και στις δύο όψεις της πορείας

για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας είναι βέβαια το βασικό ζητούμενο στην πορεία για τη ΝΕ της Ευρώπης.

Οι μονάδες του χρηματοοικονομικού τομέα, τράπεζες, χρηματιστηριακές εταιρίες, εταιρίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, γενικά Ε.Π.Ε.Υ., διέπονται σήμερα από ένα θεσμικό πλαίσιο ευρωπαϊκής προέλευσης, το οποίο όλο και περισσότερο επιτρέπει τον ανταγωνισμό μεταξύ τους. Εκτός δηλαδή από την εντατικοποίηση του ανταγωνισμού στη διασυννοριακή του διάσταση αντιμετωπίζεται μια ταυτόχρονη εντατικοποίηση του ανταγωνισμού στην εσωτομεακή του διάσταση όπου οι τράπεζες και οι μη τράπεζες μπορούν να παρέχουν όμοιες και υποκατάστατες μεταξύ τους υπηρεσίες. Αυτή η απελευθέρωση των παρεχομένων υπηρεσιών και η κατάργηση των περιορισμών ως προς τον επιτρεπόμενο κατάλογο παροχής υπηρεσιών από διαφόρων τύπων μονάδες του χρηματοοικονομικού τομέα αποτελεί το βασικότερο ίσως μοχλό που ωθεί σε μεγάλες αναδιαρθρώσεις στον χρηματοοικονομικό τομέα. Οι αναδιαρθρώσεις αυτές αφορούν: (α) τα μεγέθη των τραπεζών και τη διαδικασία συγχωνεύσεων, (β) την εσωτερική διάταξη των χρηματοοικονομικών ομίλων, όπου ανασχεδιάζεται η σχέση τραπεζών και των θυγατρικών τους εταιριών, (γ) τις ενδοτομεακές εξαγορές ή συγχωνεύσεις, λόγου χάριν τραπεζών και χρηματιστηριακών εταιριών. Τέτοιες αναδιαρθρώσεις παρατηρούνται ήδη στον χρηματοοικονομικό τομέα πολλών χωρών της Ε.Ε, και δεν αμφιβάλλω, υπάρχουν ήδη σαφή προμηνύματα, ότι επέρχεται σύντομα ο χρόνος που θα παρατηρηθούν και στην Ελλάδα. Το ότι περνάμε σε εποχή αναδιαρθρώσεων και το ότι οι αναδιαρθρώσεις αυτές αποτελούν μια αναγκαία διαδικασία της προπαρασκευής για την προσχώρηση σε ενιαίο νόμισμα, είναι διαπιστώσεις που υποθέτω ότι δεν αμφισβητούνται από πολλούς, παρόλα αυτά όμως δε φαίνεται να έχουν γίνει κοινή συνείδηση. Πρέπει όμως να

γίνουν κοινή συνείδηση, τουλάχιστον μεταξύ των ιθυνόντων που λαμβάνουν τις πολιτικές και επιχειρηματικές αποφάσεις, έτσι ώστε να παραχθεί το κατάλληλο κλίμα και η βούληση που θα διευκολύνουν τις αναδιαρθρώσεις αυτές.

Η ίδια η έννοια της αγοράς χρήματος και κεφαλαίου θα υποστεί σημαντική τροποποίηση με την προσχώρηση στο ενιαίο νόμισμα. Είπαμε προηγουμένως ότι οι εθνικές αγορές θα μετατραπούν σε τοπικούς πόλους μιας ενιαίας αγοράς. Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό και τι απαιτήσεις αναδεικνύονται για τη λειτουργία των ίδιων των αγορών στη πορεία της προπαρασκευής για αυτή τη νέα κατάσταση; Στην απάντηση αυτών των ερωτημάτων πρέπει να συνεκτιμηθεί και ένας άλλος μοχλός των εξελίξεων που είναι η επανάσταση στη τεχνολογία των χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Η πελώρια ικανότητα καταγραφής και επεξεργασίας πληροφοριών, η παροχή τεράστιων δυνατοτήτων επικοινωνιακής διάχυσης της πληροφόρησης και ο μηδενισμός των χρόνων μετάδοσης και εκτέλεσης εντολών μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων αποτελούν παράγοντες που ήδη παραλλάσσουν και θα παραλλάξουν, ραγδαία την έννοια και τα όρια της τοπικής αγοράς. Άρα η μετατροπή των εθνικών αγορών σε τοπικούς πόλους μιας ενιαίας αγοράς μέσω της προσχώρησης σε ενιαίο νόμισμα θα συνδυαστεί και θα επηρεαστεί από την ταυτόχρονη διάβρωση της παραδοσιακής έννοιας και λειτουργίας της τοπικής αγοράς.

Παραδοσιακά η τοπική έννοια αποκτά περιεχόμενο, προσφέρει μια ειδική συμβολή και λειτουργεί επειδή παρέχει ορισμένα σημαντικά πλεονεκτήματα όπως:

- η γνώση των τοπικών συνθηκών και κυρίως της αξιοπιστίας και του καλού ονόματος των συναλλασσομένων,
- η διαφάνεια των συναλλαγών όταν οι συναλλασσόμενοι βρίσκονται σε ενιαίο χώρο,

- η δυνατότητα προσφυγής σε κοινούς κανόνες (του εθνικού δικαίου) για τη διευθέτηση διαφορών που προκύπτουν από τις συναλλαγές,
- η δυνατότητα ταχείας παράδοσης και εξόφλησης των υπό διαπραγμάτευση τίτλων ή απαιτήσεων.

Η πρόοδος της τεχνολογίας των συναλλαγών εξαλείφει ορισμένα, όχι όμως όλα, από τα πλεονεκτήματα αυτά της τοπικής οργάνωσης των αγορών. Λόγου χάριν, η ταχύτητα διεκπεραίωσης πράξεων και η διαφάνεια των συναλλαγών, δεν απαιτούν πλέον την εντοπιότητα δεδομένου ότι τα ηλεκτρονικά αρχεία μπορούν να διαχέουν πράξεις και πληροφορίες σε πλατύτατη κλίμακα. Από την άλλη πλευρά, η αξιοπιστία των συναλλασσομένων, οι κανόνες των συναλλαγών, η προστασία των επενδυτών αποτελούν στοιχεία της λειτουργίας των αγορών που για μεγάλο διάστημα ακόμα θα συνδέονται και θα περιλαμβάνουν μια σημαντική τοπική διάσταση. Ενώ λοιπόν η τεχνολογία των συναλλαγών θα επεκτείνει την πρόσβαση όλων σε πολλαπλές τοπικές αγορές μέσα στη περιοχή του ενιαίου νομίσματος, οι τοπικές αυτές αγορές, ή μάλλον οι τοπικοί αυτοί πόλοι της Ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, θα ανταγωνίζονται ο ένας τον άλλο για προσέλκυση και διακράτηση όγκου εργασιών. Η ανταγωνιστικότητά τους αυτή θα οικοδομείται αναγκαστικά στα εναπομένοντα πλεονεκτήματα που θα μπορεί να προσφέρει στο νέο εκείνο θεσμικό και τεχνολογικό πλαίσιο η εντοπιότητα.

Ας αναλογιστούμε για λίγο την έννοια αυτή του ανταγωνισμού όχι απλώς μεταξύ επιχειρήσεων, όχι μόνο μεταξύ τραπεζών ή Ε.Π.Ε.Υ., αλλά μεταξύ τοπικών αγορών. Μια δεδομένη χρηματοοικονομική συναλλαγή μεταξύ δύο ελληνικών φορέων (ας πούμε ενός επενδυτή και ενός εκδότη ομολόγων) θεωρούμε σήμερα αυτονόητο ότι θα πραγματοποιηθεί στην εγχώρια αγορά, είτε αυτή είναι το χρηματιστήριο είτε είναι μια διατραπεζική αγορά. Αυτό το αυτονόητο προκύπτει από πλεονεκτήματα

που προσφέρει η εντοπιότητα. Θα πάψω όμως να ισχύει το αυτονόητο και το υποκρυπτόμενο μονοπωλιακό πλεονέκτημα της τοπικής αγοράς, όσο τα πλεονεκτήματα της εντοπιότητας θα ατροφούν. Τότε όμως η σύναψη της δεδομένης συναλλαγής στην Ελλάδα ή σε κάποια άλλη αγορά της Ε.Ε., π.χ. της Φραγκφούρτης, θα είναι αντικείμενο ανταγωνισμού των ίδιων των αγορών μεταξύ τους. Στο πλαίσιο αυτό και από αυτό το πρίσμα ιδωμένο, το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας επεκτείνεται και σε θεσμούς όπως οι θεσμοί της αγοράς χρήματος και κεφαλαίου. Η παραδοσιακή έκφραση των οικονομολόγων περί ανταγωνιστικής αγοράς που έχει μεταφυτευτεί στο λεξιλόγιο της πολιτικής και των επιχειρήσεων, εννοεί συνήθως μια αγορά στην οποία οι συμμετέχοντες λειτουργούν με ανταγωνιστικό μεταξύ τους τρόπο. Η πορεία προς το ενιαίο νόμισμα και η συνύπαρξη πολλών εθνικών αγορών που θα μετατραπούν σε τοπικούς πόλους μιας ενιαίας αγοράς, πρέπει να δώσει ένα νέο περιεχόμενο και μια νέα έκταση στην έκφραση ανταγωνιστική αγορά: οι ίδιοι οι θεσμοί που συγκροτούν οργανωμένες αγορές και που υπάρχουν σε εθνική βάση σήμερα, θα πρέπει να γίνουν ανταγωνιστικοί φορείς. **Ο ανταγωνισμός μεταξύ αγορών** θα αποτελέσει ένα από τα θεμελιώδη αποτελέσματα της έλευσης της ΝΕ της Ευρώπης.

Οφείλουμε να διαπιστώνουμε ποιοί είναι οι παράγοντες που υποστηρίζουν την ανταγωνιστικότητα της αγοράς με τη νέα έννοια που μόλις της δώσαμε. Θα τους τοποθετούσα σε τρεις κατηγορίες περιληπτικά: (α) το κόστος διαμεσολάβησης και διεκπεραίωσης των συναλλαγών (β) τη ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εποπτείας των αγορών και (γ) τη συναινετική κατασκευή και τήρηση κανόνων δεοντολογίας που θα διέπουν τόσο τις σχέσεις των ανταγωνιστών μεταξύ τους όσο και τις σχέσεις προσφορέων και χρηστών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Θα ήθελα καταλήγοντας να πω δυο λόγια για κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες παραγόντων.

Αναφορικά με το κόστος διαμεσολάβησης και διεκπεραίωσης των συναλλαγών δε χρειάζονται μεγάλες διευκρινήσεις παρά μόνο να τονιστεί ότι το κόστος αυτό αφορά όλο το πλέγμα των επιβαρύνσεων που προέρχονται τόσο από προμήθειες όσο και από το άνοιγμα τιμών προσφοράς και ζήτησης (bid ask spread) ενός χρηματοοικονομικού προϊόντος, στο μέτρο τουλάχιστον που το άνοιγμα αυτό δεν αντανakλά διαφορικούς κινδύνους.

Η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εποπτείας τώρα αποτελούν στόχους που επικεντρώνονται τόσο στην διασφάλιση της διαφάνειας και σταθερότητας των αγορών, όσο και στο κόστος που συνδέεται με την εφαρμογή εποπτικών κανόνων. Είναι φανερό ότι η άριστη κάθε φορά λύση θα εξαρτάται από την εξασφάλιση των στόχων της εποπτείας με το ελάχιστο δυνατό κόστος, και την επίτευξη συγκρίσιμων αποτελεσμάτων με εκείνα που εμφανίζουν οι πιο ανεπτυγμένες αγορές στην Ευρώπη. Περιττό να τονίσω ότι στο τομέα αυτό πολλά απομένουν να γίνουν, αλλά και αρκετά έχουν δρομολογηθεί.

Τέλος η συναινετική κατασκευή και τήρηση κανόνων δεοντολογίας από τους φορείς που συμμετέχουν και διακινούν προϊόντα και υπηρεσίες στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου αποτελεί βασικό παράγοντα τόσο για τη διαφάνεια των συναλλαγών και την προστασία των αποταμιευτών/επενδυτών, όσο και στοιχεία αυτορρύθμισης και συλλογικής αυτοεπόπτευσης των φορέων της αγοράς που όπως αποδεικνύει και η διεθνής εμπειρία είναι απόλυτα αναγκαίοι για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς αλλά και για την ελάττωση του βάρους και του κόστους της εποπτείας από δημόσιες εποπτικές αρχές, όπως παραπάνω αναφέρθηκε.

Οι ελληνικές αγορές χρήματος και κεφαλαίου έχουν ασφαλώς σημαντική απόσταση να καλύψουν ώστε να εξασφαλίσουν και να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους έναντι των άλλων εθνικών

αγορών στο πλαίσιο της πορείας προς το ενιαίο νόμισμα και της εμβάθυνσης των ενοποιητικών διαδικασιών όλων των Ευρωπαϊκών αγορών. Η απόσταση αυτή παρόλο που είναι μεγάλη είναι εφικτό να καταληφθεί λόγω του μικρού ακόμα μεγέθους αλλά και λόγω της περιορισμένης ακόμα (συγκριτικά) πολυπλοκότητας των αγορών αυτών στην Ελλάδα. Η εξασφάλιση των παραγόντων που θα στηρίξουν την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού “τοπικού πόλου” της ευρωπαϊκής αγοράς χρήματος και κεφαλαίου είναι εφικτή και αναγκαία ώστε να μπορέσει ο χρηματοοικονομικός τομέας στην Ελλάδα να προσφέρει όλο μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στην αναπτυξιακή διαδικασία του τόπου.

5.2 ΟΜΙΛΙΑ κ. ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ (Προέδρου του ΔΣ του ΣΕΒ.)

Το 1962, αμέσως μετά την υπογραφή της Συμφωνίας Τελωνειακής Σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα την τότε ΕΟΚ των 6, ο Κ. Καραμανλής απευθυνόμενος προς το Σύνδεσμο Ελλήνων Βιομηχάνων είχε πει: Σας ρίχνω στα βαθιά. Μάθετε να κολυμπάτε.

Η βιομηχανία όπως και η ιδιωτική πρωτοβουλία σε όλους τους παραγωγικούς κλάδους, κινητοποιήθηκε. Και πράγματι η ελληνική επιχείρη·η κολύμπησε. Στις δεκαετίες του 1960, του 1970, οι εξαγωγές, οι επενδύσεις, το κατά κεφαλή εισόδημα, η απασχόληση αυξήθηκαν με ρυθμούς, του έδιναν στη χώρα μας μια από τις πρώτες θέσεις στο κόσμο, από πλευράς οικονομικής ανάπτυξης. Στην περίοδο εκείνη, μάλιστα, και μέχρι την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, σημειώθηκαν και οι ιστορικά χαμηλότεροι ρυθμοί πληθωρισμού από καταβολής του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους.

Μετά ήρθε η δεκαετία του 1980. Μια νέα μεγάλη ευκαιρία δημιουργήθηκε με την ένταξη της Ελλάδος την 1η Ιανουαρίου 1981 στην ήδη διευρυμένη ΕΟΚ. Η ένταξη που κατέστη δυνατή χάρη στη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της περιόδου 1962-1980 και την αποκατάσταση του κοινοβουλευτικού Πολιτεύματος το 1974, μπορούσε πράγματι να είχε αποτελέσει εφελκυστήρα για μια νέα εντυπωσιακή ώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας. Και θα το είχε επιτύχει αν η πολιτική της δεκαετίας εκείνης είχε βασιστεί και πάλι στην δοκιμασμένη εξωστρέφεια και στο δυναμισμό της ελληνικής επιχείρησης, στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, στην αποτελεσματική κατανομή των εγχώριων και στην ορθολογική απορρόφηση και χρήση των κοινοτικών πόρων, ώστε να προσαρμοστεί με επιτυχία στις διεργασίες και τις νέες ευκαιρίες της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας αγοράς.

Δεν είναι του παρόντος να ερευνήσουμε τους λόγους, για τους οποίους η κοινωνία μας επέλεξε άλλους δρόμους. Το γεγονός είναι ότι η μεγάλη ευκαιρία της δεκαετίας του 1980 χάθηκε για τη χώρα μας.

Η αρχή της δεκαετίας του 1990 σηματοδοτεί ένα νέο ξεκίνημα, με τη μεγάλη πλειοψηφία του λαού αποφασισμένη να απαλλαγεί από τα λάθη του παρελθόντος και να επωφεληθεί από τη μοναδική και πιθανώς την τελευταία για τη χώρα μεγάλη ευκαιρία. Δηλαδή, την ευκαιρία που προσφέρουν η ολοκλήρωση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και η συνθήκη του Μάαστριχτ, με το συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Η ελληνική βιομηχανία, όπως και οι άλλοι κλάδοι του ιδιωτικού τομέα, υποστήριξε ευθύς εξ' αρχής ότι στόχος της Ελλάδας έπρεπε να είναι η ένταξή της στη Νομισματική Ένωση συγχρόνως με τις χώρες του λεγόμενου νομισματικού πυρήνα της Ευρώπης.

Τη θέση αυτή έλαβε η ελληνική βιομηχανία με πλήρη επίγνωση του μεγάλου κόστους προσαρμογής και προετοιμασίας, που το εγχείρημα αυτό συνεπαγόταν για τις επιχειρήσεις και για το σύνολο της οικονομίας. Ένα κόστος πολύ μεγαλύτερο για την ελληνική επιχείρηση, σε σύγκριση με τους ευρωπαϊούς ανταγωνιστές της, κυρίως επειδή δραστηριοποιείται σε ένα μακροοικονομικό περιβάλλον με σωρευμένες από το παρελθόν μεγάλες δημοσιονομικές ανισορροπίες και εκτεταμένες διαρθρωτικές στρεβλώσεις και δυσκαμψίες.

Ο επιχειρηματίας είναι εκ φύσεως ρεαλιστής. Γνωρίζει και μπορεί να αποδεχτεί ότι ορισμένες σκληρές πραγματικότητες είναι ίσως αναπόφευκτες. Όχι όμως και αθεράπευτες. Για λόγους πολιτικού ρεαλισμού ή και άλλους, επελέγη τελικά ο δρόμος της σταδιακής προσαρμογής της οικονομίας μας. Δηλαδή ένας δρόμος εξαιρετικά δύσκολος, επειδή παρατείνει το χρόνο των επίπονων προσπαθειών, ενώ ταυτόχρονα καθυστερεί την εμφάνιση των προσδοκώμενων μακροπρόθεσμων ωφελειών.

Σταδιακή προσαρμογή όμως με τους ρυθμούς που σημειώνονται σήμερα, σημαίνει ότι η Ελλάδα έχασε την ημερομηνία του 1999 και θα καθυστερήσει να ενταχτεί στο ενιαίο νόμισμα. Αυτό συνεπάγεται ένα πρόσθετο και σοβαρό συγκριτικό μειονέκτημα της ελληνικής οικονομίας για όσο διάστημα θα παραμένει εκτός Νομισματικής Ένωσης. Έχει συνεπώς πρωταρχική σημασία να σμικρυνθεί ο χρόνος που η χώρα μας θα βρίσκεται εκτός της ζώνης.

Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι το ενιαίο νόμισμα δεν είναι αυτοσκοπός. Αποτελεί τη κορωνίδα της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Μιας αγοράς που λόγω έκτασης και βάθους, θα ανταγωνίζεται επί ίσοις όροις τους οικονομικούς γίγαντες του Ειρηνικού και της αμερικανικής ηπείρου. Μιας αγοράς που ήδη καλύπτει περίπου τα 4/5 του εξωτερικού εμπορίου

της χώρας μας. Όσο η ελληνική επιχείρηση λειτουργεί εκτός της ζώνης, θα στερείται των πλεονεκτημάτων του χαμηλότερου κόστους και της μεγαλύτερης ανταγωνιστικότητας που συνεπάγεται για τους Ευρωπαίους ανταγωνιστές της η χρήση του ευρώ.

Επιπρόσθετα όμως η μεγάλη αγορά με το ενιαίο νόμισμα θα διευρύνεται συνεχώς προς γεωγραφικές περιοχές με τεράστιο οικονομικό ενδιαφέρον για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Τις περιοχές της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όπου το συγκριτικό μας πλεονέκτημα δημιουργήθηκε και συντηρείται από τους ισχυρούς ιστορικούς, πολιτισμικούς και οικονομικούς δεσμούς που επί αιώνες διατηρούσε η χώρα μας με χώρες και λαούς στους οποίους η Ευρώπη μόλις σήμερα τείνει ειρηνική χείρα οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας. Το συγκριτικό μας πλεονέκτημα στις περιοχές αυτές θα αξιοποιείται τόσο δυσκολότερα όσο η ελληνική επιχείρηση θα στερείται τα πλεονεκτήματα του ισχυρού και σταθερού ευρωνομίσματος. Διότι η απουσία από το ευρώ θα συνεπάγεται κόστος και χαμηλότερη ανταγωνιστικότητα.

Στην προοπτική της Νομισματικής Ένωσης, το μεγάλο ζήτημα της ανταγωνιστικότητας προβάλλει ακόμα πιο επιτακτικό. Διότι ανεξάρτητα από το χρόνο ένταξης της χώρας μας στο ευρώ, η ελληνική επιχείρηση οφείλει να προετοιμαστεί έγκαιρα, για να απορροφήσει χωρίς κλυδωνισμούς το λεγόμενο άμεσο κόστος της μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα όπως λόγω χάρη το κόστος που σχετίζεται με:

- τη μετατροπή ή αντικατάσταση ταμειακών ή ταμειολογιστικών μηχανών, όπως και του λογισμικού των συστημάτων πληροφορικής,
- την αναμόρφωση του τύπου τιμολόγησης των προϊόντων, και των πληρωμών για συντελεστές παραγωγής,
- την αλλαγή σε ευρώ των υφιστάμενων συμβολαίων σε δραχμές,

- την εκπαίδευση του προσωπικού και την ενημέρωση των πελατών για τις αλλαγές που συνεπάγεται η αντικατάσταση της δραχμής από το ευρώ.

Το κόστος όλων αυτών των προσαρμογών είναι μεν σημαντικό αλλά υπερσταθμίζεται από τα οφέλη που θα έχουν οι επιχειρήσεις από τη χρήση του ενιαίου νομίσματος. Τα οφέλη όμως θα είναι κυρίως μακροπρόθεσμα και πάντως θα προκύψουν μόνο όταν και η χώρα μας θα μετέχει πλήρως στη ζώνη ευρώ. Όσο καθυστερεί η ένταξη, οι ελληνικές επιχειρήσεις θα μειονεκτούν έναντι των ανταγωνιστών τους. Δε θα μετέχουν στα οφέλη ενώ ήδη θα επωμίζονται μέρος του κόστους της μετάβασης.

Άγνωστο παραμένει όμως μέχρι στιγμής, ποιο θα είναι το επιτρεπόμενο εύρος συναλλαγματικών διακυμάνσεων των εκτός του ευρώ νομισμάτων. Το εύρος θα πρέπει να είναι τέτοιο, ώστε να λειτουργεί ως μηχανισμός άμυνας στις τυχόν απροσδόκητες εξωγενείς συναλλαγματικές πιέσεις.

Θέλουμε να ελπίζουμε ότι οι τελικές ρυθμίσεις που θα αποφασιστούν στο θέμα αυτό δε θα δημιουργούν πρόσθετα προβλήματα στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων. Και γενικότερα είναι ανάγκη οι συναλλαγματικές σχέσεις που θα συνδέουν τους εντός με τους εκτός, να ικανοποιούν ορισμένα κριτήρια όπως:

- να μη παρεμβάλουν εμπόδια στη περαιτέρω ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς,
- να συμβάλλουν στην επίσπευση της περαιτέρω σύγκλισης των χωρών σε παρέκκλιση,
- να ελαχιστοποιούν τη πιθανότητα και τις συνέπειες των εξωγενών συναλλαγματικών κρίσεων σε βάρος των χωρών σε παρέκκλιση, και τέλος

- να διασφαλίζουν την τελική ένταξη των εκτός με τους ίδιους όρους που ίσχυσαν και για τους εντός, όταν εκείνοι εντάχθηκαν.

Τέλος θα πρέπει οι αποφάσεις για το είδος των συναλλαγματικών σχέσεων ανάμεσα στους συμμετέχοντες στη Νομισματική Ένωση και τις χώρες σε παρέκκλιση, να ληφθούν αρκετό χρόνο πριν ληφθεί η απόφαση για το ποιες χώρες θα συμμετέχουν στη Νομισματική Ένωση.

Αλλά ακόμα και αν διασφαλιστεί η ικανοποίηση των κριτηρίων αυτών, το κύριο βάρος και την ευθύνη για την τελική ένταξη, το ταχύτερο δυνατό θα το φέρουν βεβαίως οι ίδιες οι χώρες μέλη. Σε ότι αφορά την Ελλάδα η αποκατάσταση μιας αυτοτροφοδοτούμενης αναπτυξιακής δυναμικής, ενώ θα συνεχίζεται με επαρκή ρυθμό η πορεία της ονομαστικής σύγκλισης, αποτελεί τη μόνη μέθοδο για να αντιπαρέλθουμε και τις πρόσθετες νομισματικές αβεβαιότητες, που θα συνεπάγεται η προσωρινή απουσία μας από τη ζώνη του ευρώ.

Και μόνο το γεγονός ότι μια χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δε θα έχει ακόμα ενταχθεί στη ζώνη, μπορεί να εκληφθεί ως πρόκριμα από τις αγορές, ότι η οικονομία της χώρας αυτής δεν έχει επιτύχει την απαιτούμενη δημοσιονομική προσαρμογή και νομισματική σταθερότητα. Το αποτέλεσμα θα είναι να κλονίζεται η εμπιστοσύνη των αγορών, να αποθαρρύνεται η εισροή κεφαλαίων, να αυξάνονται οι πιθανότητες νομισματικής και συναλλαγματικής αστάθειας και να μειώνεται περαιτέρω η συγκριτική ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, λόγω του κόστους που συνεπάγεται η εξασφάλιση έναντι του συναλλαγματικού κινδύνου. Έτσι θα απομακρύνονται ακόμα περισσότερο οι προοπτικές ανάπτυξης και αύξησης της απασχόλησης.

Υπό τις συνθήκες αυτές όμως μια χώρα που δε θα ενταχθεί στο ευρώ από την αρχή, κινδυνεύει τελικά να μην ενταχθεί ποτέ. Διότι για να στηρίξει το νόμισμά της και ενδεχομένως το ισοζύγιο πληρωμών της, θα

υποχρεώνεται να συντηρεί υψηλά πραγματικά επιτόκια. Σε αντίθεση δηλαδή με τις χώρες που θα συμμετέχουν, εκείνες που θα βρίσκονται εκτός της ζώνης του ευρώ θα είναι υποχρεωμένες να διατηρούν νομισματικές συνθήκες και συνδυασμούς επιτοκίων και ισοτιμίας, που αποβαίνουν σε βάρος της ανταγωνιστικότητας, των επενδύσεων και της ανάπτυξης, αλλά και καθιστούν ακόμα πιο δυσχερή τη δημοσιονομική προσαρμογή και ικανοποίηση των κριτηρίων του Μάαστριχτ.

Θεωρώ ότι το ζήτημα αυτό είναι το πιο σοβαρό από όλα, για τις χώρες εκτός του ευρώ και τις επιχειρήσεις τους. Διότι η συνεχής απομάκρυνση της προοπτικής μιας χώρας, να ενταχτεί πλήρως στη Νομισματική Ένωση, παρά τις δύσκολες προσπάθειες που καταβάλλει επί σειρά ετών, θα κινδύνευε να καταλήξει σε οριστική εγκατάλειψη της προσπάθειας. Υπάρχουν αναπόφευκτα χρονικά όρια στην αποδοχή και στην ικανότητα απορρόφησης του οικονομικού και κοινωνικού κόστους, το οποίο συνεπάγεται η ευθυγράμμιση με τα κριτήρια ένταξης στο ενιαίο νόμισμα. Τα όρια αυτά κινδυνεύουν να εξαντληθούν, αν απομακρύνεται συνεχώς η ημερομηνία που θα αρχίσουν να αντλούνται τα οφέλη του ενιαίου νομίσματος, χάριν των οποίων γίνονται σήμερα οι θυσίες.

Όχι μόνο για την Ελλάδα, μα και για τις άλλες χώρες που δε θα συμμετέχουν από την αρχή, η ανατροπή της προσπάθειας για μακροοικονομική προσαρμογή θα αποτελούσε ιστορικό σφάλμα. Διότι η δημοσιονομική και διαρθρωτική προσαρμογή είναι απαραίτητη όχι τόσο λόγω της Νομισματικής Ένωσης, αλλά κυρίως επειδή αποτελεί τη μόνη διέξοδο για οικονομική και κοινωνική ευημερία, αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας και σταθερή δημιουργία νέων ευκαιριών παραγωγικής απασχόλησης, με κινητήρια δύναμη την αξιοποίηση των εθνικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων στο παγκόσμιο καταμερισμό της οικονομικής δραστηριότητας.

Από την πλευρά της η ελληνική βιομηχανία έχει ήδη ξεκινήσει τη χρονοβόρα διαδικασία προσαρμογής στην προοπτική του ενιαίου νομίσματος.

Η προσαρμογή και αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων προχωρεί, τόσο εντός όσο και μεταξύ των επιμέρους βιομηχανικών κλάδων, ανάλογα με τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα. Και τα πρώτα θετικά αποτελέσματα είναι ενθαρρυντικά:

- αναζωπυρώνεται η επενδυτική δραστηριότητα, τάση που θα καταστεί ακόμη εντονότερη, εφόσον θα καλυτερεύουν οι μακροοικονομικές συνθήκες,
- βελτιώνεται συνεχώς η εσωτερική χρηματοδοτική διάρθρωση των βιομηχανικών επιχειρήσεων, φαινόμενο στο οποίο συνέβαλλαν οι κανόνες χρηματοοικονομικής πειθαρχίας, τους οποίους επιβάλλει η απελευθερωμένη πιστωτική αγορά,
- πολλαπλασιάζονται οι διεθνείς συνεργασίες των ελληνικών επιχειρήσεων και επιχειρείται οργανωμένη και συστηματική δραστηριοποίηση στις γειτονικές χώρες.

Και βρισκόμαστε βεβαίως μόλις στην αρχή. Η μεγάλη ώθηση θα δοθεί όταν το μακροοικονομικό περιβάλλον θα έχει απαλλαγεί οριστικά από τις χρόνιες ανισορροπίες του και θα έχουν προχωρήσει ουσιαστικά οι μεγάλες διαρθρωτικές πρωτοβουλίες, που σήμερα δυστυχώς εξακολουθούν να απουσιάζουν. Δηλαδή οι πρωτοβουλίες εκείνες που θα απελευθερώσουν το δυναμισμό της εγχώριας παραγωγικής μηχανής και θα ωθήσουν αποφασιστικά το δυνητικό εθνικό προϊόν. Διότι μόνο αν οι ρυθμοί μη πληθωριστικής ανάπτυξης προσεγγίσουν το 5% από το 2% που είναι σήμερα, τότε μόνο διασφαλίζεται μείωση της ανεργίας και παράλληλα σύγκλιση προς τα επίπεδα οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας των άλλων χωρών μελών.

Οι προοπτικές της Νομισματικής Ένωσης όπως διαφαίνονται σήμερα δεν επιτρέπουν στην Ελλάδα ούτε ίχνος εφησυχασμού. Για τις ελληνικές επιχειρήσεις το κόστος απουσίας μας από την Ένωση θα είναι δυσβάστακτο. Για αυτό θεωρούμε τελείως απαραίτητο:

- να καταρτιστεί ένα νέο πρόγραμμα Σύγκλισης, με συγκεκριμένη ημερομηνία ένταξης της χώρας μας στη Νομισματική Ένωση,
- η ημερομηνία αυτή δεν πρέπει να είναι πέραν του έτους 2002 που θα κυκλοφορήσει το ενιαίο νόμισμα,
- να συμφωνηθεί με τους ευρωπαίους εταίρους ότι, εφόσον υλοποιηθούν οι στόχοι του νέου προγράμματος, η ένταξή μας στο Ενιαίο Νόμισμα θα είναι αυτόματη στη προκαθορισμένη ημερομηνία.

Αυτή είναι η μόνη ασφαλής διαδικασία για να αρθούν οι αβεβαιότητες που δυσχεραίνουν σήμερα τις προετοιμασίες της ελληνικής επιχείρησης για το μεγάλο, δύσκολο, αλλά και εθνικά επωφελές εγχείρημα. Και βεβαίως προέχει να επισπευστούν και να είναι πράγματι θαρραλέες οι από ετών αναγκαίες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, στις αγορές προϊόντων και συντελεστών παραγωγής. Διότι επείγουν πλέον οι ριζικές αλλαγές δομών, θεσμών, οργάνωσης, λειτουργίας, και προπαντός νοοτροπίας, που θα απελευθερώσουν το δυναμισμό και την πρωτοβουλία του ανθρώπινου δυναμικού, τις δυνάμεις της αγοράς και την εξωστρέφεια των ελληνικών επιχειρήσεων.

Η συνεχιζόμενη απουσία των στοιχείων αυτών έχει αυξήσει υπέρμετρα το κοινωνικό κόστος της σύγκλισης διότι έχει απομακρύνει την εκύλιωση των προσδοκώμενων θετικών αποτελεσμάτων για την παραγωγή και την απασχόληση. Και όλα αυτά αν συνεχιστούν θα μπορούσαν να θέσουν σε σοβαρή δοκιμασία τη πορεία της ονομαστικής και πραγματικής σύγκλισης, να κλονίσουν την κοινωνική συνοχή και την πολιτική συναίνεση

για τη Νομισματική Ένωση και τελικά να παραπέμψουν στις ελληνικές καλένδες την ένταξή μας στο Ενιαίο Νόμισμα.

Όσο η Ελλάδα θα παραμένει εκτός του πυρήνα του έβρο, θα είναι εξαιρετικά περιορισμένες οι δυνατότητές της να συγκαθορίζει τα μεγάλα οικονομικά και πολιτικά βήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα η ένταξη στον ενιαίο νομισματικό χώρο θα ενισχύσει την ελληνική συμμετοχή στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Αλλά ακόμη πιο σημαντικό είναι ότι η οριστική απαλλαγή από τις οικονομικές αδυναμίες του παρελθόντος και η πλήρης αποκατάσταση νομισματικής σταθερότητας και αναπτυξιακής αυτοδυναμίας θα καταστήσει ισχυρότερη τη διαπραγματευτική μας θέση στα μεγάλα εθνικά θέματα.

5.3 ΟΜΙΛΙΑ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (Προέδρου του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών)

Θα επικεντρώσω τις παρατηρήσεις μου σε δύο θέματα. Πρώτον στο τι σημαίνει για τις επιχειρήσεις η προοπτική της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ενοποίησης και δεύτερο στις πιθανότητες συμμετοχής της Ελλάδας στο ενιαίο νόμισμα και στο τι σημαίνει τυχόν αποκλεισμός μας από την ομάδα των χωρών που θα συμμετάσχουν στο εύρω.

Η προοπτική της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ενοποίησης είναι μια ιδιαίτερα ελκυστική προοπτική για ολόκληρη την εθνική μας οικονομία. Ο λόγος είναι ότι θα υπάρξει σημαντική μείωση του κόστους των συναλλαγών κάτι που αναμφίβολα θα οδηγήσει σε επέκταση του εμπορίου και της παραγωγής. Στη μελέτη που έκανε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το ενιαίο νόμισμα, το 1990, υπολόγισε ότι για χώρες όπως η Ελλάδα, δηλαδή μικρές ανοικτές οικονομίες, με σχετικά ασταθή νομίσματα, το κόστος αυτό ξεπερνάει το 1% του ΑΕΠ. Αποτελεί το 2,5% περίπου του συνολικού διεθνούς εμπορίου τους και το 3,5% των εισαγωγών μιας χώρας σαν την

Ελλάδα. Δηλαδή σε σημερινές δραχμές το κόστος που πληρώνουν οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές για αγοροπωλησίες συναλλάγματος, μεταβολές τιμοκαταλόγων κ.λ.π. ξεπερνά τα 250 δις δραχμές. Το κόστος αυτό προκαλεί δευτερογενώς και σημαντικό περιορισμό του εμπορίου και της οικονομικής δραστηριότητας.

Ειδικά για τις μικρομεσαίες εισαγωγικές και εξαγωγικές επιχειρήσεις, που είναι όλες σχεδόν οι επιχειρήσεις χωρών όπως η Ελλάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπολόγισε ότι το αυξημένο αυτό νομισματικό κόστος και κόστος των συναλλαγών μπορεί να φτάσει και το 30% των κερδών που πραγματοποιούν στις συναλλαγές τους με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Το ποσοστό αυτό είναι ίσως συγκλονιστικό για κάποιον που δεν έχει σχετική εμπειρία, αλλά για εμάς τους επιχειρηματίες δεν αποτελεί έκπληξη.

Ωστόσο αυτό δεν είναι το μόνο κόστος. Σημαντικό είναι το κόστος από τις συνεχείς μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και την προσπάθεια μείωσης του συναλλαγματικού κινδύνου. Υπολογίζεται ότι ακόμη και στις σημερινές συνθήκες, που δεν υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για τη συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής, το επασφάλιστρο κινδύνου στα επιτόκια της δραχμής είναι μεταξύ μιας και δύο ποσοστιαίων μονάδων. Αυτό προκαλεί σημαντική επιβάρυνση στις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στις μικρές επιχειρήσεις που δεν μπορούν να δανειστούν εύκολα σε συνάλλαγμα.

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος υποχρεώνει επίσης τις επιχειρήσεις να προβαίνουν σε πράξεις εξουδετέρωσης του (hedging), δηλαδή προθεσμιακές αγοραπωλησίες συναλλάγματος που να εξουδετερώνουν το συναλλαγματικό κίνδυνο από τις συμφωνίες σε ξένο νόμισμα. Το hedging τα τελευταία χρόνια έχει διαδοθεί και στην Ελλάδα και το κόστος του είναι αρκετά υψηλό. Εκτός αυτού οι πιο οργανωμένες επιχειρήσεις υποχρεώνονται να διατηρούν υπαλλήλους που έχουν ως αποκλειστικό

αντικείμενο τη μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου. Στις λιγότερο οργανωμένες τη δουλειά αυτή υποχρεώνεται να τη κάνει ο επιχειρηματίας ή ο οικονομικός διευθυντής, εις βάρος των υπολοίπων δραστηριοτήτων του.

Αν συνυπολογίσουμε συνεπώς:

1. Το άμεσο κόστος των συναλλαγών που σχετίζεται με τις αγοραπωλησίες συναλλάγματος και τη προσπάθεια μείωσης του συναλλαγματικού κινδύνου.
2. Το επασφάλιστρο κινδύνου στα επιτόκια.
3. Το κόστος από τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις, και
4. Ληφθούν υπόψη και οι δευτερογενείς επιδράσεις τους μέσω της μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας και των επενδύσεων, τότε το συνολικό μακροχρόνιο κόστος για την οικονομία, σύμφωνα και με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δεν αποκλείεται να φτάσει και το 5% του ΑΕΠ, δηλαδή 1,3 τρις δραχμές σε ετήσια βάση. Η εξάλειψη αυτού του κόστους θα είναι και σημαντικότερη συνέπεια του ενιαίου νομίσματος. Σημαντική ωφέλεια επίσης θα είναι και η μείωση της αβεβαιότητας που συνδέεται με τον υψηλό πληθωρισμό και που αναμένεται να επιδράσει θετικά στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτό είναι πάντα καλό για τις επιχειρήσεις. Επίσης, για χώρες με αδύνατα νομίσματα όπως η Ελλάδα, θα υπάρξει σημαντική μείωση του κόστους του χρήματος, καθώς θα εξαλειφθούν οι προσδοκίες υποτίμησης που κρατούν τα πραγματικά επιτόκια σχετικά υψηλά. Επίσης καλό για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι το γεγονός ότι τυχόν συμμετοχή μας στο ενιαίο νόμισμα θα ενισχύσει τη δημοσιονομική πειθαρχία και θα οδηγήσει σε οικονομικές μεταρρυθμίσεις που έχει ανάγκη η χώρα αλλά που δε τολμά να επιβάλλει το εγχώριο πολιτικό σύστημα.

Οι έλληνες επιχειρηματίες για όλους τους παραπάνω λόγους είμαστε ασφαλώς υπέρ του ενιαίου νομίσματος. Διότι θα αποκτήσουμε επιτέλους μια σταθερή μονάδα μέτρησης, θα μειωθεί δραστικά το κόστος των συναλλαγματικών πράξεων και η αβεβαιότητα που συνδέεται με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, θα μειωθούν τα πραγματικά επιτόκια και ανακάμψει συνολικά η οικονομική δραστηριότητα. Η προοπτική αυτή είναι και η μόνη που πράγματι μπορεί να βοηθήσει τις ελληνικές επιχειρήσεις να ξαναβρούν το δρόμο της ανάκαμψης. Με τη βασική προϋπόθεση βέβαια ότι και οι ίδιες οι επιχειρήσεις θα προχωρήσουν στις αναγκαίες διαρθρωτικές μεταβολές ώστε να μπορέσουν να ανταγωνιστούν με επιτυχία στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.

Έρχομαι τώρα στις προοπτικές της Ελλάδας σε σχέση με την προσπάθεια σύγκλισης που καταβάλει.

Το αναθεωρημένο πρόγραμμα σύγκλισης, προσωπικά το είχα χαρακτηρίσει άτολμο και ανεπαρκές. Ακόμα και αν όλα πήγαιναν καλά το πρόγραμμα με δυσκολία θα μας οδηγούσε στην εκπλήρωση των στόχων που θέτει, ως προϋπόθεση συμμετοχής στο ενιαίο νόμισμα, η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμα όμως και αυτό το ανεπαρκές πρόγραμμα ήδη παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις που οδηγούν στη βέβαιη εξαίρεσή μας από την πρώτη ομάδα των χωρών που θα συμμετάσχουν στο ενιαίο νόμισμα στα τέλη του αιώνα. Ο πληθωρισμός από 5% που ήταν ο στόχος για το τέλος του 1996 θα προσεγγίσει μόλις το 7,5%. Το δημόσιο χρέος πρόσφατα μάθαμε ότι τελικά συνεχίζει να αυξάνει με ρυθμούς πολύ μεγαλύτερους από ότι το έλλειμμα των τελευταίων δύο ετών, δικαιολογεί. Κάτι που σημαίνει ότι το δημόσιο έλλειμμα έχει συγκρατηθεί πάλι με ανορθόδοξες πρακτικές. Αυτή είναι η πραγματικότητα.

Για εμάς τους επιχειρηματίες είναι αδιανόητο να δεχτούμε ότι υπάρχουν έλληνες πολιτικοί που συμβιβάζονται με μια Ελλάδα εκτός

ενιαίου νομίσματος περιορισμένης στη δεύτερη ή τρίτη ταχύτητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα σοβαρά κράτη που σέβονται τις υποχρεώσεις τους, υλοποιούν πάση θυσία τους στόχους που θέτουν. Ακόμα και αν χρειαστεί να πάρουν πρόσθετα μέτρα. Όπως για παράδειγμα η Γερμανία που αποφάσισε να περικόψει τις κρατικές δαπάνες κατά 4,1 τρις δρχ. μέχρι το τέλος του 1997. Στην Ελλάδα όμως οι κρατικές δαπάνες ποτέ δε μειώνονται. Πάντα αυξάνονται και κυρίως όταν πλησιάζουν οι εκλογές.

Οφείλω τέλος να επισημάνω ότι αν τελικά η Ελλάδα δε μπορέσει να συμμετάσχει στο πρόγραμμα του Ενιαίου Νομίσματος από την πρώτη στιγμή οι συνέπειες θα είναι δυσμενέστερες.

Η σύγκριση θα είναι πολύ πιο δύσκολη καθώς οι χρηματαγορές θα επιβάλλουν υψηλότερα επιτόκια λόγω του συναλλαγματικού κινδύνου επιβαρύνοντας τους προϋπολογισμούς μας, οι πόροι που μας μεταβιβάζει η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μειωθούν δραστικά, κάτι που θα αποσταθεροποιήσει για ένα διάστημα το ισοζύγιο πληρωμών και είτε θα οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερη άνοδο των πραγματικών επιτοκίων, είτε θα οδηγήσει σε αποσταθεροποίηση της ισοτιμίας της δραχμής. Τυχόν αποκλεισμός μας από την Ένωση της Ευρώπης ενδεχομένως να ενισχύσει ακόμα περισσότερο τις κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις της χώρας που είναι εναντίον της Ευρωπαϊκής προοπτικής της χώρας. Δεν αποκλείεται να δούμε επάνοδο του εθνικιστικού λαϊκισμού και την υιοθέτηση πολιτικών που θα μας απομακρύνουν οριστικά από την Ευρώπη.

Πως θα αποτρέψουμε αυτούς τους κινδύνους; Δεν αρκεί να λένε οι κάθε λογής ηγεσίες της χώρας μας ότι είναι υπέρ της σύγκλισης, ότι είναι υπέρ του εκσυγχρονισμού, ότι είναι υπέρ των αποκρατικοποιήσεων, ότι είναι υπέρ της δραστικής μείωσης των κρατικών δαπανών. Χρειάζεται τα λόγια τους να επιβεβαιώνονται συνεχώς με τις πράξεις και τις αποφάσεις

τους. Άλλωστε από τις πράξεις και τις αποφάσεις μας θα κριθούμε τελικά όλοι μας.

5.4 ΟΜΙΛΙΑ κ. ΓΙΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ (Υπουργού Εθνικής Οικονομίας).

Συμπληρώνουμε τον Ιούνιο 2 χρόνια από την υποβολή του Αναθεωρημένου Προγράμματος Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας και την έγκρισή του από το συμβούλιο ECOFIN της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι ίσως κατάλληλη στιγμή να προχωρήσουμε σε ένα πρώτο απολογισμό της προόδου που έχει συντελεστεί τη πρώτη διετία 1994-95 και προβλέπεται να σημειωθεί το 1996. Παραλάβαμε το 1993 από την προηγούμενη κυβέρνηση πληθωρισμό ύψους 14,1% σε μέσα επίπεδα και δημοσιονομικό έλλειμμα ίσο προς το 14,2% του ΑΕΠ. Το 1995 με βάση απολογιστικά στοιχεία, καλύφτηκε περίπου το μισό της απόστασης που μας χωρίζει από τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Ο πληθωρισμός έπεσε σε μέσα επίπεδα στο 5,3% (στο τέλος του χρόνου ήταν 8,1%). Το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε στο 9,2% του ΑΕΠ. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ανήλθε στο 2% έναντι πρόβλεψης 1,2% του Προγράμματος Σύγκλισης. Το κόστος του χρήματος για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές μειώθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες. Το δημόσιο χρέος μετά από μια δεκαετία αλματώδους αύξησης, σταθεροποιήθηκε. Η δραχμή έγινε σταθερό νόμισμα. Οι πραγματικές αποδοχές των εργαζομένων αυξήθηκαν.

Το 1996 η πρόοδος θα συνεχιστεί μέσα στο πλαίσιο στόχων του Προγράμματος Σύγκλισης παρά τις δυσκολίες που σήμερα αντιμετωπίζουμε. Οι δυσκολίες είναι σύμφυτες με την άσκηση οικονομικής πολιτικής. Τους τελευταίους 2 μήνες παρατηρήθηκε μια ασυνήθιστα ατυχής σύμπτωση αρνητικών συγκυριών στο μέτωπο του πληθωρισμού. Η

άνοδος του τιμάριθμου στους τομείς των τροφίμων και των καυσίμων στη διάρκεια αυτού του δίμηνου δυσχεραίνει δυστυχώς την επίτευξη του αρχικού στόχου για το τέλος του 1996. Όμως ο πληθωρισμός θα επανέλθει σύντομα στη καθοδική του πορεία και θα επιτευχθεί ικανοποιητική προσέγγιση του στόχου στο τέλος του χρόνου.

Σε μέσα επίπεδα ο πληθωρισμός θα κινηθεί γύρω στο 7,5%, δηλαδή θα είναι χαμηλότερος κατά 2 περίπου μονάδες από τον αντίστοιχο ρυθμό του 1995. Και στο δημοσιονομικό τομέα, παρά την επιβάρυνση της εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους, θα κινηθούμε μέσα στο όριο που προβλέπεται στο Πρόγραμμα Σύγκλισης. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης θα είναι 7,4% του ΑΕΠ δηλαδή χαμηλότερο κατά 2 περίπου μονάδες από πέρυσι.

Σε όρους ονομαστικής σύγκλισης το 1996 η Ελλάδα θα έχει καλύψει περίπου τα δύο τρίτα της απόστασης που τη χωρίζει από τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Εξάλλου ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ θα είναι 2,5%, υψηλότερος τόσο σε σχέση με την πρόβλεψη του Προγράμματος Σύγκλισης, όσο και σε σχέση με τους αναπτυξιακούς ρυθμούς που θα επιτύχουν οι άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ίδιο ισχύει για τους ρυθμούς ιδιωτικών και δημοσίων επενδύσεων. Το σύνολο των επενδύσεων θα αυξηθεί κατά 10% σε όγκο σε σχέση με πρόβλεψη 5% στο Πρόγραμμα Σύγκλισης. Το 1996 θα αρχίσει έστω οριακά η πραγματική σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η θετική αυτή πορεία της οικονομίας έχει συμβαδίσει με διαρθρωτικές μεταβολές σε στρατηγικούς τομείς, και ιδιαίτερα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Το θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει πλέον εναρμονιστεί πλήρως με τα Κοινοτικά δεδομένα. Στις αρχές του 1994 προχωρήσαμε στη κατάργηση της νομισματικής χρηματοδότησης των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα από την Τράπεζα

της Ελλάδος, καθώς και στη διακοπή της προνομιακής χρηματοδότησής του από το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το Μάιο του 1994 απελευθερώσαμε τη κίνηση κεφαλαίων από και προς την Ελλάδα, ενάμισι μήνα νωρίτερα από τη θεσπισμένη υποχρέωσή μας.

Οι θεσμικές αυτές μεταβολές πραγματοποιήθηκαν χωρίς προβλήματα, και είχαν ευνοϊκές συνέπειες για την ελληνική οικονομία. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι συνδυάστηκαν με την αποτελεσματική προώθηση της δημοσιονομικής προσαρμογής και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ακολουθούμενη οικονομική πολιτική από την πλευρά τόσο των επιχειρήσεων όσο και των ιδιωτών αποταμιευτών και επενδυτών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Επιπλέον η αποφασιστική στάση της κυβέρνησης και της Τράπεζας της Ελλάδος στην αντιμετώπιση της συναλλαγματικής κρίσης του 1994, συνέβαλλαν στο να καταστεί η Ελλάδα πόλος έλξης σημαντικών αποταμιευτικών και επενδυτικών κεφαλαίων από το εξωτερικό. Αυτό διευκόλυνε τη χρηματοδότηση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα και των επιχειρήσεων, σε ένα καθεστώς πτωτικών δραχμικών επιτοκίων και αποκλιμάκωσης των πληθωριστικών πιέσεων.

Το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει συμβάλλει θετικά στη πορεία της οικονομίας τα τελευταία χρόνια. Τα περισσότερα από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν σημειώσει αξιόλογη πρόοδο στη προσπάθεια βελτίωσης της οικονομικής τους κατάστασης σε σχέση με τα τέλη της δεκαετίας του 1980, όταν ξεκινούσε το εγχείρημα της απελευθέρωσης από το κρατικό παρεμβατισμό. Ειδικότερα έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την εξυγίανση του ενεργητικού των τραπεζών, την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους επάρκειας, την προσφορά νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων, τη βελτίωση του συστήματος πληρωμών, την επέκτασή τους σε χώρες άμεσου επενδυτικού και εξαγωγικού ενδιαφέροντος για την Ελλάδα, και την ανάπτυξη του χρηματιστηρίου.

Η προσπάθεια εξυγίανσης και ανάπτυξης του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος της χώρας δεν έχει ολοκληρωθεί. Στόχος παραμένει η ενίσχυση του ανταγωνισμού στο τραπεζικό σύστημα. Η αναδιάρθρωση του χαρτοφυλακίου των μεγάλων υπό δημόσιο έλεγχο τραπεζών, η οποία περιλαμβάνει και τη πώληση στον ιδιωτικό τομέα των θυγατρικών εταιριών και ιδιαίτερα εκείνων που δε συνδέονται με χρηματοπιστωτικές λειτουργίες, συνεχίζεται. Μεγάλη σημασία έχει η αναδιάρθρωση της οργανωτικής δομής και η μείωση των λειτουργικών δαπανών. Θετική επίδραση στη περαιτέρω εξυγίανση και ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει και η αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού κεφαλαίου στο μετοχικό κεφάλαιο των υπό κρατικό έλεγχο τραπεζών καθώς και η προσέλκυση ξένων τραπεζών στην ελληνική αγορά. Οι εξελίξεις αυτές θα ενισχύσουν την πίεση για παροχή περισσότερο ανταγωνιστικών υπηρεσιών.

Το κράτος ως κύριος μέτοχος των μεγάλων τραπεζών θα συνεχίσει να ελέγχει και να αξιολογεί τις διοικήσεις τους όχι μόνο με βάση τα οικονομικά τους αποτελέσματα αλλά και με κριτήριο τη γενικότερη συμβολή τους στον εκσυγχρονισμό και την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι διοικήσεις των τραπεζών και οι εργαζόμενοι σε αυτές πρέπει να συνεργαστούν για την προώθηση λύσεων που θα εξασφαλίζουν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα και την παραπέρα ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε ένα έντονο ανταγωνιστικά διεθνές περιβάλλον.

Στο πλαίσιο της εξυγίανσης του τραπεζικού συστήματος της χώρας έχουν ήδη δρομολογηθεί από την Κυβέρνηση οι ακόλουθες εξελίξεις:

- Η οριστική επίλυση του προβλήματος της Τράπεζας Κρήτης, η οποία θα ολοκληρωθεί με την πώληση του υγιούς μέρους της τράπεζας αυτής στον ιδιωτικό τομέα με διαφανείς και ανταγωνιστικές διαδικασίες.

- Η υλοποίηση του προγράμματος εξυγίανσης της ΕΤΒΑ με στόχο να καταστεί η τράπεζα αυτή ένα σύγχρονο τραπεζικό ίδρυμα, εξειδικευμένο στον τομέα της προσφοράς επενδυτικών και αναπτυξιακών υπηρεσιών.
- Η αναδιάρθρωση της κεφαλαιακής δομής μικρότερων τραπεζών, όπως η Τράπεζα Αττικής, και η Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδος, στη κατεύθυνση της ιδιωτικοποίησης.
- Ο επανακαθορισμός του ρόλου και της λειτουργίας των ειδικών υπό κρατικό έλεγχο πιστωτικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στο τομέα της στεγαστικής πίστης, με στόχο την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών.
- Τέλος στην Αγροτική Τράπεζα και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, που είναι εξειδικευμένοι πιστωτικοί οργανισμοί στους τομείς της αγροτικής πίστης και της λαϊκής αποταμίευσης, προωθούνται προγράμματα εκσυγχρονισμού και μετεξέλιξής τους σε σύγχρονα πιστωτικά ιδρύματα ευρείας εμβέλειας.

Με την ψήφιση από τη Βουλή του νόμου για το χρηματιστήριο το καλοκαίρι του 1995 έγινε ένα σημαντικό βήμα για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Η προσπάθεια αυτή ολοκληρώθηκε ουσιαστικά, από νομοθετική άποψη, με τη πρόσφατη ψήφιση του νόμου για τις επενδυτικές υπηρεσίες στο τομέα των κινητών αξιών και την επάρκεια των κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των εταιριών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, με το οποίο ενσωματώνονται στο ελληνικό δίκαιο οι σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με το νόμο αυτό θεσμοθετείται και η αποϋλοποίηση των μετοχικών τίτλων των εταιριών που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο με στόχο την επίλυση προβλημάτων που επηρεάζουν σήμερα την ομαλή και

ταχεία εκκαθάριση των χρηματιστηριακών συναλλαγών. Παράλληλα ολοκληρώνεται το νομοσχέδιο με το οποίο εισάγεται στη χώρα μας ο θεσμός των παραγώγων χρηματιστηριακών προϊόντων. Τέλος ειδική μνεία, πρέπει να γίνει στην επιτυχή εισαγωγή του ΟΤΕ στο χρηματιστήριο, που διανοίγει νέες δυνατότητες για την ανάπτυξη του χρηματιστηρίου. Η συμβολή των ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στη μετοχοποίηση του ΟΤΕ υπήρξε αποφασιστική, και αποδεικνύει το υψηλό επίπεδο ανάπτυξής τους στο τομέα της προσφοράς επενδυτικών υπηρεσιών.

Θα πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι η ολοκλήρωση της εξυγίανσης και η ανάπτυξη του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος τα επόμενα χρόνια συναρτάται με την υλοποίηση των στόχων του Προγράμματος Σύγκλισης και την αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής οικονομίας. Σε μια τέτοια προοπτική στο τέλος της δεκαετίας το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα μπορεί να είναι ανταγωνιστικό με τα συστήματα των άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα σε περίπτωση παρεκκλίσεων από την ασκούμενη οικονομική πολιτική, οι επιπτώσεις στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα είναι αρνητικές, όπως δείχνει η εμπειρία πολλών χωρών, ακόμα και μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η πορεία προς την οικονομική και νομισματική ένωση ΟΝΕ συναντά εμπόδια το σημαντικότερο από τα οποία είναι η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας σε πολλές χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απαιτούνται νέες πρωτοβουλίες για την προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας, καθώς και μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Θεωρώ σημαντικό βήμα για την αντιμετώπιση της ανεργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο τη διάθεση κονδυλίων που εξοικονομούνται από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό για τη χρηματοδότηση των διευρωπαϊκών δικτύων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά η πολύ αυστηρή θεώρηση των κριτηρίων σύγκλισης

δημιουργεί προβλήματα ακόμη και στη μεταβατική περίοδο προς τη Γ' φάση της ΟΝΕ. Κατά τη γνώμη μου τα κριτήρια σύγκλισης θα πρέπει να ερμηνευτούν με το πνεύμα που επιβάλλει η Συνθήκη του Μάαστριχτ, αποφεύγοντας ακραίες προσεγγίσεις που δυσχεραίνουν την πορεία προς την οικονομική και νομισματική ένωση.

Στο άτυπο συμβούλιο των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας στη Βερόνα συζητήθηκε το ζήτημα της σχέσης των νομισμάτων των χωρών μελών που δε θα συμμετάσχουν από την αρχή στη Γ' φάση της ΟΝΕ με το κοινό νόμισμα ευρώ. Συμφωνήθηκε η διατήρηση σε ισχύ σε εθελοντική βάση, του σημερινού Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών με τα ίδια περιθώρια διακύμανσης (+/- 15%), παράλληλα με τη συνέχιση εφαρμογής των Προγραμμάτων Σύγκλισης. Κοινή ήταν επίσης η άποψη ότι το σύστημα που θα υιοθετηθεί δε θα κάνει διακρίσεις μεταξύ των χωρών μελών, ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα συμμετέχει στο μηχανισμό στήριξης των ισοτιμιών όταν παρίσταται ανάγκη και τέλος ότι η ένταξη μιας χώρας μέλους στο κύκλο των χωρών του κοινού νομίσματος θα γίνεται με τα ίδια ακριβώς κριτήρια που θα γίνει η επιλογή των χωρών του πρώτου κύκλου.

Τίθεται ένα ερώτημα σχετικά με τη χρονική προοπτική συμμετοχής της Ελλάδας στη Γ' φάση της ΟΝΕ. Πρέπει καταρχήν να σημειωθεί ότι σύμφωνα με όσα έχουν αποφασιστεί σε επίπεδο συμβουλίου ECOFIN, οι χώρες που θα συμμετάσχουν στο πρώτο κύκλο της Γ' φάσης της ΟΝΕ θα πρέπει να ικανοποιούν τα κριτήρια του Μάαστριχτ το 1997. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σύγκλισης, η Ελλάδα θα ικανοποιεί τα κριτήρια το 1998. Κατά συνέπεια είναι δύσκολο να συμμετάσχει η Ελλάδα μαζί με τις χώρες του πρώτου κύκλου στη Γ' φάση της ΟΝΕ. Η ικανοποίηση όμως των κριτηρίων το 1998, που είναι σταθερή και αμετακίνητη επιδίωξη της κυβέρνησης θα επιτρέψει στη χώρα μας να συμμετάσχει σε σύντομο

χρονικό διάστημα, μόλις διαπιστωθεί η εξασφάλιση των αναγκαίων προϋποθέσεων.

Υπάρχει ένα ευρύτερο και ουσιαστικότερο ερώτημα σχετικά με την ικανότητα της χώρας μας να προχωρήσει στην επόμενη διετία στην ολοκλήρωση της εφαρμογής του Προγράμματος Σύγκλισης με την ίδια επιτυχία που σημείωσε και στη πρώτη τριετία της περιόδου εφαρμογής του, 1994-1996. Όπως ήδη ανέφερα στη διάρκεια αυτής της τριετίας η Ελλάδα θα έχει καλύψει σε όρους ονομαστικής σύγκλισης περίπου τα δύο τρίτα της απόστασης που τη χωρίζει από τα κριτήρια του Μάαστριχτ, ενώ σε όρους πραγματικής σύγκλισης, επενδύσεων και ανάπτυξης, θα έχει επιτύχει ουσιαστικά καλύτερες επιδόσεις από αυτές που προέβλεπε το Πρόγραμμα Σύγκλισης.

Για την περίοδο 1997-1998 η εικόνα διαμορφώνεται ως εξής: στη θετική πλευρά υπάρχει έντονος αναπτυξιακός δυναμισμός μιας κοινωνίας που θέλει να προοδεύσει. Υψηλοί επενδυτικοί ρυθμοί τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα, νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, εκσυγχρονιστικές παρεμβάσεις του συνδικαλιστικού κινήματος ιδιαίτερα στη πολιτική απασχόλησης. Παράλληλα η αναπτυξιακή πολιτική της κυβέρνησης, αξιοποιώντας το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, νέα μέσα ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων καθώς και τις νέες δυνατότητες που δημιουργεί το άνοιγμα των Βαλκανίων και των Περυζαίνιων Περιοχών διαμορφώνει θετικούς όρους για την επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας. Η επίτευξη ρυθμών ανάπτυξης της τάξης του 4% τα επόμενα χρόνια θα διευκολύνει τη προσπάθεια επίτευξης των κριτηρίων του Μάαστριχτ. Η ταχύτερη ανάπτυξη δημιουργεί εισοδήματα και θέσεις εργασίας που περιορίζουν το κόστος της δημοσιονομικής προσαρμογής.

Από την άλλη πλευρά η απόσταση που απομένει να καλυφθεί απαιτεί ριζικότερες διαρθρωτικές παρεμβάσεις σε σχέση με αυτές που

έχουν επιχειρηθεί μέχρι σήμερα, ιδιαίτερα στο δημόσιο τομέα. Προσεγγίζουμε το σκληρό πυρήνα των δημοσίων ελλειμμάτων. Ήλθε η στιγμή των ριζικών αλλαγών. Η πολιτική των μετοχοποιήσεων και των ιδιωτικοποιήσεων πρέπει να προωθηθεί με μεγαλύτερες ταχύτητες. Στον τομέα των δημοσίων δαπανών πρέπει να εισαχθούν το ταχύτερο δυνατό νέες μέθοδοι οργάνωσης και διαχείρισης, νέες τεχνολογίες και κυρίως νέες αντιλήψεις, ώστε να καταπολεμηθεί η σπατάλη, να μειωθεί το λειτουργικό κόστος και να προσφερθούν καλύτερες υπηρεσίες σε μια κοινωνία που έχει δει τις προσδοκίες της για ένα αποτελεσματικό Κοινωνικό Κράτος να διαψεύδονται συστηματικά.

Αυτή είναι η μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα στη προοπτική του 2000. Η ταχεία προώθηση διαρθρωτικών αλλαγών είναι όρος επιβίωσης μέσα στην Ενωμένη Ευρώπη. Συνδέεται άμεσα με τη προσπάθεια εξυγίανσης, εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης της οικονομίας. Είναι συνυφασμένη με το όραμα για μια ισχυρή κοινωνία, μια ισχυρή Ελλάδα. Στη πρόκληση αυτή θα ανταποκριθεί η σημερινή κυβέρνηση. Μπορούμε και πρέπει να κερδίσουμε το στοίχημα της Ευρώπης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Κοινοτικό οικοδόμημα που κτίζεται εδώ και 40 χρόνια, χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία και απλότητα. Το οικοδόμημα αυτό στηρίζεται στην εθελοντική συνένωση των Ευρωπαϊκών λαών και η διαδικασία αυτή δεν έχει χρησιμοποιηθεί ποτέ προηγουμένως στην ανθρώπινη ιστορία. Η ενοποίηση αυτή της Ευρώπης πέρασε από πολλά και δύσκολα στάδια, αλλά χάρη στην έμπνευση κορυφαίων Ευρωπαίων, το όραμα σιγά σιγά γίνεται πραγματικότητα. Η συμβολή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σημαντική και Ενωμένη Ευρώπη χωρίς την Ελλάδα θα ήταν ένα σώμα χωρίς πνεύμα.

Η Ελλάδα έχει τιμήσει την υπογραφή προσχώρησής της στην ΕΟΚ το 1981 και ακολούθησε τις Κατευθυντήριες Οδηγίες Εναρμονίσεως και προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας. Αυτό είναι περισσότερο εμφανές στην περίπτωση του φορολογικού συστήματος. Επιπλέον είναι από τις πρώτες κοινοτικές χώρες που επικύρωσε στην βουλή (31.7.92) τη συνθήκη του Μάαστριχτ με συντριπτική πλειοψηφία.

Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, οι κυριότεροι σταθμοί προς την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση ήταν η υπογραφή της Πράξεως για τη δημιουργία της Εσωτερικής Αγοράς (Λευκή Βίβλος) το 1986 και η υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ το Φεβρουάριο του 1992.

Η ολοκλήρωση της Εσωτερικής Αγοράς έχει προχωρήσει σημαντικά και από 1.1.1993 έχουν καταργηθεί οι φραγμοί και τα σύνορα στον Κοινοτικό χώρο.

Η ολοκλήρωση όμως αυτή δεν αποτελεί το τελικό στάδιο για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το τελευταίο επιδιώκεται με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ η οποία αποτέλεσε αντικείμενο της παρούσας μελέτης, καλύπτει τόσο τον τομέα της οικονομικής ενοποίησης και κοινωνικής συνοχής, όσο και εκείνον της πολιτικής ενοποίησης. Η πολιτική ενοποίηση η οποία για πρώτη φορά στην πορεία της Ευρώπης

αποτελεί σαφή στόχο, αναφέρεται στην εξωτερική και αμυντική συνεργασία της Κοινότητας. Συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή Ένωση όπως την προδιαγράφει η Συνθήκη του Μάαστριχτ σημαίνει για την Ευρώπη: κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, κοινή αντιμετώπιση στα θέματα υγείας - παιδείας - περιβάλλοντος, κοινή ευρωπαϊκή υπηκοότητα και στενή συνεργασία στην εξωτερική και αμυντική πολιτική. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι η Κοινότητα χωρίς τη Συνθήκη του Μάαστριχτ θα ήταν ένας "οικονομικός γίγας" και ένας "κοινωνικοπολιτικός νάνος".

Για την Ελλάδα εξάλλου, η Ευρωπαϊκή Ένωση σημαίνει σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου του Έλληνα πολίτη με εκείνο των άλλων Ευρωπαίων και ενίσχυση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Αυτό θα είναι αποτέλεσμα του εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας και της οικονομικής ενίσχυσης της Ελλάδας από τα Κοινοτικά Ταμεία. Επιπλέον θα ενισχυθεί η ασφάλεια της χώρας μας και η θέση της σε διεθνές επίπεδο. Η ασφάλεια βέβαια αυτή θα είναι ουσιαστική όταν η Κοινότητα θα είναι σε θέση να εγγυηθεί τα σύνορα των χωρών μελών, δηλαδή τα κοινοτικά σύνορα, σε συνδυασμό με την ύπαρξη πραγματικής αλληλεγγύης μεταξύ των κοινοτικών χωρών, όταν θίγονται ζωτικά συμφέροντα ενός κράτους μέλους. Θα πρέπει να γίνει σαφές στην Κοινότητα ότι οι περισσότεροι Έλληνες θα υποστούν με ανοχή τις θυσίες για την πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά αυτό δε θα συμβεί, αν δε παρέχεται η απαραίτητη κοινοτική εγγύηση έναντι των εξωτερικών κινδύνων που ελ.οχεύουν στα Ελληνικά βόρεια και ανατολικά σύνορα, τα οποία σήμερα συμπίπτουν με τα σύνορα της ΕΟΚ.

Συνοπτικά μπορούμε να πούμε ότι η νέα συνθήκη για την Ελλάδα σημαίνει:

- οριστική εξυγίανση και εκσυγχρονισμό της Ελληνικής οικονομίας.
- χαμηλότερο ρυθμό πληθωρισμού.
- δημοσιονομική πειθαρχία.

- χαμηλά και διεθνώς ανταγωνιστικά επιτόκια.
- ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη και δημιουργία περισσότερων και ασφαλέστερων θέσεων εργασίας.
- σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου του Έλληνα πολίτη με τους άλλους Ευρωπαίους. Ο Έλληνας γίνεται πολίτης μιας δυνατής Ευρώπης και τα σύνορα της Ελλάδος γίνονται σύνορα της Ενωμένης Ευρώπης με ευνοϊκές εθνικές επιπτώσεις για τη χώρα μας.
- μεγαλύτερες κοινοτικές ενισχύσεις.
- μεγάλα έργα υποδομής.
- ισχυροποίηση της δραχμής.

Επί της ουσίας της Συνθήκης οι κυριότεροι λόγοι που έχουν καταγραφεί και συνηγορούν υπέρ της επικυρώσεως της Συνθήκης από την Ελλάδα, είναι οι εξής:

- Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας (Βαλκάνια, Τουρκία), σε συνδυασμό με το γενικότερο ισλαμικό κίνδυνο.
- Το εθνικό συμφέρον εξυπηρετείται από την προβλεπόμενη εξωτερική πολιτική και την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ασφάλειας.
- Ενισχύεται η αναπτυξιακή πορεία της Ελληνικής οικονομίας από την προβλεπόμενη Κοινοτική χρηματοδότηση και αλληλεγγύη.
- Επιτυγχάνεται η σύνδεση της χώρας μας με τα Ευρωπαϊκά κέντρα παραγωγής και εμπορίας από την προβλεπόμενη ανάπτυξη των διευρωπαϊκών: δικτύων μεταφορών και επικοινωνιών.
- Η χώρα μας ενισχύεται από τις προβλεπόμενες διαρθρωτικές και περιφερειακές πολιτικές και από τις νέες κοινοτικές πολιτικές που καλύπτουν τους τομείς: πολιτισμού, υγείας, έρευνας, εκπαίδευσης.

Οι ριζικές αυτές αλλαγές της ιδρυτικής Συνθήκης της Κοινότητας, όπως είναι φυσικό, θα επηρεάσουν σημαντικά και τη χώρα μας. Οι επιπτώσεις αυτές αναμφισβήτητα θα είναι ευνοϊκές, ιδιαίτερα μακροχρόνια

αρκεί να προηγηθεί κατάλληλη προετοιμασία των θεσμών και πλήρης ενημέρωση των πολιτών, για να γίνουν αντιληπτές όλες οι πτυχές του θέματος και να εξασφαλιστεί η συναίνεση των κοινωνικών ομάδων.

Εάν η χώρα μας δεν ήταν ενσωματωμένη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα ήταν αβέβαιη ακόμα και η εθνική της υπόσταση μετά από τις θρασείες και ανόητες διεκδικήσεις, όχι μόνο του γείτονά μας εξ ανατολών αλλά και ορισμένων δημαγωγών των Σκοπίων, των Τιρράνων ακόμη και των Βλάχων.

Η χώρα μας συνεπώς, έχει να διαλέξει μεταξύ δύο επιλογών και ειδικότερα να συμπορευτεί στο δρόμο προς την Ευρωπαϊκή Ένωση ή να αυτοαπομονωθεί και να περιοριστεί στο Βαλκανικό χώρο. Η πρώτη επιλογή συνεπάγεται ορισμένες πρόσκαιρες θυσίες με μακροχρόνιο όμως κοινωνικοοικονομικό και εθνικό όφελος, ενώ η δεύτερη οδηγεί στην πολιτική αστάθεια και στον εγκλωβισμό σε μια περιοχή που επικρατεί το μουσουλμανικό στοιχείο και ο πολιτικός εκφυλισμός. Η εθνική απομόνωση θα ξεπεραστεί μόνο αν αποφευχθεί η οικονομική απομόνωση της Ελλάδας από τον Ευρωπαϊκό και το διεθνή χώρο. Η ελληνική ιστορία έχει διδάξει ότι ο ελληνισμός μεγαλούργησε όταν ξεπερνούσε τα γεωγραφικά όρια του ελλαδικού χώρου. Είναι σκόπιμο, συνεπώς, αντί να δραματοποιούμε τις θυσίες που συνεπάγεται η προσαρμογή της χώρας μας στις επιταγές του Μάαστριχτ, να δίνουμε έμφαση στο κόστος που συνεπάγεται η μη συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (non-Europe cost).

Όπως προκύπτει από τη μελέτη της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η προβλεπόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση και οι στόχοι της, ανταποκρίνονται στα πάγια συμφέροντα και τις επιδιώξεις της χώρας μας, δεδομένου ότι η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά και την αφορούν όλες οι διαδικασίες και οι προβλεπόμενοι Κοινοτικοί θεσμοί, τόσο στο τομέα της οικονομίας όσο και σε αυτόν της πολιτικής Ένωσης.

Ειδικότερα για την Ελλάδα η οποία θεωρείται από τις πιο ευνοούμενες χώρες μέλη ενισχύεται: η ασφάλεια, η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, η αμυντική της θέση, ο άξονας της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και η θέση της στην διαμορφούμενη παγκόσμια εξωτερική πολιτική. Η υλοποίηση αυτών των στόχων σε κοινοτικό επίπεδο θα εξασφαλίσει για το σύνολο του ελληνικού λαού καλύτερη ποιότητα ζωής και σιγουριά για το μέλλον. Η ενεργός, συνεπώς, σήμερα συμμετοχή της χώρας μας στην οικοδόμηση της ενιαίας Ευρώπης αποτελεί το καλύτερο δώρο και την πιο αποδοτική επένδυση της γενιάς μας για τις επόμενες γενεές.

Έτσι στην Ελλάδα δίδεται μια μοναδική ευκαιρία, γιατί οι δραματικές εξελίξεις στον διεθνή περίγυρο (κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων, έξαρση των εθνικιστικών κινήματων, πολυδιάσπαση κρατών, μετακινήσεις πληθυσμών, νέες διεθνείς και περιφερειακές στρατηγικές) δε μπορούν να αφήσουν τη χώρα μας αδιάφορη. Χρειάζεται επαγρύπνηση, εξυγίανση και δημιουργία υγιούς κοινωνικής και οικονομικής υποδομής.

Είναι φανερό συνεπώς ότι η Ευρωπαϊκή προοπτική συνεπάγεται για τη χώρα μας ορισμένες προσωρινές θυσίες και κόστος (οι θυσίες αυτές πρέπει να κατανεμηθούν όσο γίνεται δικαιότερα μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και το κόστος όσο γίνεται αποδοτικότερα διαχρονικά), αλλά κυρίως της εξασφαλίζει πολύπλευρα οφέλη. Τα οφέλη αυτά είναι κυρίως:

1. πολιτικά - εθνικά οφέλη που θα προκύψουν από την κοινή εξωτερική και αμυντική πολιτική. Ήδη η χώρα μας από το Νοέμβριο του 1992 έχει γίνει πλήρες μέλος της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης και θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρόλο που η απόφαση της ΔΕΕ σχετικά με το άρθρο 5 (μη εγγύηση για την περίπτωση τουρκικής επίθεσης εναντίον της Ελλάδος), δημιουργεί ερωτηματικά και αντιφάσεις, η βασική σημασία της συμμετοχής μας στη ΔΕΕ δεν έχει μειωθεί.

2. οικονομικά οφέλη γιατί θα επιτευχθεί εξυγίανση και εκσυγχρονισμός της ελληνικής οικονομίας με το λιγότερο δυνατό κόστος, αφού η Κοινότητα συμμετέχει στο συνολικό κόστος προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας με εκείνες της Κοινότητας. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω του νεοσύστατου Ταμείου Συνοχής και του νέου πακέτου Ντελόρ (5 τρις δρχ. για την περίοδο 1993-1999) για την κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής, την προώθηση της τεχνολογικής έρευνας και την αναζωογόνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τα έργα αυτά θα δημιουργήσουν πολλές θέσεις εργασίας (μείωση ανεργίας). Η μείωση της ανεργίας και η επιδιωκόμενη αποκλιμάκωση του πληθωρισμού θα απαλλάξουν την ελληνική οικονομία από τη μακροχρόνια ασθένεια του στασιμοπληθωρισμού (αύξηση τόσο του πληθωρισμού όσο και της ανεργίας).

3. κοινωνικά οφέλη από την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και εργασίας, τη θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής ιθαγένειας και την εξασφάλιση σωστών και ανθρώπινων συνθηκών υγείας, παιδείας και περιβάλλοντος.

Η πορεία λοιπόν προς την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η απάντηση των Ευρωπαϊκών λαών στην παγκοσμιοποίηση των ανθρωπίνων προβλημάτων. Είναι η απάντηση στα προβλήματα που έχουν πια παγκόσμιες διαστάσεις και διεθνή κλίμακα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I	1
ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
<u>1.1 Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ</u>	5
<u>1.2 ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</u>	9
<u>1.3 ΤΑ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ</u>	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II	19
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	19
<u>2.1 ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ</u>	20
2.1.1. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	20
2.1.2. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	21
2.1.3. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	22
2.1.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	23

2.1.5	ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	23
2.2	<u>ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ</u>	23
2.2.1	ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	23
2.2.2	ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΚΕΠΠΑ)	24
2.3	<u>ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ</u>	25
2.3.1	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	26
2.3.2	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	29
2.3.3	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	29
2.3.4	ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	30
2.3.5	ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	31
2.4	<u>ΝΕΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΗΣ</u>	32
2.4.1	Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	32
2.4.2	ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	33
2.4.3	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	34
2.4.4	Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ	35
2.4.5	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ - ΥΓΕΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	36
2.4.6	ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	37
2.5	<u>ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ</u>	40
2.5.1	ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΓΦΕΡΕΙ Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ.	40
2.5.2	ΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	42
2.6	<u>ΑΛΛΕΣ ΝΕΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ</u>	45
2.6.1	ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	45
2.6.2	ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ	46
2.6.3	ΕΝΑ ΘΕΣΜΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟ	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	49
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	49
3.1 <u>Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ</u>	50
3.2 <u>ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΝΕ</u>	52
3.3 <u>ΤΟ ΝΕΟ ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ</u>	56
Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να αναφερθούμε αναλυτικότερα στο νέο πακέτο Ντελέρ, γιατί έχει μεγάλη σημασία για τη χώρα μας και πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή.	56
3.4 <u>ΕΝΙΑΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ</u>	66
3.4.1 ΠΟΤΕ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΝΟΜΙΣΜΑ	67
3.4.2 ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ.	71
3.4.3 ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.	74
3.5 <u>Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ</u>	79
3.6 <u>Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ</u>	81
3.6.1 ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	82
3.6.2 Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	83
3.6.3 ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	84
3.6.4 ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.	85
3.6.5 ΝΕΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	86
3.7 <u>Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ (ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1992) ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ.</u>	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV	96
ΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	96

4.1 <u>ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ</u>	97
4.1.1 ΑΣΧΗΜΟΙ ΚΑΙΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ	97
4.1.2 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ	99
4.2 <u>ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ</u>	103
4.3 <u>Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ</u>	106
4.4 <u>ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ</u>	109
4.5 <u>ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ</u>	112
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V	117
ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ	117
5.1 <u>ΟΜΙΛΙΑ κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΘΩΜΑΔΑΚΗ (Προέδρου Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς).</u>	118
5.2 <u>ΟΜΙΛΙΑ κ. ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ (Προέδρου του ΔΣ του ΣΕΒ.)</u>	127
5.3 <u>ΟΜΙΛΙΑ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΨΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (Προέδρου του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών)</u>	136
5.4 <u>ΟΜΙΛΙΑ κ. ΓΙΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ (Υπουργού Εθνικής Οικονομίας).</u>	141
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI	150
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	150

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Η έρευνα μετά το Μάαστριχτ - Ένας απολογισμός μια στρατηγική: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Συμπλήρωμα 2/92 σελ. 21-29)
- Η συνθήκη του Μάαστριχτ: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Γραφείο στην Ελλάδα (Αθήνα 1995)
- Το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα Π.Κ. Ιωακειμίδης Εκδόσεις IOBE (Αθήνα 1995).
- Η συνθήκη της ΕΟΚ και η συνθήκη του Μάαστριχτ Δαγτόγλου Π.Δ. Εκδόσεις Σάκκου (Αθήνα 1994)
- Η συνθήκη του Μάαστριχτ, μια συνθετική προσέγγιση Χριστοδουλίδης Θεόδωρος. Εκδόσεις Σιδέρη (Αθήνα 1995)
- Συνοπτική ανάλυση των συνθηκών πριν και μετά το Μάαστριχτ: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (Αθήνα 1994)
- Η νέα Ευρώπη του Μάαστριχτ και η Ελλάδα του 2000: Αγαπητός Γεώργιος (Αθήνα 1993)
- Τράπεζα της Ελλάδος: Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1995 (Αθήνα 1996).
- Τράπεζες και επιχειρήσεις εν όψει του Ευρωνομίσματος Εκδόσεις IOBE (Αθήνα 1996)
- Οικονομικός Ταχυδρόμος τεύχος Ιανουαρίου 1995
- Καθημερινή: 22-1-95 (Ελληνικές θέσεις για τη θεσμική αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ)
- Ναυτεμπορική: 28-3-95 (Κοινοτικές ενισχύσεις ανά κράτος με βάση τις διατάξεις της συνθήκης του Μάαστριχτ) 4-11-95 (Το μέλλον της Ευρώπης και η αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ - Αναφορές στην Ελληνική Οικονομία).
- Επενδυτής: 21-5-95 (Δημοσίευμα για τις κατευθύνσεις αναθεώρησης της Συνθήκης του Μάαστριχτ)
- Βήμα: 22-1-95 (θέσεις της Ελλάδας για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση)
- Εξπρές: Ιανουάριος '94 (Κοινή Ευρωπαϊκή Εξωτερική Πολιτική και πολιτική ασφάλειας όπως προβλέπεται από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

